

Policejní akademie ČR v Praze
Fakulta bezpečnostního managementu
Katedra krizového řízení

DIPLOMOVÁ PRÁCE

VZDĚLÁVÁNÍ DĚTÍ A MLÁDEŽE
V OBLASTI PŘÍPRAVY OBYVATELSTVA
NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI

Children and Youth Education in the Field
of Population Disposed to Emergencies

Mgr. Oldřich Krulík, Ph.D.

Vedoucí práce:

Bc. Karin Plincnerová

Autor:

..

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci „Vzdělávání dětí a mládeže v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události“ vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a pramenů.

V Praze dne 27. února 2011

Bc. Karin Plincnerová

Anotace

Práce Vzdělávání dětí a mládeže v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události je rozdělena do dvou částí – teoretické a praktické. Ve své teoretické části je popisován přístup České republiky k edukaci v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události. Popisuje školský systém České republiky ve všech čtyřech úrovních vzdělávání, civilní ochranu obyvatelstva a orgány civilní ochrany. Dále je práce zaměřena na strategii civilní ochrany, koncepci preventivně výchovné činnosti a způsob vzdělávání v oblasti civilní ochrany na školách. Praktická část zjišťuje úroveň znalostí dětí a mládeže ve věku 10 – 20 let v této oblasti v České a Slovenské republice. Porovnává jejich informovanost formou empirického zjišťování a za použití novodobých komunikačních kanálů jako je internet a sociální sítě Facebook.

Klíčová slova:

Školský systém, edukace, vzdělávání, civilní ochrana, mimořádná událost, ochrana obyvatelstva, připravenost

Annotation:

This graduation thesis “Education of children and youth in the field of population preparedness for extraordinary events” is divided into two parts – theoretical and practical. In its theoretical part is described approach of the Czech Republic to the education in the field of population preparedness for extraordinary events. It gives account on educational system of the Czech Republic at all four levels of education, population civil protection and civil protection authorities. The work also describes Civil Protection Strategy, Concept of preventive-educational activities and methods of education in the field of civil protection at schools. Practical part investigates a level of knowledge in the field of civil protection among children and youth in the age from 10 to 20 years in the Czech and Slovak Republic. It compares their awareness by empirical approach and with the use of new trend communication channels such as internet and Facebook social network.

Keywords:

School system, education, schooling, civil protection, extraordinary event, population protection, preparedness

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu práce panu Mgr. Oldřichu Krulíkovi, Ph.D. za odborné vedení a trpělivý přístup. Za pomoc při oslovování škol v zahraničí náleží ocenění Národní agentuře pro evropské vzdělávání, která mi poskytla součinnost v rámci programu Comenius, koordinačnímu centru česko-německých výměn mládeže Tandem a zástupcům euroregionů působících v příhraničí České republiky. Za ochotu a řadu cenných informací děkuji pracovním a pracovníkům z Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru, především Mgr. Tilcerové, z Výzkumného ústavu pedagogického, Ministerstva školství, Ústavu pro informace ve vzdělávání, dále rakouské kulturní ataše paní Marinković a řediteli Základní školy Rádlo Mgr. Hradeckému.

Obsah

1	Úvod	6
2	Teoretická část.....	7
2.1	Exkurz do období před rokem 1989 – jednotný systém branné výchovy obyvatelstva	7
2.2	Edukace v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události v České republice po roce 1989	9
2.2.1	Školský systém	9
2.2.1.1	Předškolní výchova	10
2.2.1.2	Základní vzdělání	11
2.2.1.3	Střední vzdělání	12
2.2.1.4	Vysokoškolské vzdělání	14
2.3	Civilní ochrana obyvatelstva.....	15
2.3.1	Orgány civilní ochrany obyvatelstva	17
2.4	Koncepce preventivně výchovné činnosti	20
2.4.1	Civilní ochrana v mateřských školách.....	21
2.4.2	Civilní ochrana na základních školách.....	22
2.4.3	Civilní ochrana na středních školách	23
2.4.4	Civilní ochrana na vysokých školách	23
2.4.5	Civilní ochrana na školách – závěry	24
2.4.6	Civilní ochrana při mimoškolních aktivitách	25
3	Praktická část – průzkum	29
3.1	Charakteristika zkoumaného problému a definice cíle průzkumu	29
3.2	Popis použitých metod	30
3.3	Charakteristika výběru zkoumaného vzorku	33
3.4	Výsledky průzkumu	35
3.4.1	Analýza a interpretace dat.....	35
3.4.1.1	Analýza úrovně informovanosti dětí a mládeže	37
3.4.1.2	Analýza edukace v praxi	46
4	Doporučení pro vzdělávací systém v České republice	52
5	Závěr.....	53
6	Použitá literatura	54

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Internetové stránky <http://www.plinc.eu>

Příloha č. 2 – ISCED – vzdělávací systémy v Evropské unii

Příloha č. 3 – Kategorie dosažitelného vzdělání v České republice

Příloha č. 4 – Částečný přehled zákonů České republiky v oblasti bezpečnosti

Příloha č. 5 – Úrazovost dětí v České republice – věk 0 – 14 let

Příloha č. 6 – Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na
mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie

1 Úvod

Mimořádné události, ať přírodního, technologického nebo jiného charakteru, jsou nedílnou součástí našich životů. Nemusí se zrovna jednat o pohromy velkého rozsahu. Běžný život přináší situace, které se nečekaně objevují, musí se okamžitě řešit a jejichž důsledky zůstávají.

Málokdy se setkáme s teroristickým útokem, s migrační vlnou, narušením dodávek elektřiny, plynu apod. Řešení těchto situací nepřísluší jednotlivci a je vedeno na jiné úrovni. Jednotlivci, ve své podstatě, vždy stojí před konkrétní situací, kdy je třeba buď poskytnout první pomoc, přivolat některou ze složek integrovaného záchranného systému nebo ochránit majetek. To jsou prvotní úkony, které je potřeba vykonat. Proto, aby byl každý člověk schopen adekvátní reakce v dané situaci, je nutné vštěpovat základní pravidla ochrany a pomoci již dětem od útlého věku. Pouze soustavnou a systematickou výchovou dětí a mládeže je možné zajistit lepší připravenost budoucí generace na mimořádné události a tím i snížit pravděpodobnost újm na životech, zdraví a majetku.

Jakou úroveň znalostí dnešní děti a mládež mají, to se pokouší popsat praktická část této práce. Zdali jim bylo předáno alespoň minimální penzum znalostí v oblasti poskytování pomoci a v sebeochraně, zdali znají bezpečnostní systém, pravidla ochrany obyvatel, ukrytí, evakuace atd.

Pro lepší pochopení rozsáhlosti a důležitosti tohoto tématu je v teoretické části popsán způsob edukace v oblasti ochrany obyvatel jak z historického hlediska, tak z hlediska současného. Práce popisuje školský systém v České republice, edukaci civilní ochrany obyvatelstva v jednotlivých úrovních školského systému a při mimoškolních aktivitách.

Příloha práce, nazvaná „Současné přístupy k edukaci v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie“, popisuje školské systémy, subjekty civilní ochrany a způsob výchovy a vzdělávání dětí a mládeže v oblasti připravenosti na mimořádné události, v okolních státech.

2 Teoretická část

2.1 Exkurz do období před rokem 1989 – jednotný systém branné výchovy obyvatelstva

Branná výchova byla v období po vzniku Československé republiky pojmána jako předvojenská výchova. I když se po první světové válce objevily snahy vyloučit ze škol vše, co připomínalo válku, nebylo možné se této tematice vyhnout. První snahou o začlenění branné výchovy do učebních osnov, konkrétně do tělesné výchovy, byl zákon č. 193/1920 Sb., branný zákon republiky Československé¹. O brannou výchovu se staraly tělovýchovné organizace, jako je Sokol, sportovní svazy, Československý červený kříž a jiné. V roce 1935 vydalo tehdejší Ministerstvo školství Výnos o výchově žáků národních škol k brannosti, ve kterém byl kladen důraz na mravní a občanskou výchovu, na vědomosti a dovednosti důležité z hlediska vlastní bezpečnosti a tělesnou výchovu, zejména cvičení v přírodě.² V roce 1937 se již zařazuje branná výchova do učebních osnov a to zákonem č. 184/1937 Sb., o branné výchově.³ Tento zákon stanovoval povinnost branné výchovy všem od šesti až do třiceti let věku a branná výchova byla vnímána především jako výcvik k plnění úkolů civilní protiletectvé ochrany. V rámci mimoškolních aktivit byla branná výchova prováděna tělovýchovnými spolky a středisky branné výchovy, které spolupracovaly s Československým červeným křížem, Sbory dobrovolných hasičů a samaritánskými organizacemi. V době druhé světové války byly ministerstvem školství odvolány všechny směrnice o branné výchově a ta se znovu ve školách objevuje až po roce 1945, avšak ne jako samostatný předmět, ale jako součást učebních osnov tělesné výchovy, zdravotní výchovy a jiných předmětů.

---

¹ GOTTVALD, JIŘÍ., Gotisek [online]. Dostupný na www.gotisek.estranky.cz/clanky/pravo-a-vojsko/zakon-c_-193_1920-sb_-branny-zakon->.

² CHLÍBKOVÁ, Daniela; Úvaha o vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z pohledu nejen historického, Univerzita Palackého, Olomouc.

³ Zákon č. 184/1937 Sb., o branné výchově, byl uveřejněn ve sbírce zákonů č. 45/1937 Sbírky zákonů na straně 817.

Zásadní přelom výuky branné výchovy byl zaznamenán až se zákonem č. 92/1951 Sb., zákon o branné výchově⁴, který stanovil povinnost výuky branné výchovy v samostatném předmětu. Jeho obsahem byla střelecká příprava, příprava pro zdravotnickou službu a bojová příprava. Branná výchova měla podobu polovojenského výcviku a byla prováděna ve spolupráci se Svazem pro spolupráci s armádou – Svazarmem⁵.

V sedmdesátých letech XX. století byl zaveden do škol samostatný předmět branná výchova. V duchu tehdejší doby branná výchova zahrnovala všechny oblasti výchovy občanů od výchovy v rodině, ve škole, v pracovním poměru, v rámci přípravy na vojenskou službu, přípravu k civilní obraně a brannou výchovu dospělých jako nedílnou součást činnosti všech organizací a orgánů. Účast na branné výchově byla popisována jako vrcholná povinnost a otázka cti každého občana.⁶ V roce 1973 byl přijat zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově⁷, který stanovoval obsah branné výchovy jako přípravu k obraně socialistické vlasti a zavedl na druhý stupeň základních devítiletých škol samostatný předmět. Branná výchova zároveň prostupovala všemi ostatními předměty.

V osmdesátých letech XX. století důležitost branné výchovy ustoupila mírně do pozadí a to dokonce až do té míry, že na úrovni základních škol nebyla vůbec v učebních osnovách. Branná výchova se vyučovala na středních a vysokých školách, ale na základních školách byl vyučovaný obsah branné výchovy převeden do různých předmětů.⁸ Například v dějepise se vyučovaly válečné dějiny, v přírodopise individuální a kolektivní ochrana atd. Do výuky byly včleněny branné kurzy a branná cvičení jakožto výcvik v terénu, který měl sloužit k prověření znalosti sebeochrany a ochrany

---

⁴ Sněmovní tisky [online]. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [cit. 2010-07-22]. Dostupný na [www: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0659_00.htm>](http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0659_00.htm).

⁵ Svaz pro spolupráci s armádou, tzv. Svazarm byla jednotná dobrovolná masová organizace zabezpečující předvojenskou výchovu branců a podílející se na zvyšování brannosti obyvatelstva. Jeho vznik je datován 4. 11. 1951 a zánik 24. 3. 1990. Po roce 1990 se Svazarm transformoval do Sdružení sportovních svazů České republiky.

⁶ Sněmovní tisky [online]. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [cit. 2010-07-22]. Dostupný na [www: <http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0035_02.htm>](http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0035_02.htm).

⁷ Sněmovní tisky [online]. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [cit. 2010-07-22]. Dostupný na [www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1973/sb21-73.pdf>](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1973/sb21-73.pdf).

⁸ MIKA, Otakar; Informovanost obyvatelstva a jeho připravenost na zvládání mimořádných událostí. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích; České Budějovice 2008.

ostatních osob, prověření činností, které vyplývaly z opatření školy pro civilní ochranu, tělesná cvičení a dopravní výchovy. Cílem bylo poskytnout žákům dostatek vědomostí a dovedností, aby byli schopni používat prostředky individuální a kolektivní ochrany, chránit se před účinky zbraní hromadného ničení a poskytnout první pomoc.

2.2 Edukace v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události v České republice po roce 1989

2.2.1 Školský systém

Od 1. ledna 2005 vstoupil v účinnost nový školský zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (dále jen „školský zákon“)⁹, který nahradil jak původní školský zákon, tak zákon o školských zařízeních a zákon o státní správě a samosprávě ve školství. Ve školském zákoně zůstaly původní principy školství a to, mimo jiné, princip rovného přístupu každého státního občana České republiky (dále jen ČR) nebo jiného členského státu Evropské unie ke vzdělání, princip nutnosti zohlednění individuality jedince, princip vzájemné úcty, solidarity a názorové snášenlivosti, princip bezplatného základního a středního vzdělávání ve školách, jejichž zřizovatelem je stát, kraj, obec nebo svazek obcí a princip zdokonalování procesu vzdělávání na základě výsledků dosažených ve vědě, výzkumu a vývoji. Školský zákon upravuje povinnou školní docházku, stanovuje podmínky přijetí a absolvování jednotlivých vzdělávacích stupňů, upravuje taktéž právní postavení soukromých i veřejných škol a řadu dalších oblastí, které se týkají školství. V ČR je, například na rozdíl od Rakouska, upřednostňován způsob integrace dětí se zvláštními potřebami před jejich vyčleňováním¹⁰.

Školský zákon stanoví povinnost Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT) zpracovávat Národní program vzdělávání,

---

⁹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Úplné znění školského zákona [online]. Dostupný na [www: <http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb>](http://www.msmt.cz/dokumenty/uplne-zneni-zakona-c-561-2004-sb).

¹⁰ PLINCNEROVÁ, Karin. Současné přístupy k edukaci v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích EU, studie. 2011.

který je vydáván pod názvem Bílá kniha¹¹ (pozn. termínem Bílá kniha bývají označovány dokumenty strategického charakteru). Bílá kniha určuje směr, kterým by se mělo ubírat jak předškolní, základní, střední a vysokoškolské vzdělávání, ale i vzdělávání dospělých, jako součást celoživotního učení, které má v ČR stále se zvyšující prioritu. Pro jednotlivé stupně edukace a pro všechny vzdělávací obory jsou vydávány tzv. Rámcové vzdělávací programy, které stanovují povinný obsah, rozsah, podmínky vzdělávání a další závazné standardy, které musí být zohledněny a podrobněji rozpracovány ve Školních vzdělávacích programech, jejichž tvůrci jsou školy samy. Principem je tedy návaznost dokumentu nejnižšího charakteru na dokumenty vyššího charakteru s tím, že dokumenty vyššího stupně stanovují rámce a pravidla pro dokumenty „nižší“.

Povinná školní docházka v ČR trvá 9 let. Začíná prvním ročníkem základní školy v šesti letech věku dítěte a ukončuje se převážně absolvováním jejího devátého ročníku. Po ukončení povinné školní docházky je čistě na vůli jedince, resp. s ohledem na věk i na vůli zákonných zástupců, zdali mladý člověk půjde rovnou do praxe bez odborné přípravy, nebo zvolí cestu dalšího všeobecného nebo odborného vzdělávání. V příloze č. 3 zobrazuje Tabulka č. 16 aktuální kategorie vzdělání a druhy škol poskytujících jednotlivé kategorie vzdělání v ČR.

2.2.1.1 Předškolní výchova

Preprimární vzdělávání se s účinností nového školského zákona stalo plnohodnotnou součástí vzdělávacího systému. Zásadně je poskytováno v jednom z druhů škol, a to ve školách mateřských. Výjimečně může být přiřčeno k základním školám v tzv. přípravných třídách. Zejména v menších obcích bývá mateřská škola a základní škola sloučena. Do mateřských škol jsou přijímány děti ve věku od tří do šesti, resp. sedmi let. Přednostně jsou

---

¹¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY [online]. Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice. [cit. 2010-08-16]. Dostupný na www.msmt.cz/dokumenty/bila-kniha-narodni-program-rozvoje-vzdelavani-v-ceske-republice-formuje-vladni-strategii-v-oblasti-vzdelavani-strategie-odrazi-celospolecenske-zajmy-a-dava-konkretni-podnety-k-praci-skol.

přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky a obce mají ze zákona povinnost zajistit pro tyto děti ve svém územním obvodu volná místa a možnost jejich přijetí. V případech, kdy z kapacitních důvodů není možné dítě přijmout, zajistí obec jeho umístění do jiného zařízení.

Předškolní výchova je koncipována jako rodinná výchova s prvky řízené činnosti, která by měla vytvářet předpoklady pro získání elementárních kompetencí (schopností, dovedností, vědomostí a postojů), jež dítě pro život potřebuje. Mezi tyto elementární kompetence patří především kompetence k učení, k řešení problémů, kompetence komunikativní, sociální a personální, kompetence činností a kompetence občanské. Podrobně rozepsaný obsah jednotlivých kompetencí je uveden v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání z roku 2004. Tento dokument zároveň upravuje a popisuje pět vzdělávacích oblastí umožňujících pedagogům v logických celcích propojit nenásilnou formou informace o dítěti a jeho okolí. Oblasti jsou pojmenované tak, aby byly reprodukovatelné dětem. Hlavními oblastmi jsou Dítě a jeho psychika, Dítě a jeho tělo, Dítě a ten druhý, Dítě a společnost, Dítě a svět. Základními složkami předškolní výchovy jsou spontánní hry a pohybové aktivity. Jejich cílem je především rozvoj osobnosti a socializace. Jejich obsah není závazný ani není praktickým návodem jak s dětmi pracovat. Mají však doporučující charakter, který je v souladu se Všeobecnou vzdělávací politikou ČR. Většina mateřských škol nabízí dětem i rozvoj v literární, umělecké aj. výchově. Například kroužky recitační, dramatické, jazykové, kroužky plavání, ale začíná se i s výchovou k počítačové gramotnosti.

2.2.1.2 Základní vzdělání

Základní vzdělávání zahrnuje v ČR primární i nižší sekundární vzdělávání podle ISCED (International Standard Classification for Education)¹² a plní se jím povinná školní docházka. Primární vzdělávání se uplatňuje po dobu 5 let, a to od šesti, resp. sedmi, let věku dítěte do jeho

---

¹² ISCED je mezinárodní standardní klasifikací vzdělávání, kterou již v roce 1976 vypracovala UNESCO jako nástroj pro shromažďování, třídění a zpracování statistických dat informací o vzdělání.

jedenácti let. Toto období prvních pěti let je dítětem absolvováno na prvním stupni základní školy, která poskytuje všeobecné vzdělání. Náš právní řád umožňuje ve výjimečných případech individuální vzdělávání a to pouze po dobu prvních pěti let povinné školní docházky, z vážných důvodů a při zajištění dostatečné kvality individuálního (domácího) vzdělávání. Úroveň znalostí získaných během domácího vzdělávání je prověřována pololetními zkouškami z příslušného učiva stanoveného školním vzdělávacím programem.

V dalším období může dítě pokračovat v plnění povinné školní docházky na 2. stupni základní školy nebo ji plnit v rámci středoškolského vzdělávání. V praxi se tím rozumí možnost dítěte pokračovat ve studiu na osmiletém, resp. šestiletém gymnáziu nebo konzervatoři.

V případech, kdy žák nezíská po 9 letech na základní škole základní vzdělání, může mu být ředitelem školy povoleno studium až do 18 roku. V ostatních případech má takovýto žák možnost získat základní vzdělání ve speciálním kurzu akreditovaném MŠMT.

2.2.1.3 Střední vzdělání

Po splnění povinné devítileté školní docházky se nabízí budoucím studentům řada možností sekundární edukace. Studium na středních školách je zaměřeno na rozvoj všeobecných vědomostí a praktických dovedností a schopností získaných na základní škole. Absolvováním studia na středních školách je možné získat buď střední vzdělání nebo střední vzdělání s výučním listem nebo střední vzdělání s maturitní zkouškou v úrovních dle ISCED 2B až 3C (viz příloha č. 2). V červnu 2010 bylo přijato nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání¹³, které konkretizuje vzdělávací obory a charakterizuje jednotlivé kategorie dosažitelného vzdělání. Na rozdíl od předchozího školského systému je redukován počet oborů na 31 a ustanoveno 8 základních kategorií vzdělání (toto nařízení vlády zohledňuje tabulka č. 16).

¹³ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Sbírka zákonů. Částka č. 71 ze dne 30. 6. 2010. Dostupné na [www: <http://www.mvcr.cz/soubor/sbirka-zakonu-dokumenty-sb071-10-pdf.aspx>](http://www.mvcr.cz/soubor/sbirka-zakonu-dokumenty-sb071-10-pdf.aspx).

Na středních školách a učilištích v ČR je možné získat střední vzdělání na jednoletých až dvouletých praktických školách a na odborných učilištích. Tyto školy zajišťují vzdělání studentů, jejichž studium je zakončeno závěrečnou zkouškou a vydáním vysvědčení o závěrečné zkoušce. Předmětem výuky je například rodinná výchova, práce se dřevem a kovem, ruční a strojové šití, příprava pokrmů aj.

Druhým typem škol nabízejících středoškolské vzdělání jsou dvou a tříleté obory, kde je studium zakončeno závěrečnou zkouškou a udělením výučního listu. Tento typ učilišť je koncipován pro žáky, na které je třeba klást nižší nároky v oblasti vzdělávání všeobecném i odborném, a to jak z důvodů intelektuálních, tak třeba z důvodů zdravotních. Budoucí kvalifikací těchto absolventů je především výkon dělnických a jednoduchých řemeslných povolání.

Třetím typem škol jsou převážně tří až čtyřleté studijní obory na Středních odborných učilištích. Studium je zakončeno závěrečnou zkouškou a vydáním výučního listu. Všem absolventům nematuritních oborů je kromě přechodu do praxe umožněno získat i vyšší stupeň středního vzdělání formou nástavbového studia, které je zakončeno maturitní zkouškou a vystavením maturitního vysvědčení.

Studijní obory, které poskytují střední vzdělání zakončené maturitní zkouškou (úplné střední odborné vzdělání) se rozdělují do dvou skupin. Všeobecně vzdělávací a odborně vzdělávací obory. Všeobecně vzdělávací střední školy (např. gymnázia) připravují studenty na další studium v terciálním vzdělávání. Tyto školy poskytují studentům znalosti a dovednosti v širokém spektru předmětů. Mezi střední školy poskytující střední odborné a úplné střední odborné vzdělání patří střední průmyslové školy, obchodní akademie a ekonomická lycea, konzervatoře a střední odborná učiliště ve čtyřletém studijním oboru zakončeném maturitní zkouškou.

Do vyššího středního vzdělávání se zařazují studia na vyšších odborných školách. Vyšší odborné školy bývají součástí středních odborných škol a poskytují vzdělání na úrovni ISCED 4A a 5B. Jsou zakončeny

závěrečnou zkouškou a udělením neakademického titulu DiS uváděným za jménem.

2.2.1.4 Vysokoškolské vzdělání

Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)¹⁴, v ustanovení § 1 deklaruje terciální vzdělávání jako nejvyšší článek vzdělávací soustavy. Do terciálního vzdělávání je začleněno jak studium na vysokých školách (univerzitního i neuniverzitního typu), tak celoživotní vzdělávání. Na vysokých školách je poskytováno vzdělání dle ISCED 5A – 6, tedy vzdělání v bakalářských, magisterských a doktorandských studijních oborech. Systém tří stupňů vysokoškolského vzdělání byl nastaven na základě tzv. Boloňské deklarace z června 1999¹⁵, ke které se připojilo 29 evropských států. Boloňská deklarace je programem pro rozvoj vysokého školství v evropském prostoru, který pomocí systémů kreditů, zajišťuje mobilitu studentů a srovnatelnou kvalitu vysokoškolského vzdělání na základě obdobných kritérií, metodologie a obsahu vzdělávání.

Bakalářský studijní program je tříletý a umožňuje pokračování v navazujícím magisterském programu. Je zakončen státní závěrečnou zkouškou, vypracováním bakalářské práce včetně jejího obhájení a udělením akademického titulu Bc. Toto studium je nazýváno nižším vysokoškolským studiem nebo také oborem poskytujícím vysokoškolské vzdělání I. stupně. V terminologii ISCED je označováno kategorií 5B, je tedy převážně určeno pro další vzdělávání.

Magisterský studijní program je buď pětiletý, nebo, v případě navazujícího studia, dvouletý. Studium těchto programů je zakončeno, stejně jako u bakalářského studia, složením závěrečných státních zkoušek, vypracováním diplomové práce včetně jejího obhájení a udělením

---

¹⁴ MINISTERSTVO VNITRA ČR. Sbírka zákonů. Částka č. 39 ze dne 29. 5. 1998. Dostupné na [www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf>](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1998/sb039-98.pdf).

¹⁵ Společné prohlášení ministrů školství evropských států na setkání v Boloni dne 19. června 1999. Dostupné na [www: <http://www.bologna.msmt.cz/?id=DeklaraceBologna>](http://www.bologna.msmt.cz/?id=DeklaraceBologna).

akademického titulu Mgr. (magistr), MgA. (magistr umění), Ing. (inženýr), MVDr. (doktor veterinárních věd), MUDr. (doktor lékařských věd) a další.

Přijetím do doktorandského studia, jeho absolvováním, vypracováním disertační práce a vykonáním rigorózní zkoušky, je studentu udělen vědecký titul Ph.D. (doktor věd) nebo v případě studia na právnické fakultě některé vysoké školy JUDr. (doktor obojího práva).

Samostatnou kapitolou je celoživotní vzdělávání. V současné době je podle platné právní úpravy tento druh vzdělání zahrnut do terciálního vzdělávání poskytovaného vysokými školami. Dle názoru autorky by celoživotní vzdělání mělo zahrnovat nejen absolvování speciálních kurzů, které umožňují pokračování studia na vysoké škole v oboru příbuzném, popřípadě uzavřených absolventskou zkouškou a udělením osvědčení o jeho absolvování na příslušné vysoké škole, ale celoživotní vzdělávání by mělo zahrnovat zároveň všechny profesní kurzy a školení zaměřená na rozvoj osobnosti a využitelná v profesním životě. Toto vzdělávání by mohlo být uznáno jako další (čtvrtá, kvartální) kategorie vzdělání. A to zejména z důvodu udělených akreditací MŠMT a tedy jejím uznáním, jako oboru vzdělávacího v průběhu celého života člověka. Kvartální vzdělávání by mělo procházet napříč sekundárním a terciálním vzděláváním.

2.3 Civilní ochrana obyvatelstva

Civilní ochrana obyvatelstva¹⁶ je podle výkladového slovníku Ministerstva vnitra (dále jen MV) souhrnem činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, které jsou prováděny s cílem minimalizace negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy lidí a

---

¹⁶ Je nutné rozlišovat jemné nuance v terminologii. Civilní obrana je definována Dodatkovým protokolem k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I) jako: „Plnění humanitárních úkolů, jejichž cílem je chránit civilní obyvatelstvo před nebezpečím, pomoci mu odstranit bezprostřední účinky nepřátelských akcí nebo pohrom a vytvořit nezbytné podmínky pro jeho přežití.“ Znamená to, že civilní obrana byla zaměřena na období války. Tento termín se postupně přeměnil na civilní ochranu. V původní podobě zůstal pouze v Polské republice. Ochrana obyvatelstva je součástí civilní ochrany. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, definuje ochranu obyvatelstva jako plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

jejich životní podmínky. Civilní ochrana se stává za válečného stavu součástí systému obrany státu a zabezpečuje výkon humanitárních úkolů uvedených v čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949, přijatého v Ženevě dne 8. června 1977.¹⁷ Civilní ochranou, podle téhož slovníku, je i část věcných zdrojů pro zajištění bezpečnosti ČR zahrnující materiální zásoby v majetku státu, materiální zdroje právnických a podnikajících fyzických osob a výrobky, práce a služby těmito osobami poskytované, které slouží k zajištění nezbytných dodávek potřebných k řešení krizových situací, jejichž použití se plánuje a realizuje v rámci systému hospodářských opatření pro krizové stavy.

Právní rámec civilní ochrany je dán mezinárodními úmluvami, Ústavou ČR, dalšími ústavními zákony, zákony a právními předpisy nižší právní síly. Kromě zmiňované Ústavy, která definuje jeden ze čtyř krizových stavů, stav válečný, a stanovuje podmínky a pravidla pro jeho vyhlášení, jsou základními zákony řešícími civilní ochranu ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR (zaměřený převážně na vnitřní bezpečnost státu), zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany ČR (zaměřený převážně na vnější bezpečnost státu).

Důležitým zákonem je tzv. kompetenční zákon, zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, který mimo jiné ustanovuje MV jako ústřední orgán státní správy pro veřejný pořádek a další věci vnitřního pořádku a bezpečnosti, krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém. Tímto zákonem je MV stanovena povinnost zajišťovat komunikační síť pro Policii ČR, složky integrovaného záchranného systému a územní orgány státní správy.

Existuje řada dalších zákonů upravujících bezpečnost, civilní ochranu a krizové řízení. Jsou jimi především zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, včetně prováděcí

---

¹⁷ Ministerstvo vnitra [online]. Výkladový slovník krizového řízení a obrany státu [cit. 2010-07-22]. Dostupný na [www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/udalosti/slovník/slovicka/27_odbor_info.html>](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/udalosti/slovník/slovicka/27_odbor_info.html).

vyhlášky MV č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) a řada dalších zákonů, které se z větší či menší části zabývají pravidly a postupy při řešení mimořádných událostí a civilní ochranou.¹⁸ V příloze č. 4 je uvedena tabulka č. 17, která uvádí částečný přehled zákonů týkajících se jak vnitřní, tak vnější bezpečnosti ČR a jejich obyvatel. Tabulka č. 17 neobsahuje přehled prováděcích předpisů, metodik a dokumentů nezákonného charakteru.

Základním termínem, kterým se musí civilní ochrana v rámci jakékoliv organizační jednotky (unie, státu, kraje, obce, podnikatelského i nepodnikatelského subjektu) zabývat, je bezpečnost a bezpečí občanů žijících a zdržujících se na jejím území. Toto velmi jednoduché tvrzení v sobě skrývá obsahově velmi široké pojmy. Bezpečí je stav, při němž je pravděpodobnost vzniku škody nebo újmy na životech, zdraví či majetku malá. Bezpečností se rozumí soubor opatření k zajištění bezpečí. Je velmi důležité a žádoucí, aby terminologie používaná v jednom celistvém oboru (civilní ochraně, resp. připravenosti obyvatel na mimořádné události) byla jednotná. Proto by stálo za zvážení sjednotit terminologii v rámci Evropské unie tak, aby každý občan členského státu byl schopen rozpoznat obsah a význam toho kterého pojmu.

2.3.1 Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Obecně platí, že bezpečnost zajišťují a provádí přímo ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby a nepřímo orgány veřejné správy, právnické a podnikající fyzické osoby. Základní oblasti zabezpečované systémem krizového řízení v ČR je možné rozdělit do čtyř skupin.

---

¹⁸ Dokumenty, jež je možné zároveň považovat za prameny zákonů zabývajících se civilní ochranou, jsou Bezpečnostní strategie, Koncepce bezpečnostního systému, Národní akční plán boje proti terorismu, Národní obranná strategie ČR, Vojenská strategie ČR, Optimalizace bezpečnostního systému ČR a samozřejmě mezinárodní smlouvy.

1. Ochrana obyvatelstva při mimořádných událostech: Gestorem je MV, ale hlavními výkonnými subjekty jsou Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany, zdravotnická záchranná služba, Policie ČR, vyčleněné síly ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory (např. vězeňská služba) ostatní záchranné sbory (Báňská záchranná služba), orgány ochrany veřejného zdraví (hygienické a veterinární služby), havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby a neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít při záchranných a likvidačních pracích. Všechny tyto složky jsou koordinovány Integrovaným záchranným systémem.
2. Oblast vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku: Gestorem této skupiny je MV a hlavní výkonnou složkou je Policie ČR.
3. Obrana státu, vnější bezpečnost je v gesci Ministerstva obrany a hlavní výkonnou složkou je Armáda ČR.
4. Oblast ekonomiky a plánování civilních zdrojů je v gesci Správy státních hmotných rezerv. Hlavními výkonnými subjekty jsou kromě Správy státních hmotných rezerv i Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo financí, Ministerstvo zemědělství a další hospodářské resorty.

Základní členění subjektů civilní ochrany je též možné rozčlenit do několika skupin.

1. Veřejná správa,
2. Záchranné sbory a služby,
3. Havarijní služby,
4. Humanitární a další neziskové organizace,
5. Ozbrojené síly.

V oblasti civilní ochrany (ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech) jsou, jako jedna ze složek Integrovaného záchranného systému, zmíněny neziskové organizace a občanská sdružení. Zde je na místě zmínit působení Českého červeného kříže, který působí zejména v oblasti humanitární, sociální a zdravotní. V současné době má tato organizace 57.000 členů a dobrovolníků. Jelikož se jedná o mezinárodní humanitární organizaci, jsou činnosti prováděné a zabezpečované jejími členy shodné. Jedná se především o stálou osvětu a získávání dobrovolných dárců krve. Humanitární jednotky Českého červeného kříže jsou zaměřeny na pomoc lehce zraněným a nezraněným osobám při mimořádných událostech a katastrofách. V těchto jednotkách pracuje 1.600 osob. Další činností prováděnou Českým červeným křížem je pátrací služba. Je využívána při pátrání po nezvěstných osobách, se kterými bylo přerušeno spojení nejen v důsledku válečného konfliktu, ale i v případě mimořádné události v podobě přírodní katastrofy. V neposlední řadě se Český červený kříž angažuje v sociálních a edičních činnostech, šíření humanitárního práva a poskytování humanitární pomoci. Pro všeobecnou připravenost obyvatel na mimořádné události zajišťuje výuku poskytování první pomoci dětí i dospělých.

Jednou ze záchranných služeb působících v celé Evropě je Asociace samaritánů. V naší republice má postavení nestátního zdravotnického zařízení, které je financováno z veřejného zdravotního pojištění. Působí pouze ve Středočeském kraji na pěti výjezdových stanovištích. Asociace samaritánů zajišťuje přednemocniční neodkladnou péči svými výjezdovými skupinami rychlé lékařské pomoci a rychlé záchranné pomoci. Zajišťuje transport nemocných, raněných a rodiček, plánované převozy nemocných ze zahraničí a výukovou činnost.

Stejně jako v okolních státech i u nás působí v oblasti humanitární a sociální pomoci katolický Suverénní řád Maltézských rytířů. V roce 2002 byla založena společnost Maltézská pomoc o. p. s. jejímž cílem je péče o mládež, nemocné, zraněné, vozíčkáře, opuštěné staré lidi a o nemocné s Alzheimerovou chorobou.

2.4 Koncepce preventivně výchovné činnosti

Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR vydalo v roce 2008 Konceptci ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020 (dále jen „Koncepce“). Koncepce byla schválena usnesením vlády ČR č. 165 dne 25. února 2008 a navazuje na Konceptci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015.

Jedním z hlavních cílů této Koncepce je řešení nedostatečné připravenosti obyvatel na zvládání krizových situací a sebeochranu. Obce ve spolupráci se složkami Integrovaného záchranného systému za pomoci propagačních materiálů a besed mají v maximální možné míře informovat své obyvatele na rizika, která mohou nastat a připravit je na způsob zvládnutí případných mimořádných událostí. Koncepce stanovuje cíle v oblasti organizačních a technických opatření ochrany obyvatelstva (např. oblast evakuace, varování, nouzového přežití atd.), v oblasti plánování a řešení opatření při mimořádných událostech nevojenského, ale i vojenského charakteru, v oblasti připravenosti sil a prostředků a v materiálním a finančním zabezpečení řešení těchto opatření. Ve vědě a výzkumu plní ústřední úlohu Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, který je odpovědný za analytické, syntetické a koncepční práce v oblasti ochrany obyvatelstva. Činnosti prováděné Institutem jsou předpokladem pro plnění úkolů jednotlivých oblastí stanovených Konceptí.

Pokud jde o úlohu škol v této oblasti, pak by tyto měly začlenit do svého školního vzdělávacího programu tematiku ochrany člověka za mimořádných událostí již podle pokynu MŠMT č. j. 34776/98-22 z roku 1998. Následně, po roce 2001, byla vydána řada metodických publikací s touto problematikou. V březnu 2003 byl vydán pokyn MŠMT č. j. 12050/03-22 (včetně svého dodatku), který doplnil platné učební dokumenty o dokument „Ochrana člověka za mimořádných událostí“, který je určen pro základní, střední, speciální a vyšší odborné školy. Jako základní milník edukace této oblasti je stanovena schopnost dětí a mládeže rozpoznat varovný signál „všeobecná výstraha“ a znalost způsobu reakce při jeho vyhlášení, používání

linek tísňového volání, příprava evakuačního zavazadla, znalost zásad evakuace, poskytování první pomoci a povědomí o činnostech prováděných integrovaným záchranným systémem. Pro naplnění tohoto pokynu byly generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru vydány metodické příručky, které doporučují postupy výuky a následného vyhodnocení získaných informací. Tyto příručky budou zmíněny v následujících kapitolách.

2.4.1 Civilní ochrana v mateřských školách

Dítě ve věku tří až šesti let je velmi zvědavé a vnímavé ke všem podnětům, které mu jsou předkládány. Chce samo vše zkoušet, napodobovat chování dospělých, kteří jsou mu vzorem. Proto je nezbytně nutné k vytvoření základních návyků chránících dítě před tísňovou nebo jinak nebezpečnou situací, do které by se mohlo dostat, využít kolektivních i spontánních her. V tomto věku se nedá předpokládat jakákoliv samostatná činnost v oblasti připravenosti na mimořádné události, proto je většina výukové materie týkající se bezpečného chování zaměřena na prevenci. Tedy naučit dítě chovat se tak, aby se do tísňové situace nedostalo.

Mateřské školy v rámci svého vzdělávacího programu stanovují, co by se dítě mělo během času stráveného v předškolním zařízení naučit. V řadě mateřských škol je součástí třídních knih tzv. „Poučení dětí o bezpečném chování v mateřské škole“. Toto „poučení“ instruuje učitele a učitelky¹⁹, na jaká rizika je třeba děti připravit a jaké poučení by si ze školky měly odnést. V třídní knize se zároveň eviduje datum, kdy se učitelky s dětmi předmětnému riziku věnovaly. Základní rizika jsou rozdělena do oblastí – hry a činnosti ve třídě, hry a činnosti na školní zahradě, sáňkování na školní zahradě, předplavecký výcvik, pobyt venku a další.

Jsou mateřské školy, které ve spolupráci s obecní či městskou policií pro děti organizují instruktáže na dopravních hřištích, během nichž se děti učí rozhlížet se při pohybu na chodnících či komunikacích a pobytu mimo školní,

---

¹⁹ Podle Genderové ročenky školství 2006/07 – 2009/10, vydané Ústavem pro informace ve vzdělávání, bylo zastoupení mužů mezi pedagogickým sborem v mateřských školách 0,14 %. Genderová ročenka je dostupná na [www: <http://www.uiv.cz/clanek/610/1466>](http://www.uiv.cz/clanek/610/1466).

uzavřené, venkovní prostory. Celkem výjimečně se lze setkat v mateřských školách s instruktáží hasičského personálu či personálu zdravotnické záchranné služby nebo s instruktáží, jak se chovat ke zvířatům, resp. v případě napadení zvířetem. Toto riziko je vcelku opomíjeno, ačkoliv z informací poskytnutých Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR vyplývá, že ze všech úrazů vzniklých útokem psa jsou dvě třetiny dětí předškolního věku.

2.4.2 Civilní ochrana na základních školách

Prostřednictvím nakladatelství Fortuna byly vydány 3 učební publikace s doložkou MŠMT, které začleňují problematiku civilní ochrany do jednotlivých předmětů vyučovaných na základních školách, resp. na druhém stupni základních škol. Jedná se o publikaci Sebeochrana a vzájemná pomoc, která je určena pro začlenění do občanské a rodinné výchovy, publikaci Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie, která je určena pro předmět chemie a fyzika, a Živelní pohromy, pro začlenění do zeměpisu a přírodopisu. Nakladatelství ALBRA vydalo v minulých letech soubor učebních pomůcek určených pro jednotlivé ročníky základní školy, které žáky systematicky a s ohledem na jejich mentální schopnosti připravují na různé nebezpečné situace, se kterými se může dítě setkat.

S ohledem na autonomii škol je vždy na rozhodnutí ředitele základní školy, aby stanovil rozsah a způsob přípravy žáků na mimořádné události. Každá základní škola má k dispozici učební materiály a metodické příručky, avšak přístup jednotlivých škol k vyučování této problematiky je velmi rozdílný. A to jak z hlediska geografického, tak z hlediska osobnostního. Je řada škol, které se aktivně zapojují do různých soutěží, připravujících děti na mimořádné události, především v oblasti poskytování první pomoci, ale zároveň je také mnoho škol, které tuto problematiku vnímají jako ne příliš důležitou, a své aktivity zaměřují spíše na oblast ekologie, jazykovědy a podobně.

Samotné děti vnímají nácvik první pomoci, videoprojekci s danou tematikou a besedy s příslušníky složek integrovaného záchranného systému jako zdroj zábavy a především možnost úniku od školních povinností. Při rozhovorech s dětmi různých věkových kategorií bylo zřejmé, že pouze formy soutěží, popřípadě vyprávění, které děti svým způsobem šokovala, je dokázaly zaujmout a ponechat v nich stopu zájmu o problematiku ochrany člověka.

2.4.3 Civilní ochrana na středních školách

Na středních školách si studenti mají problematiku ochrany člověka při mimořádných událostech zopakovat a prohloubit. Je doporučeno, stejně jako u základních škol, zařadit problematiku do jednotlivých předmětů a tematických bloků, které jsou obsahově blízké. Časově není výuka těchto témat nijak určena a záleží pouze na řediteli školy a na učitelích, jak a v kterých předmětech se budou problematice věnovat. V příručce pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ je doporučení ověřit získané znalosti formou praktického cvičení.

Jelikož střední školství je již profesně specializované, bývá i oblast edukace této oblasti zaměřena stejným směrem jako je samotná výuka. Bylo zjištěno, že v učilištích je větší důraz kladen na bezpečnost a ochranu zdraví při práci než na obecnou připravenost na mimořádné události. Na technických a průmyslových středních školách se více zohledňuje připravenost na technologické havárie. Na obchodních akademiích se výuka této oblasti, až na výjimky, téměř nezačleňuje. Pouze na gymnáziích, jako všeobecné střední škole, je problematika zahrnuta do jednotlivých předmětů.

2.4.4 Civilní ochrana na vysokých školách

Pro vysoké školy byl vytvořen Harmonogram realizace opatření ochrany obyvatelstva, kterým mělo být v roce 2010 dokončeno začlenění tematiky Ochrana člověka za mimořádných událostí do studijních programů pedagogických fakult. Tímto krokem se zajišťuje informovanost a prohlubují se znalosti této problematiky u budoucích pedagogů.

Stejně tak existuje povinnost začlenit předmět týkající se ochrany obyvatelstva do všech vzdělávacích vysokoškolských programů. Ve studijních programech jednotlivých vysokých škol je předmět s touto problematikou, avšak ve většině případů pouze jako volitelný a s nízkým počtem kreditů. Je tedy pro studenty v podstatě nezajímavý.²⁰

2.4.5 Civilní ochrana na školách – závěry

Při dotazování v mateřských školách byly zjištěny velké rozdíly jak v přístupu ke školení ředitelek a ředitelů mateřských škol ze strany zřizovatele, tak v přístupu vedení mateřských škol vůči zaměstnancům, v tomto případě proškolení pedagogického sboru. Některé regiony využívají pravidelného školení ředitelů a ředitelek k předání instruktážní publikace, s níž mají být seznámeni všichni pracovníci v mateřských školách. Jiné regiony používají jako nástroj kontroly dodržování předpisů v rámci Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci inspekci.

Je minimum mateřských škol, kde se učitelé a učitelky učí organizovaně evakuovat děti, kde učitelky nacvičují poskytování první pomoci dítěti a kde jsou skutečně informovány, jak se chovat v případě vzniku mimořádné události. Úroveň jejich proškolenosti velmi závisí na lokalitě, v níž je mateřská škola umístěna, na rizicích, která v dané oblasti přichází v úvahu a především na samotné aktivitě zřizovatele mateřské školy, v jehož kompetenci je organizovat povinná školení.

Smutným faktem je zjištění, že častou motivací pro pedagogy k předávání informací oblasti připravenosti na mimořádné události a vštěpování principů správného a bezpečného chování, není snaha ochránit dítě, ale ochránit sebe jako osobu dočasně zodpovědnou za zdraví a bezpečí dítěte. Na základních a středních školách absolvuje pedagogický sbor každoročně povinné školení v rámci bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Oblast vzdělávání pedagogů v oblasti ochrany člověka za mimořádných

---

²⁰ Dotazováním vysokoškolských studentů, které proběhlo na přelomu roku 2010 a 2011, prostřednictvím sociální sítě Facebook bylo zjištěno, že mezi studenty není výuka této problematiky známa, vyjma škol s bezpečnostními studijními programy.

událostí zajišťuje Hasičský záchranný sbor ČR ve spolupráci s obecními úřady a s Národním institutem pro další vzdělávání. Pro pedagogy mateřských, základních a středních škol se provádí školení rozložené do tematických bloků, které slouží k prohloubení a upevnění znalostí tak, aby je učitelé byli schopni adekvátně aplikovat v rámci školní výuky.

Účast na těchto odborných školeních je dobrovolná, tudíž je pouze na učitelích, zdali si chtějí znalosti prohlubovat či nikoliv, a na řediteli školy, zdali určí pedagogy, kteří toto školení budou absolvovat. Počet pedagogických pracovníků a jejich zájem o tuto problematiku úzce souvisí s konkrétními mimořádnými situacemi v daném regionu a s úspornými opatřeními spočívajícími v krácení finančních prostředků na další vzdělávání. V roce, kdy se v daném regionu vyskytne faktické ohrožení mimořádnou událostí, je zájem o školení několikanásobně vyšší než v ostatních letech.

Je zřejmé, že velké procento dětí a mládeže se velmi často setkává s mimořádnou událostí, resp. situací, vyžadující především poskytnutí první pomoci. Proto by mělo být v zájmu každého pedagoga připravit žáky a studenty na tyto situace a problematiku poskytování první pomoci a následně problematiku individuální ochrany, začleňovat v maximální možné míře do všech předmětů, které jsou vyučovány.

2.4.6 Civilní ochrana při mimoškolních aktivitách

Mimoškolními aktivitami jsou v této práci myšleny osvětové činnosti, soutěže a další aktivity vedoucí děti a mládež k přípravě na mimořádné události. K těmto aktivitám dochází jak v prostorách školy, tak mimo ni, avšak nesouvisí přímo s učebními osnovami a vyučovanými předměty, které jsou dány Rámcovým vzdělávacím programem. Zprostředkovatelem a poskytovatelem informací jsou příslušníci Hasičského záchranného sboru ČR, Jednotek sboru dobrovolných hasičů, Policie ČR, Obecní policie, členové Českého červeného kříže a členové občanských sdružení působících v této vzdělávací oblasti.

Hasičský záchranný sbor ČR je partnerem Citadela – sdružení pro podporu prevence závislostí a sociálně patologických jevů a sdružení Citadela Bruntál²¹, kteří provozují webové stránky www.hasik.cz.²² Projekt Hasík CZ je výchovně vzdělávacím a preventivním programem v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. V rámci tohoto programu jsou vybráni příslušníci Hasičského záchranného sboru ČR a Jednotek sboru dobrovolných hasičů školeni pro práci s dětmi. Sdružení Citadela Bruntál také vydalo řadu metodických publikací pro učitele základních a středních škol a pro instruktory z řad členů regionálních hasičských sborů.

Odbor prevence obecní (městské) policie ve větších obcích a městech zajišťuje preventivní programy pro děti v mateřských školách, na prvním i druhém stupni základních škol a na středních školách, zejména gymnáziích. Pro děti z mateřských škol jsou připraveny obrázkové seriály s názvy „Medvídek Brumla“, „Koblížek“ aj. Pro žáky z prvního stupně, tedy ve věku šest až jedenáct let, je program zaměřen na bezpečné chování doma, na ulici a při setkání s cizími lidmi. Zároveň jsou děti informovány jak se zachovat, stanou-li se svědky trestného činu a jsou-li svědky šikany. Program, určený žákům druhého stupně, rozvíjí informace z předchozího programu s tím, že je více zaměřen na prevenci kriminálního chování a problematiku zneužívání návykových látek. Program pro střední školy – gymnázia je zaměřen na právo a právní povědomí.

Policie ČR má pro preventivně výchovnou činnost v základních školách připraven projekt Ajax ve škole²³. Projekt Ajax je určen pro děti ve druhé a třetí třídě, žáci při něm plní úkoly v průběhu celého školního roku. Hravou formou jsou děti seznamovány se základními pravidly bezpečného chování.²⁴

Český červený kříž působí ve všech stupních školství. V mateřských školách provádí proškolování učitelek zdravotnic a to jak v oblasti

---

²¹ CITADELA Bruntál, [online]. Miroslav Piňos. Dostupný na [www: http://www.hasik.cz/citadela/](http://www.hasik.cz/citadela/).

²² MIKULKA B., MIKULKA Š., PIŇOS M.. Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva. Dostupný na [www: <http://www.hasik.cz/>](http://www.hasik.cz/).

²³ MINISTERSTVO VNITRA [online]. Ajaxův zápisník – preventivní program Policie ČR. Dostupný na [www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prevence/ajax/index.html>](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prevence/ajax/index.html).

²⁴ V této fázi si autorka dovolí malou poznámku. Projekt Ajax je jedinou aktivitou, se kterou se jako matka dvou dětí v období jejich školní docházky, setkala.

poskytování první pomoci dětem, tak v didaktice výuky první pomoci pro děti v mateřských školách. Děti se mají naučit jak správně přivolat záchrannou službu a také jak si ošetřit drobná poranění. Na základních školách provádí Český červený kříž školení učitelek zdravotnic, jejichž základním úkolem je školení mladých zdravotníků ve speciálních kroužcích. Během mimoškolních aktivit v těchto kroužcích děti získají informace a dovednosti v poskytování první pomoci, které mohou prezentovat v každoročně organizované soutěži Hlídek mladých zdravotníků²⁵. Soutěž je rozdělena do dvou částí. Pro mladší žáky z prvního stupně a pro starší žáky z druhého stupně základních škol. Soutěž je postupová (od základního, přes obvodní či okresní, regionální – krajské až po republikové kolo) a mohou do ní svá družstva vyslat základní školy, místní skupiny Červeného kříže a ostatní dětské organizace.

Kromě soutěže Hlídek mladých zdravotníků jsou v naší republice organizovány soutěže v poskytování první pomoci na všech územních úrovních, včetně mezinárodní. Za zmínku stojí soutěž Helpíkův pohár²⁶, která je zaměřena na žáky pátých tříd. Pořadatelé této soutěže zvolili věk 10 a 11 let jako určitý mezník ve vývoji dítěte, kdy je dítě schopno rozumově vyhodnotit situaci a adekvátně zareagovat, má-li dostatek informací a natrénovaných zkušeností. Děti pro soutěž připravují učitelé a profesionálové, lékaři a zdravotní sestry, kteří se s poskytováním první pomoci setkávají denně při svém zaměstnání. Tato soutěž má velmi kvalitně propracovaný systém přípravy situací, ve kterých děti soutěží. Organizátoři věnují velkou pozornost autenticitě situace, čímž si děti vyzkouší vlastní reakci při mimořádné události.

Velmi zajímavým a určitě velmi perspektivním projektem je karlovarský Záchranný kruh provozující portál www.zachranny-kruh.cz²⁷. Cílem Asociace „Záchranný kruh“, o. s. je podpora činnosti záchranných sborů, prevence a příprava obyvatelstva na mimořádné události. Internetový bezpečnostní

---

²⁵ ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ [online]. Dostupný na [www: <http://www.cervenykriz.eu/cz/soutezehmz.aspx>](http://www.cervenykriz.eu/cz/soutezehmz.aspx).

²⁶ OS HELPÍK [online]. Dostupný na [www: <http://www.helpik.cz/index.php?mid=8&msid=0>](http://www.helpik.cz/index.php?mid=8&msid=0).

²⁷ ASOCIACE „ZÁCHRANNÝ KRUH“ [online]. Dostupný na [www: <http://www.zachranny-kruh.cz/o_nas/projekt_regionalni_bezpecnostni_portal_2.html>](http://www.zachranny-kruh.cz/o_nas/projekt_regionalni_bezpecnostni_portal_2.html).

portál obsahuje řadu interaktivních kurzů zaměřených na běžná rizika, přírodní katastrofy, havárie, terorismus a první pomoc. V jednotlivých sekcích najdou informace děti (ve formě her a soutěží), pedagogové i rodiče. Asociace „Záchranný kruh“ o. s. se připojila i do sociální sítě Facebook²⁸ s cílem přiblížit široké veřejnosti své aktivity. Problematickou částí tohoto projektu může být poutavost a zajímavost pro děti, které si bez vedení dospělých stránky samy nenajdou.

---

²⁸ Facebook je rozsáhlý společenský webový systém sloužící hlavně k tvorbě sociálních sítí, komunikaci mezi uživateli, sdílení multimediálních dat, udržování vztahů a zábavě. Se svými 500 miliony aktivních uživatelů (19. července 2010) je jednou z největších společenských sítí na světě. Je plně přeložen do šedesáti pěti jazyků. Dostupný na [www: <http://www.facebook.com>](http://www.facebook.com).

3 Praktická část – průzkum

3.1 Charakteristika zkoumaného problému a definice cíle průzkumu

Základní otázky, které bylo v rámci souvisejícího výzkumu nutno položit, byly:

1. Kam tento konkrétní výzkum směřuje?
2. Co chceme prostřednictvím výzkumu zjistit?
3. V jakých regionech chceme informace získat?
4. V jakých školách chceme informace získat?
5. Která věková kategorie dětí a mládeže by měla odpovídat na dotazník?
6. Je důležité pohlaví dětí, resp. jaké jsou postoje chlapců a dívek?
7. Jakým způsobem budou členové zkoumaného vzorku osloveni?
8. Jak bude zajištěna správnost získaných informací?

Cílem praktické části je zjistit úroveň informovanosti dětí a mládeže v oblasti připravenosti obyvatel na mimořádnou událost. Druhým cílem je zjistit způsoby výuky této problematiky a to nejen v ČR, ale i v nejbližších okolních státech – Slovensku, Polsku, Německu, Rakousku a Maďarsku. To znamená, že na první dvě otázky je možné odpovědět takto: tento výzkum směřuje k porovnání informovanosti dětí a mládeže, ke zjištění jejich skutečné připravenosti na zvládnutí nenadálých životních situací, nikoliv na zjištění oficiálně požadované či formální edukace. Jelikož bezpečnost a připravenost obyvatel je prvořadným úkolem zmiňovaným ve všech oficiálních dokumentech, bylo by určitě zajímavé zjistit, jak jsou tyto úkoly naplňovány ve všech regionech naší republiky a v regionech okolních států, které lze označit jako příhraniční. Znamená to tedy, že ze Slovenské republiky byl zvolen kraj Bratislavský, Trenčianský, Trnavský a Žilinský, z Polské republiky vojvodství Dolnoslezské, Lubušské, Opolské, Slezské, Malopolské a Podkarpatské, ze Spolkové republiky Německo Spolkové země Bavorsko a Sasko a z Rakouské republiky Horní a Dolní Rakousy a dále některé župy v Maďarské republice. Vzhledem k rozdílnosti školských

systémů se výzkum zaměřuje na žáky a studenty ve věku 10 – 20 let, na děti a mladé lidi, kteří podstupují nižší a vyšší sekundární edukaci. Pro samotný výzkum není podstatné rozdělení podle pohlaví. Toto rozdělení se projevilo až ve vyhodnocovací fázi. S ohledem na regionální rozlehlost zkoumaného vzorku bylo přistoupeno k vytvoření internetového dotazníku na vlastních internetových stránkách a prostřednictvím oslovených ředitelů jednotlivých škol byli osloveni žáci a studenti. Myšlenka mezinárodního průzkumu se jevila jako velmi zajímavá zejména proto, že odlišné jsou nejen popsané školské systémy, ale i přístupy k edukaci v oblasti civilní ochrany.

3.2 Popis použitých metod

S ohledem na regionální rozsáhlost účastníků zkoumaného vzorku nebylo možné použít žádnou z metod přímého průzkumu jako je dotazování, rozhovor, a jiné, ale jako využitelná metoda byla zvolena metoda komparativní.²⁹ Komparativní neboli srovnávací metoda je významná právě z hlediska nemožnosti využití jiných experimentálních metod. Tato metoda je velmi důležitým a cenným nástrojem poznání. Nicméně je nutno odlišit komparativní metodu od obyčejného srovnání. Základní pravidla, která komparativní metoda využívá, jsou³⁰:

1. Definice objektu komparace
2. Určení cíle komparace
3. Stanovení kritérií pro vlastní analýzu zvolených objektů
4. Vymezení vztahu komparace k časové ose.

Zejména poslední pravidlo pro komparaci odlišuje diachronní komparaci od komparace synchronní, která má být použita v této práci. Pro synchronní komparaci je charakteristické, že využívá analýzy bloků informací získaných dle zvolených kritérií v jednom časovém období. Synchronní komparace je statická, neumožňuje sledování vývoje v čase, ale naopak

---

²⁹ Dotazování a osobní rozhovory byly použity jako doplňková metoda pro získání informací, které nebylo možné zjistit ze zpracovaných dotazníků, popřípadě od jiné, než cílové, skupiny.

³⁰ Říchová, B. Komparativní politologie. Západočeská univerzita v Plzni [online]. Katedra politologie mezinárodních vztahů [cit. 2010-09-17]. Dostupný na [www: <http://www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=340>](http://www.kap.zcu.cz/index.php?soubor_id=340)

umožňuje definovat odlišnosti spojené se vzdáleností a regiony. Je obecně pokládána za ukazatel nerovnoměrnosti vývoje určité oblasti, v tomto případě oblasti připravenosti dětí a mládeže na mimořádnou událost.

První dva kroky komparace byly definovány v předchozí kapitole. Byly stanoveny objekty komparace i cíl. Jako kritéria pro vlastní analýzu byly zvoleny dvě sady otázek. Jedna pro zástupce školy a jedna pro žáky a studenty. Aby bylo možné využít všechny možnosti komparativní metody, byly obě sady otázek přeloženy do mateřského jazyka zkoumaného objektu – státního útvaru.

Vzhledem k předpokládaným úskalím při průzkumu prováděném prostřednictvím internetových stránek, byla zakoupena doména se shodnými písmeny, jako je jméno autorky. Na stránkách <http://www.plinc.eu> byl vytvořen grafický rozcestník, který umožňuje výběr jazyka a zároveň po vyplnění dotazníku identifikuje původ dotazovaného. Pro zdůraznění mezinárodního rozměru byla na rozcestníku použita hymna evropské unie.

Po zvolení příslušného státu se dotazovanému zobrazí úvodní informace o projektu s žádostí o vyplnění dotazníku. Identifikuje-li se dotazovaný jako zástupce školy stiskem tlačítka „ředitel“, má možnost vyplnit první sadu otázek:

1. Existuje ve Vašem městě Koncepce (metodika) pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti požární ochrany?
2. Existuje ve Vašem městě Koncepce (metodika) pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti přípravy na mimořádné události?
3. Vaše škola je základní nebo střední?
4. Kolik vyučovacích hodin ve školním roce je věnováno preventivně výchovné činnosti?
5. Kolik učitelů z Vaší školy se věnuje preventivně výchovné činnosti?
6. Kolik učitelů celkem učí na vaší škole?
7. Spolupracujete při preventivně výchovné činnosti s hasiči?
8. Byly se děti v rámci výuky podívat na demonstraci zásahu hasičů?

9. Jaké používáte pomůcky a metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti?

Monologické (slovní – vysvětlování učitelem).

Dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...).

Názorně demonstrační a didaktické hry.

Dataprojektor.

Exkurze k záchranným složkám.

PC a software.

Jiné.

10. Prováděli jste s dětmi nácvik evakuace v roce 2008 nebo 2009?

11. Prováděli jste s dětmi nácvik poskytnutí první pomoci v roce 2008 nebo 2009?

12. Napadá Vás, co by měla výuka v této oblasti obsahovat a neobsahuje?

13. Váš věk.

14. Pohlaví.

Následně po vyplnění dotazníku pomocí roletového menu (kombo boxu) nebo zaklikávacích okének, je dotazovanému umožněno překontrolovat správnost svých odpovědí a pomocí tlačítka odeslat je formulář odeslán ke zpracování. Podle zvoleného státu a úrovně dotazovaného jsou odpovědi automaticky tříděny.

Je-li dotazovaný žákem nebo studentem základní nebo střední školy, je mu nabídnuta po kliknutí na nabídku „student“ následující sada otázek:

1. Věk

2. Pohlaví

3. Víš, co je mimořádná událost?

4. Zkoušeli jste ve škole postup při poplachu?

5. Kolikrát ses ho zúčastnil (zúčastnila)?

6. Na jaké telefonní číslo zavolaš při požáru?

7. Už jsi někdy volal (volala) nějakou tísňovou linku?

8. Víš, co je to evakuace?

9. Napiš 5 věcí, které si vezmeš s sebou při evakuaci.

10. Probírali jste ve škole první pomoc?
11. Zkoušeli jste někdy dát umělé dýchání (třeba na figuríně)?
12. Probírali jste ve škole, jak si chránit obličej při zamoření území nějakou škodlivou látkou?
13. Když budeš v zakouřené místnosti, kde je nejvíce kouře?
14. Víš, co je domácí únikový plán?
15. Když budeš v České republice a budeš potřebovat zavolat hasiče, jaké číslo budeš volat?

Stejně jako zástupce školy, má student možnost překontrolovat správnost svých odpovědí a následně odeslat formulář ke zpracování.

3.3 Charakteristika výběru zkoumaného vzorku

Jelikož zkoumaný vzorek se nachází v různých státech, byla jako první oslovena s žádostí o zprostředkování Národní agentura pro evropské vzdělávací programy (NAEP)³¹, která jako součást Domu zahraničních služeb koordinuje vzdělávací programy mezinárodní spolupráce. NAEP vznikla díky nové generaci programu LLP 2007 – 2013 (Program celoživotního učení), kam se transformovaly aktivity Národních agentur Socrates a Leonardo da Vinci. Cílem NAEP je vytvářet informační systém o vzdělávacích programech Evropské unie a o jiných mezinárodních aktivitách, poskytuje informační a konzultační služby týkající se svěřených programů, organizuje národní a mezinárodní semináře a konference, propaguje školství České republiky v zahraničí a vydává informační materiály.

Konkrétně bylo využito škol zaregistrovaných v programu Comenius – partnerství škol (Comenius Partnerships). Tento program je zaměřen na školní vzdělávání a jsou do něj zapojeny mateřské, základní a střední školy všech členských zemí Evropské unie. Cílem programu je rozvoj porozumění mezi mladými lidmi z různých evropských zemí, pomáhat jim osvojit si základní životní dovednosti nezbytné pro jejich osobní rozvoj, pro budoucí

---

³¹ Národní agentura pro evropské vzdělávací programy [online]. Dostupný na [www: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=325&>](http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=325&>).

zaměstnání a pro aktivní účast v evropských záležitostech.³² Multilaterální projekty v programu Comenius – partnerství škol jsou uzavírány pro 3 a více zemí na dobu 2 roků. Pro rozšíření oslovených škol bylo využito i databáze škol zapojených do eTwinningu, což je aktivita iniciovaná Evropskou komisí a ministerstvy školství evropských zemí, která podporuje mezinárodní spolupráci škol na dálku prostřednictvím informačních a komunikačních technologií.³³

Kromě škol oslovených prostřednictvím koordinátorů multilaterálních projektů byly osloveny školy v konkrétních oblastech Euroregionů. Euroregiony jsou forma přeshraniční spolupráce místních a regionálních samospráv. Euroregionem je sdružení spolu přímo sousedících subjektů na opačných stranách hranic alespoň dvou států. Jejich členy jsou obce, kraje a další úrovně popřípadě jejich sdružení a jiné právnické osoby.³⁴ S žádostí o zprostředkování kontaktů a o pomoc při průzkumu byly osloveny vnitrostátní sekretariáty Euroregionů Elbe – Labe, Erzgebirge – Krušnohoří, Euroregion Egrensis, Bayrischer Wald – Šumava – Mühlviertel, Silvia Nortica, Weinviertel – Pomoraví – Záhorie, Bílé Karpaty – Biele Karpaty, Beskydy – Beskidy, Těšínské Slezsko – Śląsk Cieszyński, Silesia, Praděd – Pradziad, Glacensis a Neisse – Nisa – Nysa. Většina Euroregionů neprojevila zájem o spolupráci. Ti, kteří určitý zájem projevili, přislíbili předání žádosti o spolupráci sekretariátům zahraničních partnerských regionů.

Dalším použitým způsobem kontaktování škol s žádostí o spolupráci bylo přímé oslovení zástupců škol e-mailem. V tomto kroku bylo osloveno z každé země, tzn. z České republiky, Polské republiky, Spolkové republiky Německo, Maďarské republiky, Slovenské republiky a Rakouské republiky, 100 škol základních a 100 škol středních. V Polské republice byla oslovena gymnázia a lycea, která poskytují sekundární vzdělávání.

---

³² Národní agentura pro evropské vzdělávací programy [online]. O programu Comenius. [cit. 2010-09-22]. Dostupný na [www: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=19&>](http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=19&).

³³ Národní agentura pro evropské vzdělávací programy [online]. Komunita evropských škol. [cit. 2010-09-22]. Dostupný na [www: <http://www.etwinning.cz/>](http://www.etwinning.cz/).

³⁴ KRULÍK, Oldřich. Úřad vlády ČR [online]. Euroskop.cz [cit. 2010-09-22]. Dostupný na [www: <http://www.euroskop.cz/8775/sekce/euroregiony---uvod/>](http://www.euroskop.cz/8775/sekce/euroregiony---uvod/).

O spolupráci také bylo požádáno koordinační centrum česko-německých výměn mládeže Tandem, které zprostředkovává a podporuje spolupráci mládeže z České republiky a Německa. Zároveň pořádá pro pedagogy semináře a konference, čímž podporuje stávající partnerství škol a vytváří prostor pro výměnu zkušeností pedagogů zapojených do česko-německých projektů. Prostřednictvím koordinátora Tandemu bylo osloveno 300 účastníků semináře s žádostí o spolupráci a zároveň žádost byla inzerována v newsletteru vydávaném pro účastníky projektů.³⁵

3.4 Výsledky průzkumu

Přes rozsáhlou přípravu průzkumu a jeho prezentaci, nebyla účast tak vysoká, jak se předpokládalo. Z Maďarské republiky a Spolkové republiky Německo se průzkumu nezúčastnila ani jedna škola. V Rakouské republice se zapojily tři školy. Tento počet není dostatečný k vytvoření alespoň minimálního vzorku odpovědí, které by poskytly relevantní data. Ze Slovenské republiky se do průzkumu zapojilo 21 škol, z toho 14 základních a 7 středních. Z ČR se průzkumu zúčastnilo 56 škol, z toho 44 základních a 12 středních.

3.4.1 Analýza a interpretace dat

Česká republika

Celkem se průzkumu zúčastnilo 346 studentů ve věku od 8 do 25 let. Na základních školách, za předpokladu, že studium na nich končí patnáctým rokem věku, se zúčastnilo 188 žáků, a na středních 158 studentů. Tabulka č. 1 zobrazuje základní rozložení zkoumaného vzorku podle věku a pohlaví dotazovaných. Průzkumu se tedy zúčastnilo 346 žáků a studentů, 219 dívek a 127 chlapců. 119 dívek a 69 chlapců bylo ze základní školy, 100 dívek a 58 chlapců ze školy střední.

---

³⁵ Koordinační centrum česko-německých výměn mládeže [online]. [cit. 2010-09-22]. Dostupný na [www: <http://www.tandem.adam.cz/>](http://www.tandem.adam.cz/).

Tabulka 1 – Věková struktura ČR

VĚK/POHLAVÍ	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	23	25	Celkem
Dívka	3	2	10	3	2	8	32	59	16	35	31	12	3	2		1	219
Chlapec	5			2	7	14	16	25	7	8	15	12	8	6	2		127
Celkem	8	2	10	5	9	22	48	84	23	43	46	24	11	8	2	1	346

Slovenská republika

Ve Slovenské republice se průzkumu zúčastnilo 103 studentů ve věku od 9 do 17 let. Na základních školách, za stejného předpokladu doby studia, se zapojilo 49 žáků a na středních 54 studentů. Tabulka č. 2 zobrazuje základní rozložení zkoumaného vzorku podle věku a pohlaví dotazovaných. Průzkumu se tedy zúčastnilo 103 žáků a studentů, 83 dívek a 20 chlapců. 36 dívek a 13 chlapců bylo ze základní školy, 47 dívek a 7 chlapců ze školy střední.

Tabulka 2 – Věková struktura SR

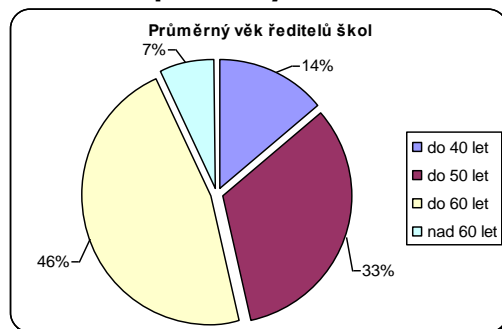
VĚK/POHLAVÍ	9	12	13	14	15	16	17	Celkem
Dievča	1	4	16	13	2	23	24	83
Chlapec		2	6	3	2	5	2	20
Celkový	1	6	22	16	4	28	26	103

Tabulka 3 – Druhy škol

DRUH ŠKOLY	ČR	SR	Celkem
Základní	12	14	26
Střední	44	7	51
Celkem	56	21	77

Celkově se zúčastnilo 77 školských zařízení, z toho 26 základních škol a 51 škol středních. V čele těchto škol stojí 34 mužů a 43 žen. Jejich věkovou kategorii znázorňuje graf č. 1. Podle tohoto grafu je zřejmé, že 46 % představitelů základních a středních škol je ve věku od 50 do 60 let, 33 % ve věku od 40 do 50 let, 14 % ve věku do 40 let a pouhých 7 % je starší 60 let. V ČR je ve funkci ředitele školy nejvíce mužů ve věku 40 – 50 let a žen ve věku 50 – 60 let. Ve Slovenské republice ve všech věkových kategoriích převládají ženy.

Graf č. 1 – průměrný věk ředitelů škol

3.4.1.1 Analýza úrovně informovanosti dětí a mládeže

Žákům a studentům bylo předloženo k zodpovězení 15 otázek uvedených v kapitole 3.2, přičemž otázky 1 a 2 slouží pouze pro statistické účely. Po agregaci dat došlých z odpovědních formulářů je možné provést následující rozbor.

3. dotaz: „Víš, co je mimořádná událost?“

V ČR odpovědělo celkem 80 žáků a studentů negativně (23,1 % ze všech odpovědí). Tedy, že jim termín „mimořádná událost“ není znám. Přičemž 16,5 % záporných odpovědí ze všech bylo ze základních škol a 6,6 % ze středních škol. Žáci základních škol se s termínem mimořádná událost nesetkali v 30,3 % a na středních školách v 14,6 %. V 62,5 % odpovídaly záporně dívky.

Tabulka 4 – Dotaz 3 – ČR

ŠKOLA	POHLAVÍ	Ne	Ano	Celkem
střední	Dívka	15	85	100
	Chlapec	8	50	58
Celkem ze středních škol		23	135	158
základní	Dívka	35	84	119
	Chlapec	22	47	69
Celkem ze základních škol		57	131	188
Celkový součet		80	266	346

Ve Slovenské republice odpovědělo celkem 25 žáků a studentů negativně (24,3 % ze všech odpovědí). Pojem „mimořádná událost“ jim není znám. Přičemž 10,7 % záporných odpovědí ze všech bylo ze základních škol a 13,6 % ze středních škol. Žáci základních škol se s termínem mimořádná událost nesetkali v 22,4 % případech a na středních školách v 25,9 % případech. V 64 % odpovídaly záporně dívky.

Tabulka 5 – Dotaz 3 – SR

škola	POHLAVÍ	Ano	Nie	Celkem
středná	Dievča	37	10	47
	Chlapec	3	4	7
Celkom zo stredných škôl		40	14	54
základná	Dievča	30	6	36
	Chlapec	8	5	13
Celkom zo základných škôl		38	11	49
Celkový součet		78	25	103

Procentuálním převodem je možné provést srovnání uvedené v tabulce 6, ze které vyplývá, že pojem mimořádná událost je neznámý 15 % českých studentů, 26 % slovenských studentů středních škol, 30 % českých žáků a 22 % slovenských žáků základních škol. Celkově dětem a mladým lidem ve věku od osmi do dvaceti pěti let, studujícím základní nebo střední školu, není tento pojem známý v ČR 23 % a ve Slovenské republice 24 % dotazovaných.

Tabulka 6 – Dotaz 3 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA	POHLAVÍ	Ne – ČR	Ne – SR	Ano – ČR	Ano – SR
střední	Dívka	15%	21%	85%	79%
	Chlapec	14%	57%	86%	43%
Celkem ze středních škol		15%	26%	85%	74%
základní	Dívka	29%	17%	71%	83%
	Chlapec	32%	38%	68%	62%
Celkem ze základních škol		30%	22%	70%	78%
Celkový součet		23%	24%	77%	76%

4. dotaz: „Zkoušeli jste ve škole postup při poplachu?“

V ČR odpovědělo celkem 122 žáků a studentů, že v jejich škole postup při poplachu nebyl nacvičován, to znamená, že 35,3 % odpovědí bylo negativních. Velmi zajímavé je srovnání s odpověďmi ředitelů škol na 10. dotaz v následující kapitole. Ze základních škol se nácviku postupu při poplachu nezúčastnilo 31 dívek a 28 chlapců (18,2 % ze všech odpovědí) a ze středních škol 39 dívek a 24 chlapců (17,1 % ze všech odpovědí).

Tabulka 7 – Dotaz 4 – ČR

škola	POHLAVÍ	Ne	Ano	Celkem
střední	Dívka	39	61	100
	Chlapec	24	34	58
Celkem ze středních škol		63	95	158
základní	Dívka	31	88	119
	Chlapec	28	41	69
Celkem ze základních škol		59	129	188
Celkový součet		122	224	346

Ve Slovenské republice odpovědělo celkem 45 žáků a studentů, že v jejich škole postup při poplachu nebyl nacvičován, tj. 43,7 % odpovědí bylo negativních. I v tomto případě stojí za pozornost srovnání s odpověďmi ředitelů škol na 10. dotaz v následující kapitole. Ze základních škol se nácviku postupu při poplachu nezúčastnilo 13 dívek a chlapců (12,6 % ze všech odpovědí) a ze středních škol 32 dívek a chlapců (31,1 % ze všech odpovědí).

Tabulka 8 – Dotaz 4 – SR

škola	POHLAVÍ	Nie	Áno	Celkem
středná	Dievča	27	20	47
	Chlapec	5	2	7
Celkom zo stredných škôl		32	22	54
základná	Dievča	11	25	36
	Chlapec	2	11	13
Celkom zo základných škôl		13	36	49
Celkový součet		45	58	103

Po srovnání odpovědí z obou zemí je možné dovodit následující. 35 % dotazovaných z ČR nezkoušelo ve škole nácvik postupu při poplachu a ze Slovenské republiky 44 % dotazovaných. V ČR je rozdělení mezi základními a středními školami v podstatě vyrovnané, ve Slovenské republice převažují střední školy, kde nácvik nebyl prováděn, respektive studenti odpověděli záporně.

Tabulka 9 – Dotaz 4 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA	Ne – ČR	Ne – SR	Ano – ČR	Ano – SR
Celkem ze středních škol	18%	31%	82%	69%
Celkem ze základních škol	17%	13%	83%	87%
Celkový součet	35%	44%	65%	56%

5. dotaz: „Kolikrát ses ho zúčastnil (zúčastnila)?“

Přímo na předchozí čtvrtý dotaz navazuje otázka účasti nácviku postupu při poplachu.

Z celkového počtu 346 domácích odpovídajících respondentů se 25,4 % nikdy nezúčastnilo nácviku postupu při poplachu. 26,3 % respondentů se jej zúčastnilo jednou nebo dvakrát, 20,8 % třikrát nebo čtyřikrát, 24,5 % pětikrát až desetkrát a 2,8 % odpovědělo, že se nácviku zúčastnilo více než desetkrát. Je otázkou, zdali lze odpovědi v posledních dvou pásmech považovat za relevantní, zejména s ohledem na dobu studia základní školy.

Údaj, který by měl mít velkou vypovídací schopnost, vychází pravděpodobně z prvních dvou či tří pásem.

Ve Slovenské republice byly odpovědi v posledních dvou pásmech vyhodnoceny jako nerelevantní ze stejného důvodu jako v ČR. Základními hodnocenými údaji jsou první tři pásma. Tedy účast na nácviku postupu při poplachu nikdy až čtyřikrát. Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo 39,8 %, že se nikdy nácviku nezúčastnili, 13,5 % se zúčastnili jednou nebo dvakrát a 8,7 % se ho zúčastnilo třikrát nebo čtyřikrát.

Tabulka 10 – Dotaz 5 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA		Nikdy ČR	Nikdy SR	1 - 2 krát ČR	1 - 2 krát SR	3 - 4 krát ČR	3 - 4 krát SR	5 - 10 krát ČR	5 - 10 krát SR
Celkem ze středních škol		29,1%	55,6%	26,6%	14,8%	23,4%	13,0%	19,6%	16,7%
Celkem ze základních škol		22,3%	22,4%	26,1%	12,2%	18,6%	4,1%	28,7%	32,7%
Celkový součet		25,4%	39,8%	26,3%	13,6%	20,8%	8,7%	24,6%	24,3%

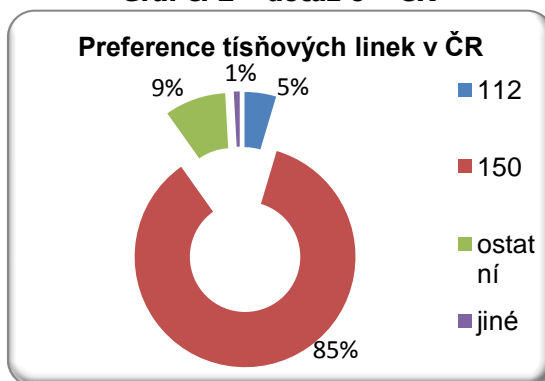
Jak vyplývá z tabulky 10, na základních školách ani na středních školách s největší pravděpodobností nedochází k pravidelným nácvikům evakuace školy v případě nějaké mimořádné události. Pakliže ve zkoumaném vzorku je 77 účastníků ze škol a ze všech žáků a studentů z obou zemí se 28,7 % nikdy nezúčastnilo nácviku, dá se předpokládat, že 22 škol nácvik neprovádí.

6. dotaz: „Na jaké telefonní číslo zavolaš při požáru?“

Tato otázka sleduje preference místní tísňové linky a evropské tísňové linky. V ČR převládá většina žáků a studentů preferuje místní tísňovou linku. Číslo 150 by v případě požáru volalo 85 % volajících, na linku 112 by se obrátilo 5 % volajících. Na ostatní místní tísňové linky by se obrátilo 9 % respondentů a necelé 1 % žáků nevědělo, na jakou telefonní linku zavolat. Názorněji jsou preference znázorněny v grafu 2.

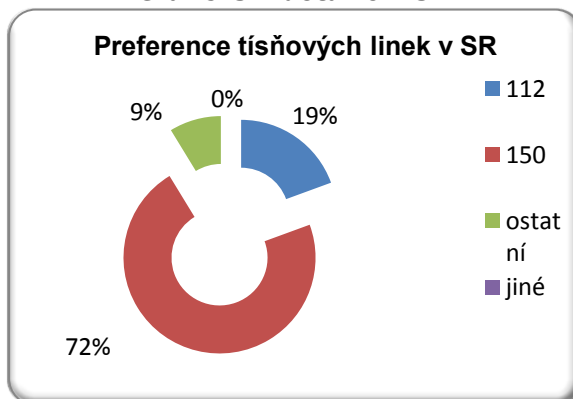

Graf č. 2 – dotaz 6 – ČR

Z grafu 3 vyplývají stejné preference tísňové linky na Hasičský záchranný sbor ČR před evropskou tísňovou linkou. 72 % dotázaných by volilo tísňovou linku 150, okolo 19 % volajících by volilo evropskou linku 112. Přibližně 9 % respondentů by volalo na ostatní tísňové linky.

Graf č. 3 – dotaz 6 – SR

7. dotaz: „Už jsi někdy volal (volala) nějakou tísňovou linku?“

Tato otázka zjišťuje, jestli se děti a mládež někdy dostala do situace, v níž musela tísňovou linku volat. Ze získaných odpovědí vyplynulo, že v ČR se již do mimořádné situace, kdy dítě, resp. mladý člověk, musel řešit přivolání pomoci, dostalo 20,2 % dotazovaných. Ze všech odpovědí bylo 11,2 % kladných odpovědí na základní škole, tedy ve věku do 15 let. Ve Slovenské republice bylo nuceno na tísňovou linku zavolat 4,8 % dotazovaných, dětí ve věku do 15 let, kteří již někdy na tísňovou linku volali je okolo 1%.

8. dotaz: „Víš co je to evakuace?“

Otázka osmá zjišťuje, zdali děti umí propojit nácvik postupu při poplachu s cizím slovem evakuace.

Ačkoliv více než 35 % respondentů v ČR odpovědělo, že v jejich škole neprobíhá nácvik postupu při poplachu, dle výsledků získaných z průzkumu vyplývá, že alespoň v teoretické rovině jsou děti a mládež částečně informováni. Pouhých 14,4 % dotazovaných odpovědělo, že neznají obsah slova evakuace. Převážná většina se s tímto pojmem již setkala a ví, co je jeho obsahem.

Ve Slovenské republice je situace velmi podobná. Odlišná hodnota může být dána velikostí zkoumaného vzorku. Více než 23 % respondentů nezná slovo evakuace, z tohoto počtu je 66,6 % na střední škole.

Tabulka 11 – Dotaz 8 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA	Ne - ČR	Ne - SR	Ano - ČR	Ano - SR
Celkem ze středních škol	16,5%	29,6%	83,5%	70,4%
Celkem ze základních škol	12,8%	16,3%	87,2%	83,7%
Celkový součet	14,5%	23,3%	85,5%	76,7%

9. dotaz: „Napiš 5 věcí, které si vezmeš s sebou při evakuaci“

Při zpracování odpovědí došlých na devátou otázku bylo pro zjednodušení přistoupeno k základnímu rozdělení věcí, které patří do evakuačního zavazadla, do pěti skupin. Do šesté skupiny byly zařazeny ostatní odpovědi. Rozdělení skupin bylo převzato z informačního materiálu Hasičského záchranného sboru Jihomoravského kraje:

1. skupina – jídlo a pití + nádobí,
2. skupina – cennosti a dokumenty (včetně peněz),
3. skupina – léky a hygiena,
4. oblečení a vybavení pro přespaní,
5. přístroje, nástroje a zábava.

Výsledky vzešlé z dotazu 9 v ČR byly velmi uspokojivé. Pouhých šest dotazovaných z 346 uvedlo všech pět věcí v 6. skupině – nevzali by s sebou věci potřebné a zařaditelné do hlavních skupin. Tento fakt lze přičítat

způsobům chování a přístupů k dotazníkům v pubertě, kdy si mládež dělá ze všeho legraci. Těmto šesti dotazovaným bylo 15 let. Žáci základní škol uváděli nejčastěji na prvním místě věci z 5. skupiny, především mobilní telefon, a studenti středních škol věci z 2. skupiny – doklady. Téměř 20 % dotazovaných neopomnělo uvést léky nebo lékárničku, 14 % dotazovaných uvedlo baterku nebo svítilnu.

Stejně tak odpovědi dotazovaných ve Slovenské republice byly velmi příznivé. Nikdo neuvedl všech pět věcí v šesté skupině. Na prvním místě byly nejčastěji věci z 1. a 2. skupiny, tedy potraviny a doklady. 14,5 % dotazovaných by s sebou vzalo léky nebo lékárničku, ale baterka nebo svítilna v odpovědích nebyla zastoupena vůbec.

10. dotaz: „Probírali jste ve škole první pomoc?“

Dotazy 10 a 11 jsou zaměřeny na poskytování první pomoci, její výuku a nácvik. Z tabulky 12 vyplývá, že okolo 21 % respondentů uvedlo, že se v českých školách poskytováním první pomoci nezabývají. Ve slovenských školách je toto procento vyšší. Ve škole tuto problematiku neprobíralo více než 26 % dotazovaných.

Tabulka 12 – Dotaz 10 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA		Ne - ČR	Ne - SR	Ano - ČR	Ano - SR
Celkem ze středních škol		20,9%	31,5%	79,1%	68,5%
Celkem ze základních škol		21,3%	20,4%	78,7%	79,6%
Celkový součet		21,1%	26,2%	78,9%	73,8%

11. dotaz: „Zkoušeli jste někdy dát umělé dýchání (třeba na figuríně)?“

Dotaz 10 a 11 je zaměřen na nácvik poskytování první pomoci a to jak ve škole, tak při mimoškolních aktivitách, například na táboře apod. V ČR je poskytování první pomoci včetně nácviku umělého dýchání nacvičováno v téměř 54 % případů. Naopak děti ze Slovenské republiky se s nácvikem umělého dýchání téměř nesetkaly anebo jen výjimečně. Devět z deseti odpovědí bylo záporných.

Tabulka 13 – Dotaz 11 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA		Ne - ČR	Ne - SR	Ano - ČR	Ano - SR
Celkem ze středních škol		44,3%	92,6%	55,7%	7,4%
Celkem ze základních škol		47,9%	93,9%	52,1%	6,1%
Celkový součet		46,2%	93,2%	53,8%	6,8%

12. dotaz: „Probírali jste ve škole, jak si chránit obličej při zamoření území nějakou škodlivou látkou?“

Dotazy 12 a 13 se zabývají informovaností dětí a mládeže pro případ chemické či jiné havárie nebo požáru. Jak vyplývá z tabulky 14, téměř 18 % žáků a studentů v ČR neprobíralo ve škole prostředky individuální ochrany, ve Slovenské republice se k záporné odpovědi přihlásilo přes 23 % dotazovaných. Tento údaj však neznamená, že by děti a mládež nebyly o způsobu ochrany informovány.

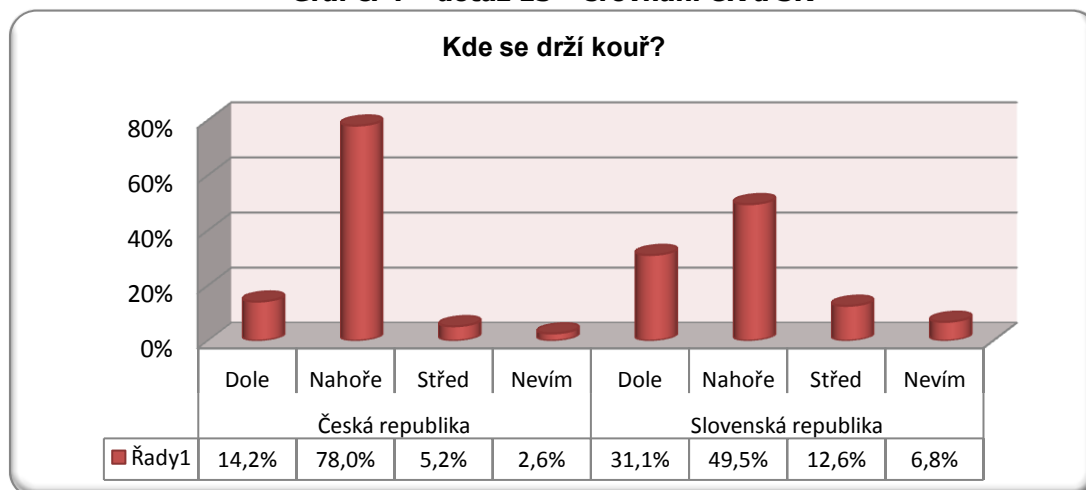
Tabulka 14 – Dotaz 12 – srovnání ČR a SR

ŠKOLA		Ne - ČR	Ne - SR	Ano - ČR	Ano - SR
Celkem ze středních škol		15,2%	29,6%	84,8%	70,4%
Celkem ze základních škol		20,2%	16,3%	79,8%	83,7%
Celkový součet		17,9%	23,3%	82,1%	76,7%

13. dotaz: „Když budeš v zakouřené místnosti, kde je nejvíce kouře?“

Na 13. otázku většina dotazovaných odpověděla správně. Kouř stoupá vzhůru. V ČR správnou odpověď zvolilo 78 % dětí a ve Slovenské republice 49,5 %. Minimum dětí přiznalo, že neví. Ostatní volili ze zbylých variant tak, jak znázorňuje graf 4. V českých školách zvolilo 14,2 % dotazovaných umístění „dole“ a 5,2 % „uprostřed“. Ve slovenských školách zvolilo 31,1 % dotazovaných umístění „dole“ a 12,6 % „uprostřed“.

Graf č. 4 – dotaz 13 – srovnání ČR a SR

14. dotaz: „Víš, co je domácí únikový plán?“

Ačkoliv z názvu se dá dovodit, co tento pojem znamená, zůstává faktem, že téměř polovina dotazovaných z obou republik jej fakticky nezná, což je znázorněno v grafu 5. V praxi bývá zejména tato pomůcka opomíjena.

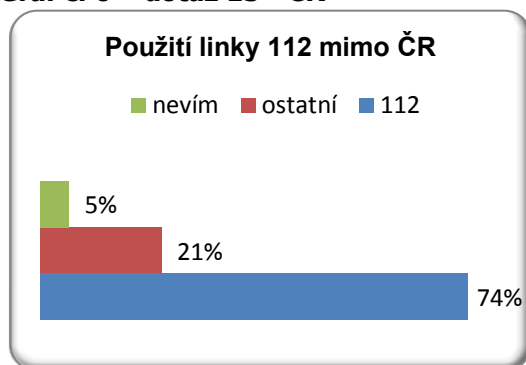
Graf č. 5 – dotaz 14 – srovnání ČR a SR

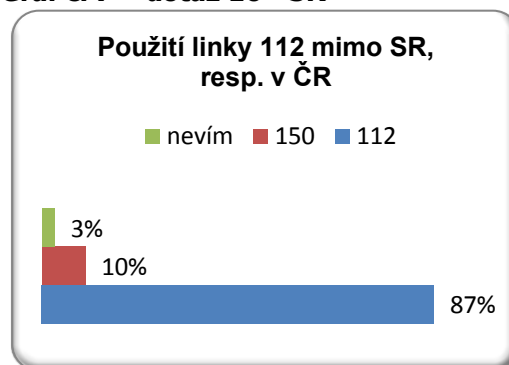
15. dotaz: „Když budeš v Berlíně (České republice) a budeš potřebovat zavolat hasiče, jaké číslo budeš volat?“

Poslední otázka je variantně uzpůsobena zemi dotazovaného a jejím cílem je zjistit, zdali si děti a mládež uvědomují existenci a použitelnost evropské tísňové linky 112 v okolních státech. Pro respondenty z České republiky bylo, jako místo odkud budou potřebovat volat tísňovou linku, zvoleno město Berlín, pro ostatní respondenty byla zvolena Česká republika. Za správné odpovědi byly samozřejmě považovány i volby místní tísňové linky na hasiče. Tato varianta se však objevila výhradně u dětí a mládeže ze Slovenské republiky.

Graf č. 6 – dotaz 15 - ČR

Graf č. 7 – dotaz 16 - SR

Graf 6 znázorňuje odpovědi domácích respondentů. Vyplyvá z něj, že pouze 74 % by v Berlíně volalo na linku 112, ostatní volili různá třímístná čísla (v odpovědích byla odražena telefonní čísla zmiňovaná v televizních pořadech, zejména tísňová linka USA 911). Celých 5 % odpovědí znělo „nevím“. Ve Slovenské republice je linka 112 mnohem známější. Volilo ji 87 % respondentů. 3 % přiznaly, že neví, na jakou linku by v případě požáru v ČR volalo. Z uvedených grafů 6 a 7 je zřejmé, že žáci a studenti slovenských škol znají českou tísňovou linku na Hasičský záchranný sbor ČR a to zejména z toho důvodu, že v obou zemích je místní tísňová linka stejná (č. 150). Nelze tedy objektivně posoudit, zdali jde o záměr nebo o omyl.

3.4.1.2 Analýza edukace v praxi

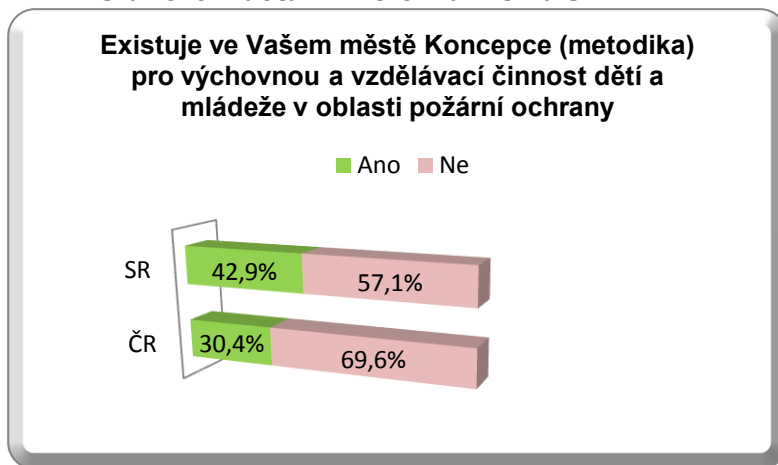
Představitelům základních a středních škol, ředitelům a ředitelkám, bylo předloženo jedenáct zjišťovacích dotazů a tři statistické. Dotazy byly zaměřeny na znalost metodik preventivně výchovné činnosti v oblasti požární ochrany a obecně přípravy na mimořádné události, na edukační praxi a metody, na počet vyučujících věnujících se dané problematice aj.

1. dotaz: „Existuje ve Vašem městě Koncepce (metodika) pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti požární ochrany?“

V České i Slovenské republice koncepce či metodiky jsou. Je však otázkou, nakolik jsou prakticky rozšířeny do jednotlivých škol. Z níže uvedeného grafu 8 vyplývá názor 69,6 % představitelů škol v ČR, kteří se

domnívají, že v jejich městě neexistuje Koncepce nebo metodika pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti požární ochrany. Na slovenské straně tento názor sdílí 57,1 % respondentů.

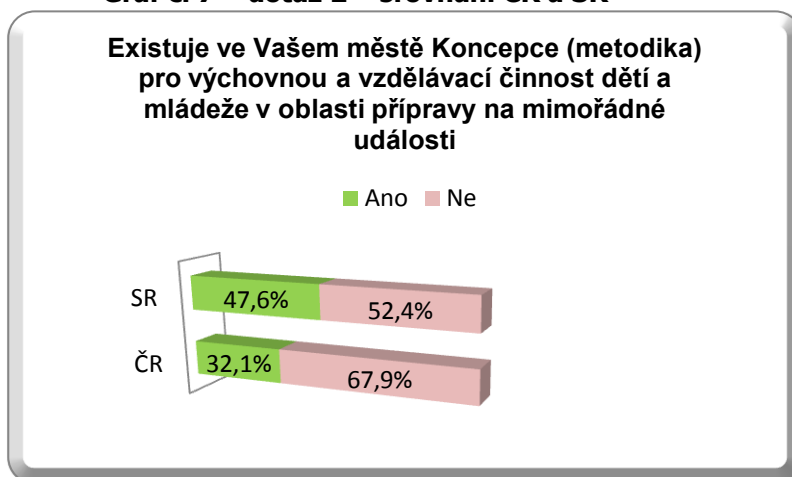
Graf č. 6 – dotaz 1 – srovnání ČR a SR

2. dotaz: „Existuje ve Vašem městě Koncepce (metodika) pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti přípravy na mimořádné události?“

Druhý dotaz je obecnější a je zaměřený na všechny mimořádné události, nikoliv pouze na požární ochranu. Velká podobnost rozložení odpovědí je logická, nicméně z porovnání obou grafů 8 a 9 je zřejmý mírný posun, v ČR do plusu, v SR do mínusu.

Graf č. 7 – dotaz 2 – srovnání ČR a SR

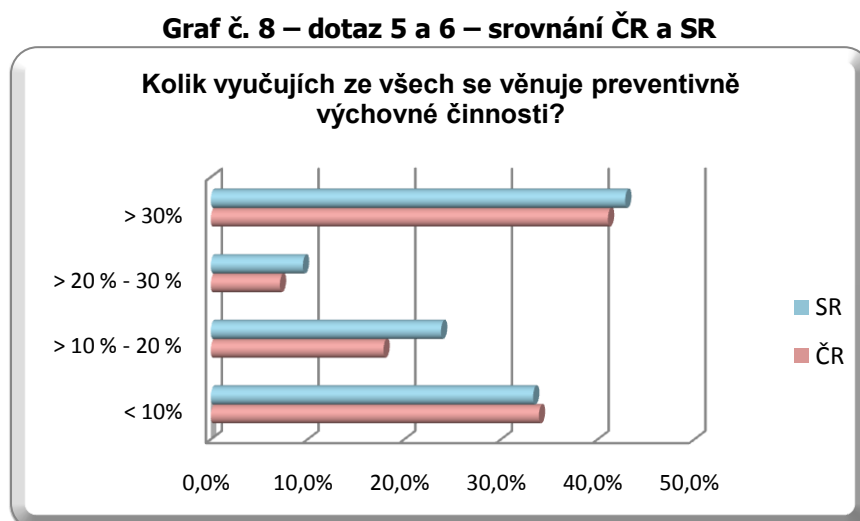

4. dotaz: „Kolik vyučovacích hodin ve školním roce je věnováno preventivně výchovné činnosti?“

Třetí dotaz byl čistě statistický a čtvrtým se zjišťuje počet hodin věnovaných preventivně výchovné činnosti. V České i Slovenské republice je preventivně výchovná činnost a edukace této oblasti součástí vyučovaných předmětů. Proto číselné vyjádření počtu hodin je velmi složité. Ve školách v obou zemích bylo nejčastější vyjádření počtu hodin v rozmezí od 10 do 20 vyučovacích hodin ročně.

5. dotaz: „Kolik učitelů z Vaší školy se věnuje preventivně výchovné činnosti?“ + 6. dotaz: „Kolik učitelů celkem učí na vaší škole?“

Dotazem 5 a 6 bylo zjišťováno, kolik učitelů ze všech vyučujících se věnuje preventivně výchovné činnosti. Předpokládal se počet okolo 4 ze všech s ohledem na pravděpodobné zařazení problematiky do vyučovaných předmětů. Z grafu 10 je patrný podíl učitelů věnujících se preventivně výchovné činnosti ve školách obou republik.

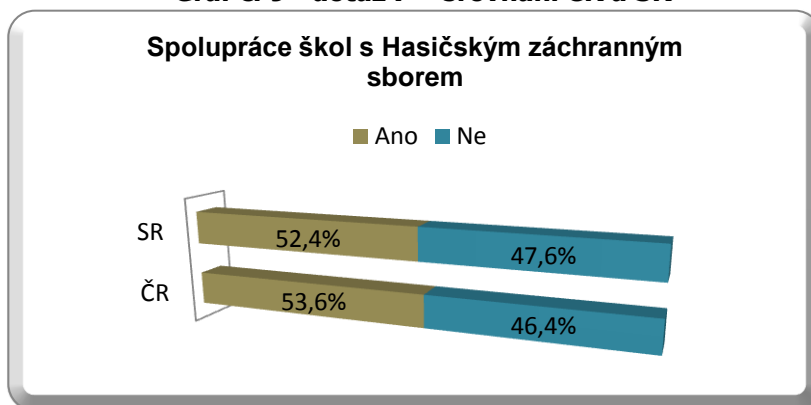
7. dotaz: „Spolupracujete při preventivně výchovné činnosti s hasiči?“

Z předchozích kapitol této práce je evidentní snaha nejen složek integrovaných záchranných systémů, ale i dobrovolnických organizací o propagaci civilní ochrany. V České i Slovenské republice je hasičský

záchranný sbor páteří civilní ochrany včetně preventivně výchovné a osvětové činnosti v cílových skupinách dětí a mládeže. Podle výsledků tohoto průzkumu však necelá polovina všech škol s hasičským záchranným sborem nespolupracuje.

Graf č. 9– dotaz 7 – srovnání ČR a SR

8. dotaz: „Byly se děti v rámci výuky podívat na demonstraci zásahu hasičů?“

Analogicky s odpověďmi na 7. dotaz téměř polovina škol v obou republikách nevzala své žáky a studenty na demonstraci zásahu hasičů. Pouze 1,7 % škol se vyjádřilo, že sice s hasičským záchranným sborem spolupracuje, avšak na demonstraci zásahu se žáci podívat nebyli.

9. dotaz: „Jaké používáte pomůcky a metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti?“

Odpovědi na 9. dotaz by měly poskytnout obrázek o používaných metodách při preventivně výchovné činnosti. Představitelé škol vybírali z následujících 7 skupin pomůcek a metod: monologické (slovní vysvětlování učitelem), dialogické (např. besedy s policií, hasiči ...), názorně demonstrační a didaktické hry, dataprojektor, exkurze k záchranným složkám, PC a software a jiné.

Jak je vidět v tabulce 15, monologické metody volí 45 % škol v ČR a 57 % škol v SR. Dialogické metody volí přibližně stejný počet škol (v tabulce hodnoty 61 % a 62 % v obou zemích). Názorně demonstrační a didaktické hry volí 41 % škol v České republice a 33 % škol na Slovensku. Dataprojektor

při preventivně výchovné činnosti používá 46 % škol v ČR a 38 % škol v SR. Zcela shodně volili respondenti z obou republik při výběru exkurzí, 57 % se vyjádřilo k této metodě kladně, a výběru použití počítačů a software, 43 % se vyjádřilo kladně. Jiné, než uvedené, metody využívá 24 % škol v České republice a 14 % škol na Slovensku.

Tabulka 15 – Dotaz 9 – srovnání ČR a SR

	Česká republika		Slovenská republika	
	ano	ne	ano	ne
monologické	45%	55%	57%	43%
dialogické	61%	39%	62%	38%
demonstrační	41%	59%	33%	67%
dataprojektor	46%	54%	38%	62%
exkurze	57%	43%	57%	43%
PC + software	43%	57%	43%	57%
jiné	27%	73%	14%	86%

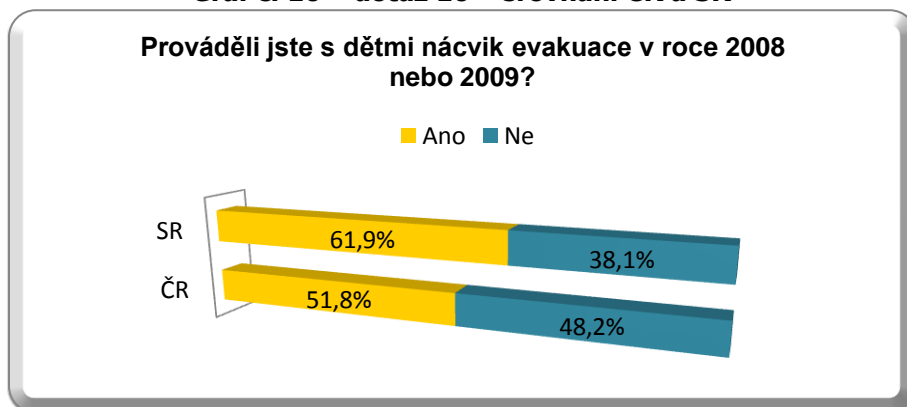
10. dotaz: „Prováděli jste s dětmi nácvik evakuace v roce 2008 nebo 2009?“

Předpokládá se, že poměr kladných a záporných odpovědí zástupců škol na dotaz 10 a odpovědí žáků a studentů na dotaz 4 by měl být shodný.

V ČR byl proveden nácvik evakuace v roce 2008 nebo 2009 v 51,8 % škol. 48,2 % škol v těchto letech nácvik evakuace neprovádělo. Ve Slovenské republice v těchto dvou letech provádělo nácvik 61,9 % škol a 38,1 % nikoliv.

Pro připomenutí – žáci a studenti odpovídali následovně: nácvik neprovádělo 35 % respondentů z ČR a 44 % respondentů ze SR.

Graf č. 10 – dotaz 10 – srovnání ČR a SR

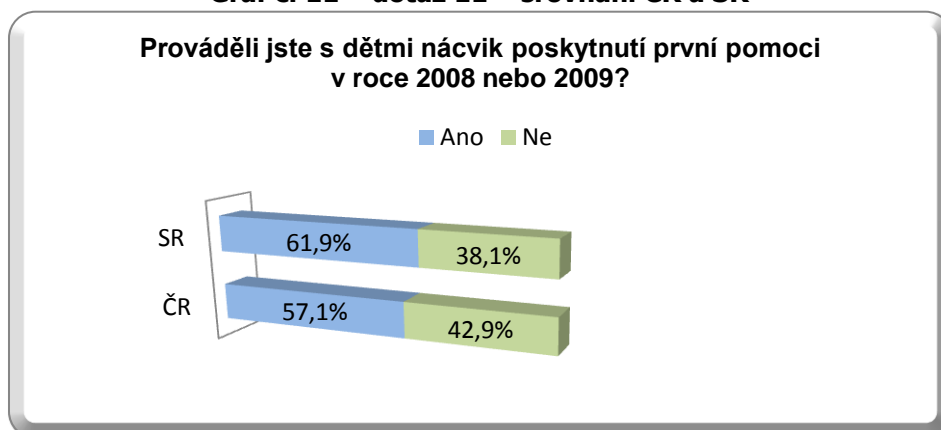

11. dotaz: „Prováděli jste s dětmi nácvik poskytnutí první pomoci v roce 2008 nebo 2009?“

Jedenáctým dotazem se zjišťuje, zdali je ve školní výuce nějaký čas vyhrazen pro nácvik poskytování první pomoci.

Odpovědi na tento dotaz by měly být ve shodě s odpověďmi žáků a studentů na dotaz 10. Představitelé škol, jak ukazuje graf 16, vypověděli, že v českých školách se v roce 2008 nebo 2009 prováděl nácvik poskytování první pomoci v 57,1 % a ve slovenských školách v 61,9 %. Na rozdíl od žáků a studentů, kteří volili kladnou odpověď v 78,9 % případů v ČR a v 73,8 % případů v SR.

Graf č. 11 – dotaz 11 – srovnání ČR a SR

12. dotaz: „Napadá Vás, co by měla výuka v této oblasti obsahovat a neobsahuje?“

V dotaze 12 byl představitelům škol dán prostor pro vyjádření vlastních potřeb a představ, jak zlepšit výuku v oblasti připravenosti dětí a mládeže na mimořádné situace.

Slovenští respondenti vyjádřili pouze potřebu hlubší spolupráce s policií a praktický nácvik.

Čeští respondenti měli mnohem více připomínek. Zejména postrádají jasnou metodiku a metodické materiály. Někteří vyjádřili názor, že civilní ochrana by neměla být vyučována jako samostatný předmět, jiní zase požadují vyčlenění této problematiky do samostatně vyučovaného bloku. Dále

edukaci této oblasti chybí pomůcky pro zdravotnickou výchovu, praktická cvičení a nácvik a praktické ukázky.

4 Doporučení pro vzdělávací systém v České republice

Česká republika disponuje velkým množstvím zákonů a prováděcích a metodických předpisů a doporučení, které se z větší či menší části zabývají postupy a pravidly při řešení mimořádných událostí a při přípravě na ně. Toto velké množství dokumentů zajišťuje pro obyčejného člověka, který je především subjektem čelícím a řešícím konkrétní situaci, dokonalou nepřehlednost. Z tohoto hlediska by bylo vhodné zjednodušit systém výuky připravenosti obyvatel na mimořádné události, netříštit problematiku do jednotlivých předmětů, nenechávat na vyučujících obsah a rozsah vyučované materie a posílit výuku na středoškolské úrovni.

Jako nejlepší řešení se, dle názoru autorky, jeví zavedení jednoho souhrnného předmětu, který bude vyučován v každém ročníku základní a střední školy, a jenž by ukázal žákům a studentům celou problematiku z nadhledu a věnoval by se komplexně připravenosti na různé životní situace, do kterých se může člověk dostat. Velmi zásadní problém vidí autorka v absolutně nedostatečné výuce poskytování první pomoci a přivolání složek integrovaného záchranného systému pomocí tísňové linky. Druhým velkým problémem je nedostatečná proškolenost učitelů. Záleží pouze na nich, kolik informací o této oblasti chtějí získat a kolik jich chtějí předat svým svěřencům.

Byla provedena řada rozhovorů s dětmi a mladými lidmi ve věku 6 – 20 let (tedy žáky a studenty základních a středních škol). Na jejich základě je možné dovodit, že pouze názorné ukázky a vyprávění, která svou autenticitou předčí násilí a situace znázorněné v počítačových hrách a televizních pořadech, jsou schopné v mladých posluchačích (divácích) zanechat povědomí o té které situaci a také o způsobu adekvátní reakce na ní. Dá se říci, že ze soutěží se zpracováním nejvíce blíží soutěž Helpík, která právě na věrohodnost a autentičnost situace velmi dbá.

5 Závěr

Základním předpokladem pro úspěch takového mezinárodního průzkumu je vytvoření týmu, který bude jak oborově, tak jazykově a především finančně dostatečně vybaven, aby byl schopen kontaktovat osobně vybrané školy v konkrétních státech. Ačkoliv bezpečnost je termín, který všichni bez výjimky považují za prioritní, málokdo jej fakticky upřednostní před vlastními prioritami, které v ten daný okamžik vystoupají na první příčky potřeby. Po vytvoření týmu, i pod záštitou vysoké školy, je možné zažádat o dotaci v rámci „malých projektů“, které jsou organizovány v jednotlivých euroregionech. Faktický průzkum by musel být proveden osobně, tedy bylo by nutné požádat konkrétního ředitele či ředitelku konkrétní školy o poskytnutí 30 minut pro kontakt se žáky konkrétního ročníku střední či základní školy (analogicky se systémem školství v daném státě), ideálně během vyučovací hodiny informatiky nebo jiného obdobného předmětu, při kterém mají studenti přístup k počítačům a k internetové síti. Ve stanovený čas se do školy dostavit, představit učitel, resp. ředitele, účel projektu a absolvovat se studenty „sběr dat“.

Systémem zvoleným pro tuto práci není možné sběr dat, který by měl výraznější vypovídací schopnost, provést. A to z několika důvodů. Za prvé jde o bezpečnostní nastavení spamových filtrů v počítačích uživatelů. Nevyžádaný e-mail, kterým bezpochyby žádost o spolupráci při průzkumu je, není mnohdy adresátovi doručen. Ten tudíž nemůže posoudit, zdali je pro něj tato problematika a účast na projektu zajímavá či nikoliv. Druhým faktorem, který se na malém úspěchu podílí, je neochota začlenit dobrovolně a bezpříspěvkově během vyučování, mimo učební osnovy a plán výuky, oblast civilní ochrany obyvatelstva v požadovaném termínu, využít vyučovací hodiny k připojení školních počítačů na internetovou počítačovou síť a zorganizovat vyplnění dotazníku studenty.

Výsledky průzkumu informovanosti dětí a mládeže v oblasti připravenosti na mimořádné události ukázaly, že se školy této problematice příliš nevěnují. Na druhou stranu díky mediální podpoře v době povodní, které

zasahují obě republiky, měli dotazovaní velmi dobrý přehled o obsahu evakuačního zavazadla.

Zcela zásadní problém je v praktických cvičeních, která nejsou prováděna anebo pouze minimálně. Vždy záleží na vedení školy, kolik času bude věnováno a v jaké formě bude výuka civilní ochrany probíhat. Ačkoliv Hasičský záchranný sbor ČR, Policie ČR a ostatní organizace věnují poměrně hodně úsilí preventivně výchovné činnosti, pouhá jejich snaha bez spolupráce učitelů, přináší jen velmi slabé výsledky.

Dalším poznatkem, který vyplynul z rozhovorů nejen se studenty a učiteli, ale i rozhovorů s ostatními dospělými, je nejasnost termínu „mimořádná událost“. Bylo zjištěno, že „nezasvěcený“ člověk, a je jedno zdali jde o dítě nebo dospělého, si pod tímto pojmem představí výjimečnou situaci, spíše pozitivního charakteru. Zatímco povodeň, požár a jiné události menšího charakteru vnímají jako pohromu a událost většího charakteru se škodami většího rozsahu jako katastrofu. Stejně tak sousloví preventivně výchovná činnost nebo výuka připravenosti obyvatel na mimořádné události má obsahově méně ostrý význam než civilní ochrana, jejíž význam je dán již historicky.

6 Použitá literatura

1. ČESKÝ ČERVENÝ KŘÍŽ [online]. Dostupný na [www](http://www.cervenykriz.eu): <<http://www.cervenykriz.eu>>.
2. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Mezinárodní klasifikace vzdělávání*. [online]. Dostupný na [www](http://www.liberec.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_): <http://www.liberec.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/mezinarodni_standardni_klasifikace_vzdelavani_isced_>.
3. GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ HASIČSKÉHO ZÁCHRANNÉHO SBORU ČR; *Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2013 s výhledem do roku 2020*; Praha; 2008.
4. CHLÍBKOVÁ, Daniela; *Úvaha o vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva z pohledu nejen historického*, Univerzita Palackého, Olomouc; 2008.
5. JANKOVCOVÁ, Marie; PRUCHA, Jiří; KOUDELKA, Jiří; *Aktivizující metody v pedagogické praxi středních škol*; 1998, ISBN 80-04-23209-4.

6. JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara; *Masová média*; Praha 2009; ISBN 978-80-7367-466-3.
7. KOORDINAČNÍ CENTRUM ČESKO-NĚMECKÝCH VÝMĚN MLÁDEŽE [online]. Dostupný na [www: <http://www.tandem.adam.cz/>](http://www.tandem.adam.cz/).
8. KOŤÁTKOVÁ, Soňa; *Hry v mateřské škole v teorii a praxi*; Praha 2005; ISBN 80-247-0852-3.
9. KRULÍK, Oldřich. ÚŘAD VLÁDY ČR [online]. *Euroskop.cz* . Dostupný na [www: <http://www.euroskop.cz/8775/sekce/euroregiony---uvod/>](http://www.euroskop.cz/8775/sekce/euroregiony---uvod/).
10. LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil; *Ochrana obyvatelstva ve vybraných Evropských zemích*, 2. přepracované vydání; Praha 2009, ISBN 978-80-86640-63-1.
11. MATEŘSKÁ ŠKOLA Pelhřimov. *Poučení dětí o bezpečném chování v mateřské škole*.
12. MIKA, Otakar; *Informovanost obyvatelstva a jeho připravenost na zvládání mimořádných událostí*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích; České Budějovice 2008; ISBN 978-80-7394-111-6.
13. MIKULKA B., MIKULKA Š., PIŇOS M.. *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva*. Dostupný na [www: <http://www.hasik.cz/>](http://www.hasik.cz/).
14. MIKULKA, Bohdan; MIKULKA, Štěpán; PIŇOS, Miroslav; *Výchova dětí v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva – terénní příručka pro instruktory*, CITADELA o. s. Bruntál; 2007.
15. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Bílá kniha – národní program rozvoje vzdělávání v České republice*.
16. MINISTERSTVO VNITRA [online]. *Ajaxův zápisník – preventivní program Policie ČR*. Dostupný na [www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prevence/ajax/index.html>](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/policie/prevence/ajax/index.html).
17. MINISTERSTVO VNITRA ČR [online]. *Výkladový slovník krizového řízení a obrany státu*. Dostupný na [www: <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/112/0407/linhart_info.html>](http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/112/0407/linhart_info.html).
18. MINISTERSTVO VNITRA ČR [online]. *Výkladový slovník krizového řízení a obrany státu*. Dostupný na [www: <http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/udalosti/slovník/slovicka/27_odbor_info.html>](http://www.aplikace.mvcr.cz/archiv2008/udalosti/slovník/slovicka/27_odbor_info.html).
19. MUSIL, Josef; *Úvod do sociální a masové komunikace*; Praha 2008; ISBN 978-80-86723-44-0.
20. NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]. *Komunita evropských škol*. Dostupný na [www: <http://www.etwinning.cz/>](http://www.etwinning.cz/).
21. NÁRODNÍ AGENTURA PRO EVROPSKÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY [online]. *O programu Comenius*. Dostupný na [www: <http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=19&>](http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=19&).

22. Nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání.
23. NOVÝ, Petr. *Krizové řízení v jiných zemích* [online]. Dostupný na [www: <http://www.hid.cz/clanky/krizove_rizeni_jinde.html>](http://www.hid.cz/clanky/krizove_rizeni_jinde.html).
24. Pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 12050/03-22 ze dne 4. března 2003, k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů
25. RÝDL, Karel; *Inovace školských systémů*; Praha 2003; ISBN 80-86642-17-8.
26. SILBERMAN, Mel; *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*; Praha 1997; ISBN 80-7178-124-X.
27. SITNÁ, Dagmar; *Metody aktivního vyučování – spolupráce žáků ve skupinách*; Praha 2009; ISBN 978-80-7367-246-1.
28. SKALKOVÁ, Jarmila; *Obecná didaktika*; Praha 2007; ISBN 978-80-247-1821-7.
29. SNĚMOVNÍ TISKY [online]. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna*. Dostupný na [www: <http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0659_00.htm>](http://www.psp.cz/eknih/1948ns/tisky/t0659_00.htm).
30. SNĚMOVNÍ TISKY [online]. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna*. Dostupný na [www: <http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0035_02.htm>](http://www.psp.cz/eknih/1971fs/tisky/t0035_02.htm).
31. SNĚMOVNÍ TISKY [online]. *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna*. Dostupný na [www: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1973/sb21-73.pdf>](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1973/sb21-73.pdf).
32. Společné prohlášení ministrů školství evropských států na setkání v Boloni dne 19. června 1999. Dostupné na [www: <http://www.bologna.msmt.cz/?id=DeklaraceBologna>](http://www.bologna.msmt.cz/?id=DeklaraceBologna).
33. Sturm, A.; Kalivoda, K.; Dvořák, F., *Hodiny vlastivědy ve 3., 4. a 5. školním roce*, Prosinec, Antonín Dědourek, Třebechovice pod Orebem, nedatováno, str. 337-338.
34. ÚŘAD VLÁDY ČR [online]. *Euroskop.cz*. Dostupný na [www: <http://www.euroskop.cz/483/sekce/vzdelavani/>](http://www.euroskop.cz/483/sekce/vzdelavani/).
35. VALISOVÁ, Alena; KASÍKOVÁ, Hana; *Pedagogika pro učitele*; GRADA 2007; ISBN 978-80-247-1734-0
36. Výklad č. 30554/2001-20 k vyhlášce Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č. 281/2001 Sb., kterou se provádí § 9 odst. 3 písm. a) zákona 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).
37. Zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) ve znění pozdějších změn a doplňků.
38. Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků.
39. Zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách) ve znění pozdějších změn a doplňků.
40. Zákon č. 193/1920 Sb., branný zákon republiky Československé.

41. Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky (kompetenční zákon), ve znění pozdějších změn a doplňků.
42. Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších změn a doplňků.
43. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších změn a doplňků.
44. Zákon č. 73/1973 Sb., o branné výchově.
45. Zákon č. 92/1951 Sb., zákon o branné výchově.

Seznam zkratk:

EU	Evropská Unie
ČR	Česká republika
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
ISCED	Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání
SR	Slovenská republika

Seznam příloh:

Příloha č. 1 – Internetové stránky <http://www.plinc.eu>

Příloha č. 2 – ISCED – vzdělávací systémy v Evropské unii

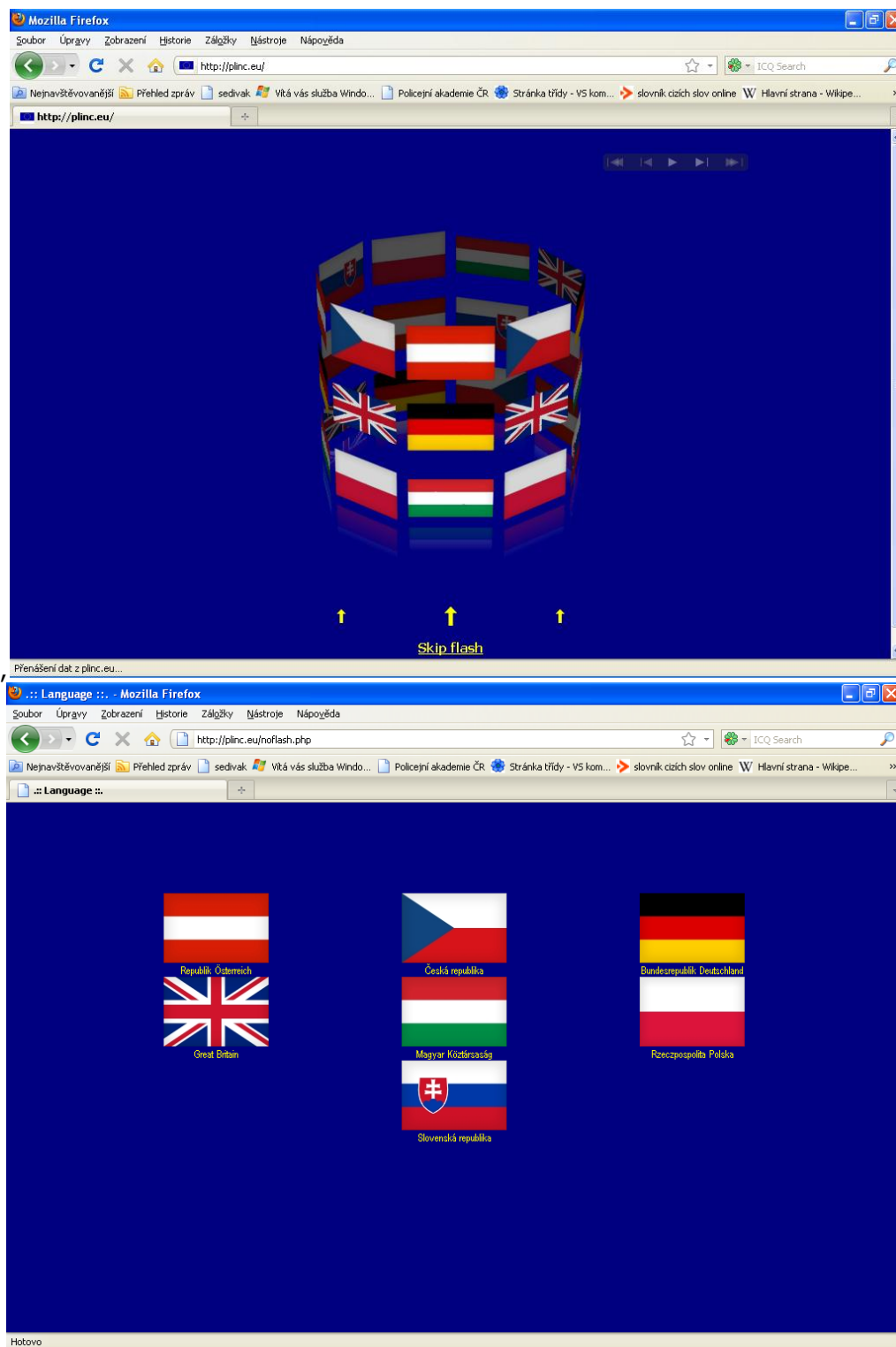
Příloha č. 3 – Kategorie dosažitelného vzdělání v České republice

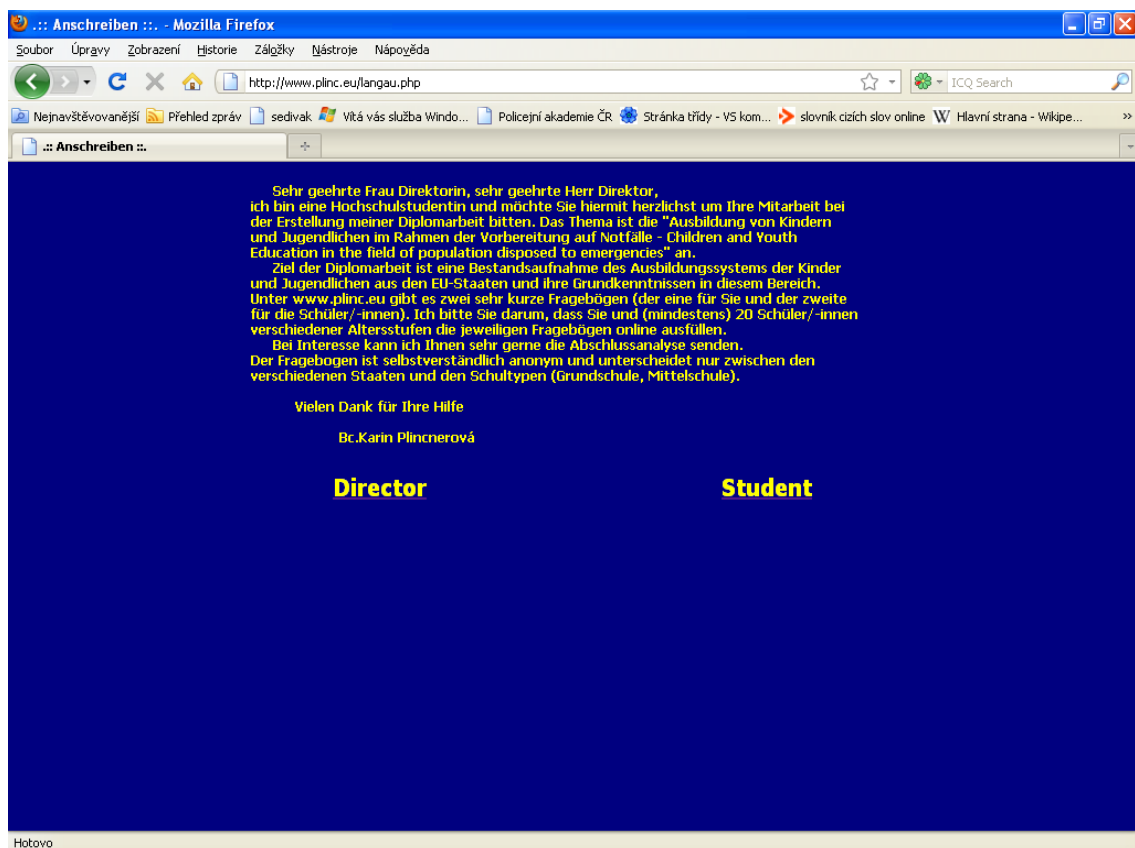
Příloha č. 4 – Částečný přehled zákonů České republiky v oblasti bezpečnosti

Příloha č. 5 – Úrazovost dětí v České republice – věk 0 – 14 let

Příloha č. 6 – Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie

Příloha č. 1 – Internetové stránky <http://www.plinc.eu>

The screenshot shows a Mozilla Firefox browser window with the address bar displaying 'http://www.plinc.eu/dotekau.php'. The page content is a questionnaire titled 'Fragebogen' (Questionnaire) in German. The questions and their corresponding 'Ja' (Yes) and 'Nein' (No) radio button options are as follows:

Fragebogen

Gibt es in Ihrer Stadt eine Konzeption (Methodik) der Erziehungs- und Bildungstätigkeit der Kinder und Jugendlichen in dem Feuerschutzgebiet?	☐ Ja ☒ Nein
Gibt es in Ihrer Stadt eine Konzeption (Methodik) der Erziehungs- und Bildungstätigkeit der Kinder und Jugendlichen in dem Gebiet der Vorbereitung auf Schadensfall?	☐ Ja ☒ Nein
Ist Ihre Schule eine Grundschule oder Mittelschule?	Grundschule ☒ Mittelschule
Wieviele Lehrstunden in einem Schuljahr schenkt man der vorsorglichen Erziehungstätigkeit?	
Wieviele Lehrer aus Ihrer Schule widmet sich der vorsorglichen Erziehungstätigkeit?	
Wieviele Lehrer gesamt lehren in Ihrer Schule?	
Arbeiten Sie bei der vorsorglichen Erziehungstätigkeit mit der Feuerwehr?	☐ Ja ☒ Nein
Wurden die Studenten i Rahmen des Unterrichts eine Präsentation des Feuerwehreingriffs geschaut?	☐ Ja ☒ Nein
Welche Hilfsmittel und Methoden benutzen Sie in dem Unterricht im Rahmen der vorsorglichen Erziehungstätigkeit?	
Monologische (verbal - eine Aufklärung von Lehrern)	☐ Ja ☒ Nein
Dialogische (z.B. Gespräche mit Feuerwehr, Rettungskräfte...)	☐ Ja ☒ Nein
Anschaulich demonstrative und didaktische Spiele	☐ Ja ☒ Nein
Dataprojektor	☐ Ja ☒ Nein
Exkursion zu den Rettungsfaktionen	☐ Ja ☒ Nein
PC und Software	☐ Ja ☒ Nein
Andere...	☐ Ja ☒ Nein
Haben Sie mit den Studenten eine Evakuationsübung in Jahren 2008 oder 2009 durchgeführt?	☐ Ja ☒ Nein
Haben Sie mit den Studenten eine Ersthilfeleistung in Jahren 2008 oder 2009 geübt?	☐ Ja ☒ Nein
Haben Sie eine Idee, was der Unterricht in diesem Gebiet umfassen soll und jetzt nicht umfasst?	
Ihr Alter:	
Geschlecht	Frau ☒ Mann

(Alle Felder sind zu auszufüllen)

Senden

Hotovo

Studentenfragebogen :: Mozilla Firefox

http://www.plinc.eu/dotdoru.php

Fragebogen

Alter:	
Geschlecht:	Machen
Weißt Du, was ein Schadensfall sei?	☐ Ja ☒ Nein
Habt ihr in der Schule ein Probealarm geprüft?	☐ Ja ☒ Nein
Wieviehlmal hast du daran teilgenommen?	
Welche Telefonnummer wirst Du beim Brand wählen?	
Hast Du schon einmal irgendwelche Notklappe angerufen?	☐ Ja ☒ Nein
Weißt Du, was eine Evakuaton sei?	☐ Ja ☒ Nein
Schreib 5 Sachen, die Du bei der Evakuaton mitnimmst.	1) <input type="text"/>
	2) <input type="text"/>
	3) <input type="text"/>
	4) <input type="text"/>
	5) <input type="text"/>
Habt ihr in der Schule die Erste Hilfe diskutiert?	☐ Ja ☒ Nein
Habt ihr schon einmal Mund-zu-Mund Beatmung versucht? (z.B. auf einer Puppe)?	☐ Ja ☒ Nein
Habt ihr einmal in der Schule den Gesichtsschutz bei Gebietsverseuchung von einem Schadstoff diskutiert?	☐ Ja ☒ Nein
Wenn Du in einem verruchten Raum bist, wo ist der meiste Rauch?	Unten
Weißt Du, was ein Hausrettungsplan sei?	☐ Ja ☒ Nein
Wenn Du in der Tschechischen Republik bist und musst Feuerwehr anrufen, welche Telefonnummer wirst Du wählen?	

(Alle Felder sind zu auszufüllen)

Hotovo

Průvodní dopis :: Mozilla Firefox

http://www.plinc.eu/langcz.php

Vážená paní ředitelko, vážený pane řediteli,

jsem studentkou vysoké školy a obracím se na Vás s žádostí o spolupráci v rámci diplomové práce na téma "Vzdělávání dětí a mládeže v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události - Children and Youth Education in the field of population disposed to emergencies". Jejím cílem je zmapování systému vzdělávání dětí a mládeže ze zemí EU a jejich základních vědomostí v této oblasti.

Na stránkách www.plinc.eu jsou uvedeny dva krátké dotazníky (jeden pro Vás a další pro studenty). Prosila bych o vyplnění dotazníků od alespoň 20ti studentů různých věkových kategorií. A dále o vyplnění jednoho dotazníku pro dospělé za Vaší školu. Budete-li mít zájem, hotovou analýzu Vám zašlu. Dotazník je anonymní, rozlišuje pouze stát a kategorii školy (základní, střední).

Děkuji mnohokrát za Vaši pomoc

Bc. Karin Plincnerová

Ředitel

Student

Hotovo

Dotazník - vyučující :: Mozilla Firefox

http://www.plinc.eu/dotlekcz.php

Dotazník - vyučující ::

Dotazník

Existuje ve Vašem městě Koncepce (metodika) pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti požární ochrany?	☐ Ano ☒ Ne
Existuje ve Vašem městě Koncepce (metodika) pro výchovnou a vzdělávací činnost dětí a mládeže v oblasti přípravy na mimořádné události?	☐ Ano ☒ Ne
Vaše škola je základní nebo střední?	Základní
Kolik vyučovacích hodin ve školním roce je věnováno preventivně výchovné činnosti?	
Kolik učitelů z Vaší školy se věnuje preventivně výchovné činnosti?	
Kolik učitelů celkem učí na vaší škole?	
Spolupracujete při preventivně výchovné činnosti s hasiči?	☐ Ano ☒ Ne
Byly se děti v rámci výuky podívat na demonstraci zásahu hasičů?	☐ Ano ☒ Ne
Jaké používáte pomůcky a metody při výuce v rámci preventivně výchovné činnosti?	
Monologické (slovní - vysvětlování učitelem)	☐ Ano ☒ Ne
Dialogické (např. besedy s hasiči, záchranáři...)	☐ Ano ☒ Ne
Názorně demonstrační a didaktické hry	☐ Ano ☒ Ne
Dataprojektor	☐ Ano ☒ Ne
Exkurze k záchranným složkám	☐ Ano ☒ Ne
PC a software	☐ Ano ☒ Ne
Jiné...	☐ Ano ☒ Ne
Prováděli jste s dětmi nácvik evakuace v roce 2008 nebo 2009?	☐ Ano ☒ Ne
Prováděli jste s dětmi nácvik poskytnutí první pomoci v roce 2008 nebo 2009?	☐ Ano ☒ Ne
Napadá Vás, co by měla výuka v této oblasti obsahovat a neobsahuje?	
Váš věk:	
Pohlaví	Žena

(Všechna pole musí být vyplněna)

Hotovo

Dotazník - dorost :: Mozilla Firefox

http://www.plinc.eu/dotdorcz.php

Dotazník - dorost ::

Dotazník

Věk:	
Pohlaví:	Divoká
Vš co je mimořádná událost?	☐ Ano ☒ Ne
Zkoušíte jste ve škole postup při poplachu?	☐ Ano ☒ Ne
Kolikrát ses ho zúčastnil (zúčastnila)?	
Na jaké telefonní číslo zavoláš při požáru?	
Už jsi někdy volal (volala) nějakou tísňovou linku?	☐ Ano ☒ Ne
Vš co je to evakuace?	☐ Ano ☒ Ne
Napiš 5 věcí, které si vezmeš s sebou při evakuaci?	1) 2) 3) 4) 5)
Probírali jste ve škole první pomoc?	☐ Ano ☒ Ne
Zkoušeli jste někdy dát umělé dýchání (třeba na figuríně)?	☐ Ano ☒ Ne
Probírali jste ve škole jak si chránit obličej při zamoření území nějakou škodlivou látkou?	☐ Ano ☒ Ne
Když budeš v zakouřené místnosti, kde je nejvíce kouře?	Dole
Vš co je domácí únikový plán?	☐ Ano ☒ Ne
Jsi v Berlíně, na jaké číslo budeš volat hasiče?	

(Všechna pole musí být vyplněna)

Hotovo

Questionnaire for students :: Mozilla Firefox

http://www.plinc.eu/dotdorgb.php

Questionnaire

Age?	
Sex?	Female
Do you know, what is emergency?	☐ Yes ☒ No
Have you ever tried at school alert training?	☐ Yes ☒ No
How many times have you participated at alert training?	
What number are you going to call during fire?	
Have you ever tried to call an emergency number?	☐ Yes ☒ No
Do you know, what is evacuation?	☐ Yes ☒ No
Write down five things, you will take with you during evacuation?	1) <input type="text"/>
	2) <input type="text"/>
	3) <input type="text"/>
	4) <input type="text"/>
	5) <input type="text"/>
Have you learned First Aid at school?	☐ Yes ☒ No
Have you ever tried to do artificial respiration (for example on figurine)?	☐ Yes ☒ No
Have you learned how to protect your face during contamination with harmful agents?	☐ Yes ☒ No
When you will be in a smoky room, where you will find more smoke?	Downstairs
Do you know, what is home emergency plan?	☐ Yes ☒ No
When you will need to call Fire brigade in the Czech Republic, which number will you call?	

(All questions must be completed)

Send

Hotovo

Körlevél :: Mozilla Firefox

http://www.plinc.eu/langhu.php

Körlevél ::

Tisztelt igazgatóúr, tisztelt igazgatónő,
 Főiskolai tanulmányokat végzek, és a záróvizsgák témájához "Children and Youth Education
 in the field of population disposed to emergencies" szükséges
 adatok megszerzése érdekében fordulok önkhöz segítségkéréssel.
 A téma feldolgozásának a célja rámutatni a az alapismeretek szintjére
 az EU államok iskolázató rendszerében.
 A www.plinc.eu weboldalon két kis kérdőívet tettem közé (az egyiket
 önök részére a másikat a diákoknak). Kérem ezeket kitölteni legalább
 20 különbözőkorú diákkal. Amennyiben önöket az eredmény érdekelné szívesen
 elküldöm a kész analízist. A kérdőív anonim csak az államokat és
 a tanintézet szintjét - (alap - közép) különbözteti meg.

Nagyon szépen köszönöm a kedves segítségüket

Bc. Karin Plincnerová

Igazgatóúr Diák

Hotovo

... Kérdőív felnőtteknek :: - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje Nápověda

http://www.plinc.eu/dotlekhu.php

Nejnavštěvovanější Přehled zpráv sedivak Vítá vás služba Windo... Policejní akademie ČR Stránka třídy - V5 kom... slovník cizích slov online W Hlavní strana - Wikipe...

... Kérdőív felnőtteknek ::

Kérdőív felnőtteknek

Megvan városukban a gyerekek és tanulók tűzvédelmi oktatásának, képzésének a koncepciója (metodika)?	☐ Igen ☒ Nem
Megvan városukban a gyerekek és tanulók oktatásának, képzésének a koncepciója (metodika) a lehetséges vészhelyzeteket illetve?	☐ Igen ☒ Nem
Az iskolájuk alapfokú vagy középiskola?	<input type="text" value="Nem"/>
Egy tanévben hány óra van számla preventív nevelőtevékenységnek?	<input type="text" value=""/>
Iskolájukban hány tanító/tanár vesz részt a preventív nevelőtevékenységben?	<input type="text" value=""/>
Milyen iskolájukban a pedagógusok száma?	<input type="text" value=""/>
Együttműködnek a tűzoltókkal a preventív nevelőtevékenység során?	☐ Igen ☒ Nem
Megtekintették a gyerekek az oktatás keretében a tűzoltók gyakorló beavatkozását?	☐ Igen ☒ Nem
A preventív nevelőtevékenység folyamatán melyik tanítási módszerek lettek alkalmazva?	
Szóbeli (előadás, felvilágosítás)	☐ Igen ☒ Nem
Dialogus (beszélgetés tűzoltókkal, mentőkkel)	☐ Igen ☒ Nem
Szemléltető bemutatók, didaktikus játékok	☐ Igen ☒ Nem
Vetítés	☐ Igen ☒ Nem
Oktató kirándulások a mentőtestületekhez	☐ Igen ☒ Nem
PC képernyők - SW	☐ Igen ☒ Nem
Más...	☐ Igen ☒ Nem
Gyakorolták a gyerekek az iskolakiutást 2008-ban vagy 2009-ben?	☐ Igen ☒ Nem
Sor került a gyerekekkel elsősegély gyakorlására 2008-ban vagy 2009-ben?	☐ Igen ☒ Nem
Esetleges ötlet vagy javaslat, mi hiányzik a tananyagban étéren?	<input type="text" value=""/>
Az ön kora:	<input type="text" value=""/>
Milyen nemű?	<input type="text" value="Nem"/>

(Minden sorokat kell kitölteni)

Hotovo

... Kérdőív diákoknak :: - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje Nápověda

http://www.plinc.eu/dotdorhu.php

Nejnavštěvovanější Přehled zpráv sedivak Vítá vás služba Windo... Policejní akademie ČR Stránka třídy - V5 kom... slovník cizích slov online W Hlavní strana - Wikipe...

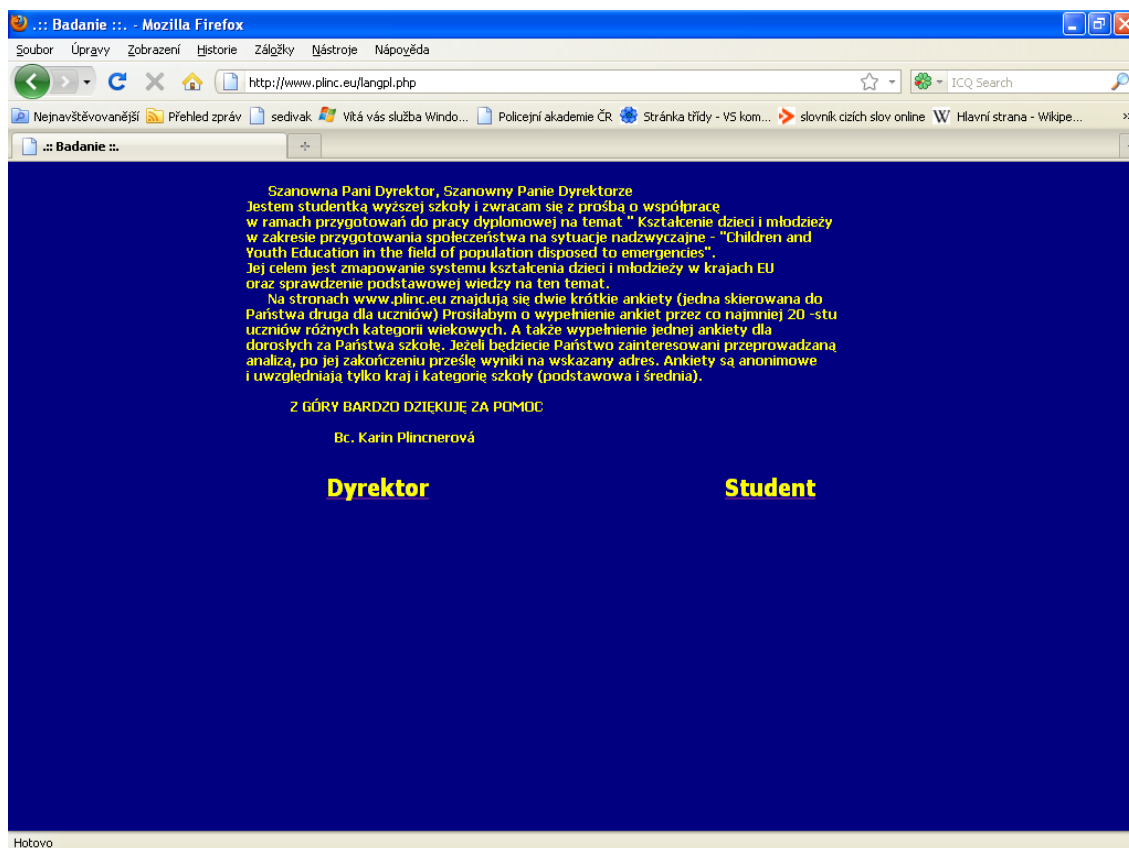
... Kérdőív diákoknak ::

Kérdőív diákoknak

Kor:	<input type="text" value=""/>
Milyen nemű:	<input type="text" value="Lány"/>
Tudod melyek a különleges események?	☐ Igen ☒ Nem
Próbáltatok már az iskolában a riadóeljárást?	☐ Igen ☒ Nem
Hányszor vettél részt egy riadóeljárásban?	<input type="text" value=""/>
Milyen telefonszámot tárcsáznál tűz esetén?	<input type="text" value=""/>
Telefonáltál már valaha vésztelefonszámmra?	☐ Igen ☒ Nem
Tudod mit jelent az evakuálás szó?	☐ Igen ☒ Nem
Nevez meg öt dolgot, amit magadhoz vennél evakuálás esetén.	
	1) <input type="text" value=""/>
	2) <input type="text" value=""/>
	3) <input type="text" value=""/>
	4) <input type="text" value=""/>
	5) <input type="text" value=""/>
Gyakoroltatok már az iskolában elsősegélynyújtást?	☐ Igen ☒ Nem
Próbáltatok már alkalmazni mesterséges lélegzést (esetleg próbafigurán)?	☐ Igen ☒ Nem
Átvettétek már az iskolában hogyan kell védeni az arcot ha a környezetben károsó anyag terjed?	☐ Igen ☒ Nem
Egy füsttel teli szobában hol legsűrűbb a füst?	<input type="text" value="Le"/>
Tudod mit jelent az otthon vészelhagyási terve?	☐ Igen ☒ Nem
Ha Csehországban lennél, tűz esetén milyen telefonszámot tárcsáznál?	<input type="text" value=""/>

(Minden sorokat kell kitölteni)

Hotovo

Shanowny Panie Dyrektorze

Jestem studentka wyzszej školy i zwracam sie z prosba o spolupracu w ramach przygotowania do pracy dyplomowej na temat " Kształcenie dzieci i młodzieży w zakresie przygotowania społeczeństwa na sytuacje nadzwyczajne - "Children and Youth Education in the field of population disposed to emergencies". Jej celem jest zmapowanie systemu kształcenia dzieci i młodzieży w krajach EU oraz sprawdzenie podstawowej wiedzy na ten temat.

Na stronach www.plinc.eu znajdują się dwie krótkie ankiety (jedna skierowana do Państwa druga dla uczniów) Prosiłabym o wypełnienie ankiet przez co najmniej 20 -stu uczniów różnych kategorii wiekowych. A także wypełnienie jednej ankiety dla dorosłych za Państwa szkoły. Jeżeli będziecie Państwo zainteresowani przeprowadzaną analizą, po jej zakończeniu prześle wyniki na wskazany adres. Ankiety są anonimowe i uwzględniają tylko kraj i kategorie szkoły (podstawowa i średnia).

Z GÓRY BARDŽO DĚKUJŮE ZA POMOC

Bc. Karin Plincnerová

Dyrektor **Student**

Hotovo

Ankieta

Wiek:	
Płeć:	☐ Chłopiec ☐ Dziewczyna
Wiesz co to sytuacja nadzwyczajna?	☐ Tak ☐ Nie
Czy ćwiczyliście w szkole postępowanie alarmowe?	☐ Tak ☐ Nie
Ile razy w nich uczestniczyłeś (uczestniczyłaś)?	
Na jaki numer telefonu zadzwonił w razie pożaru?	
Czy dzwoniłeś (dzwoniłaś) na linię alarmową?	☐ Tak ☐ Nie
Czy wiesz co to jest ewakuacja?	☐ Tak ☐ Nie
Wymień 5 rzeczy jakie weźmiesz ze sobą podczas ewakuacji	1) <input type="text"/>
	2) <input type="text"/>
	3) <input type="text"/>
	4) <input type="text"/>
	5) <input type="text"/>
Czy miałś w szkole kurs pierwszej pomocy?	☐ Tak ☐ Nie
Czy ćwiczyłeś kiedykolwiek sztuczne oddychanie (np. na fantomie)?	☐ Tak ☐ Nie
Czy ćwiczyliście w szkole ochronę twarzy przy zatruciu terytorium szkodliwymi substancjami?	☐ Tak ☐ Nie
Jeżeli będziesz w zadymonym miejscu gdzie będzie najwięcej dymu?	☐ Tak ☐ Nie
Czy wiesz co to jest plan ewakuacji?	☐ Tak ☐ Nie
Jeśli będziesz w Republice Czeskiej a będziesz potrzebować wezwać straż pożarną na jaki numer telefonu będziesz dzwonił?	<input type="text"/>

(Proszę wypełnić wszystko)

Hotovo

Sprievodný dopis

Vážená pani riaditeľka, vážený pán riaditeľ,

som študentkou vysokej školy a obraciam sa na Vás so žiadosťou o spoluprácu v rámci diplomovej práce na tému "Vzdelávanie detí a mládeže v oblasti prípravy obyvateľstva na mimoriadne udalosti - Children and Youth Education in the field of population disposed to emergencies". Jeho cieľom je zmapovanie systému vzdelávania detí a mládeže a základných vedomostí detí a mládeže v krajinách EÚ.

Na stránkach www.plinc.eu sú uvedené 2 malé dotazníky (jeden pre Vás a ďalší pre študentov). Prosím o vyplnenie dotazníku aspoň 20 študentov rôznych vekových kategóriách. Keď budete mať záujem, hotovú analýzu Vám pošlem. Dotazník je anonymný, rozlišuje iba štát a úroveň školy (základná, stredná).

Ďakujem za vašu pomoc

Bc. Karin Plincnerová

Riaditeľ **Študent**

Hotovo

Dotazník pre vyučujúcich ::: - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje Nápořádá

http://www.plinc.eu/dotlekk.php

Nejnavštěvovanější Přehled zpráv sedivák Vítá vás služba Windo... Policejní akademie ČR Stránka třídy - V5 kom... slovník cizích slov online W/ Hlavní strana - Wikipe...

Dotazník pre vyučujúcich ::

Dotazník

Existuje vo vašom meste koncepcia (metodika) pre výchovu a vzdelávaciu činnosť detí a mládeže v oblasti požiarnej ochrany?	☐ Áno ☒ Nie
Existuje vo vašom meste koncepcia (metodika) pre výchovu a vzdelávaciu činnosť detí a mládeže v oblasti prípravy na mimoriadne udalosti?	☐ Áno ☒ Nie
Vaša škola je základná alebo stredná?	Základná
Koľko vyučovacích hodín v školskom roku je venované preventívnej výchovnej činnosti?	
Koľko učiteľov z vašej školy sa venuje preventívnej výchovnej činnosti?	
Koľko učiteľov učí na vašej škole?	
Spolupracujete pri preventívnej výchovnej činnosti s hasičmi?	☐ Áno ☒ Nie
Boli sa deti v rámci výuky pozrieť na demonštráciu zásahu hasičov?	☐ Áno ☒ Nie
Aké používate pomôcky a metódy pri výuke v rámci preventívnej výchovnej činnosti?	
Monologické (slovné - vysvetľovanie učiteľom)	☐ Áno ☒ Nie
Dialogické (napr. besedy s hasičmi, záchranármi...)	☐ Áno ☒ Nie
Názorné demonštračné a didaktické hry	☐ Áno ☒ Nie
Datapojektor	☐ Áno ☒ Nie
Exkurzie k záchranným zložkám	☐ Áno ☒ Nie
PC a softwar	☐ Áno ☒ Nie
Iné...	☐ Áno ☒ Nie
Robili ste s deťmi cvičenie evakuácie v roku 2008 alebo 2009?	☐ Áno ☒ Nie
Robili ste s deťmi cvičenie poskytnutia prvej pomoci v roku 2008 alebo 2009?	☐ Áno ☒ Nie
Napadá Vás, čo by mala výuka v tejto oblasti obsahovať a neobsahuje?	
Váš vek	
Pohlavie	Žena

(Všetchna pole musí byť vyplněna)

Hotovo

Dotazník - dorost ::: - Mozilla Firefox

Soubor Úpravy Zobrazení Historie Záložky Nástroje Nápořádá

http://www.plinc.eu/dotdorsk.php

Nejnavštěvovanější Přehled zpráv sedivák Vítá vás služba Windo... Policejní akademie ČR Stránka třídy - V5 kom... slovník cizích slov online W/ Hlavní strana - Wikipe...

Dotazník - dorost ::

Dotazník

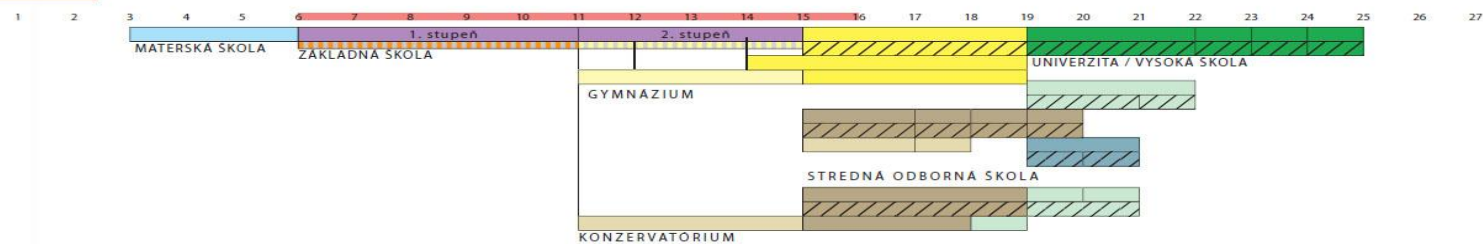
Vek:	
Pohlavie:	Dievča
Viš čo je mimoriadna udalosť?	☐ Áno ☒ Nie
Skúšali ste v škole postup pri poplachu?	☐ Áno ☒ Nie
Koľko krát si sa ho zúčastnil - zúčastnila?	
Na aké telefónne číslo zavolaš pri požiari?	
Už si niekedy volal - volala na nejakú tiesňovú linku?	☐ Áno ☒ Nie
Viš čo je to evakuácia?	☐ Áno ☒ Nie
Napiš 5 vecí, ktoré si zoberieš so sebou pri evakuácii?	1) <input type="text"/>
	2) <input type="text"/>
	3) <input type="text"/>
	4) <input type="text"/>
	5) <input type="text"/>
Preberali ste v škole prvú pomoc?	☐ Áno ☒ Nie
Skúšali ste dať niekedy umelé dýchanie (napríklad na figurine)?	☐ Áno ☒ Nie
Preberali ste v škole ako si chrániť tvár pri zamorenom území nejakou škodlivou látkou?	☐ Áno ☒ Nie
Keď budeš v zadymenej miestnosti, kde je najviac dymu?	Dúha
Viš čo je domáci únikový plán?	☐ Áno ☒ Nie
Keď budeš v Českej republike a budeš potrebovať zavolať hasičov, aké číslo budeš volať?	

(Všetchna pole musí být vyplněna)

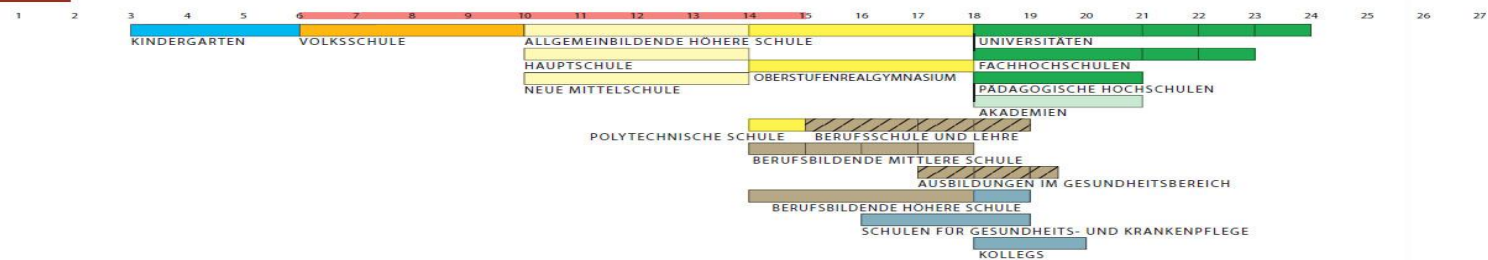
Hotovo

Příloha č. 2 – ISCED – vzdělávací systémy v Evropské unii

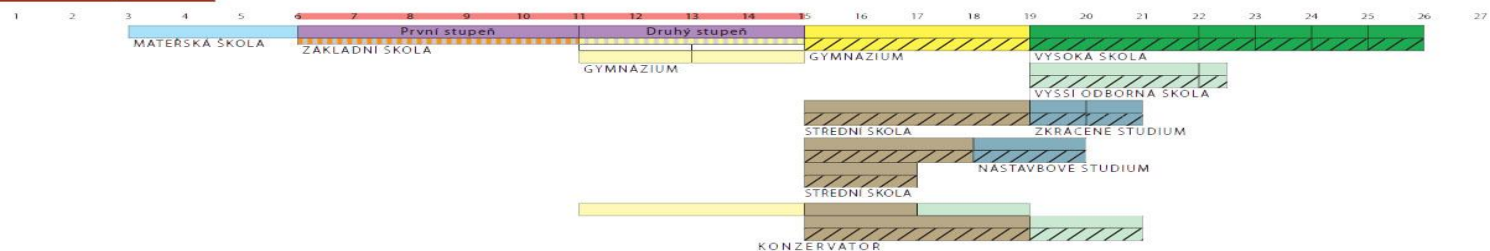
Slovakia

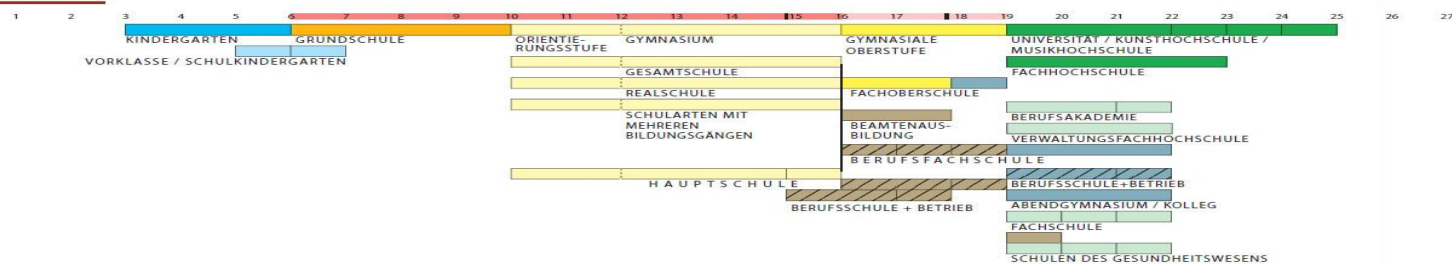
Austria

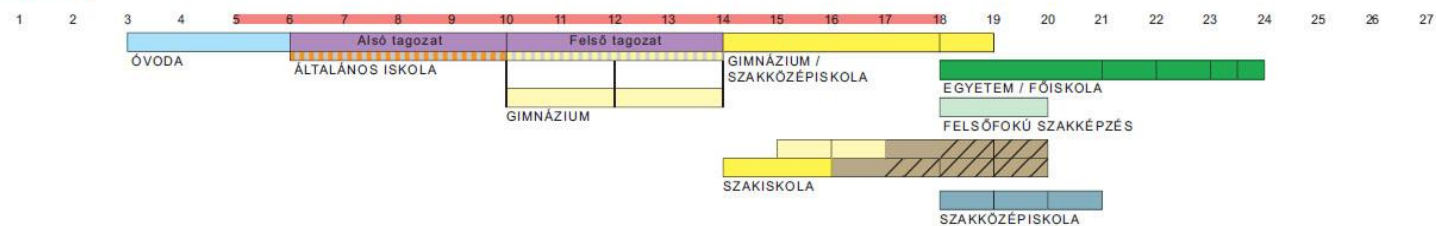
Czech Republic

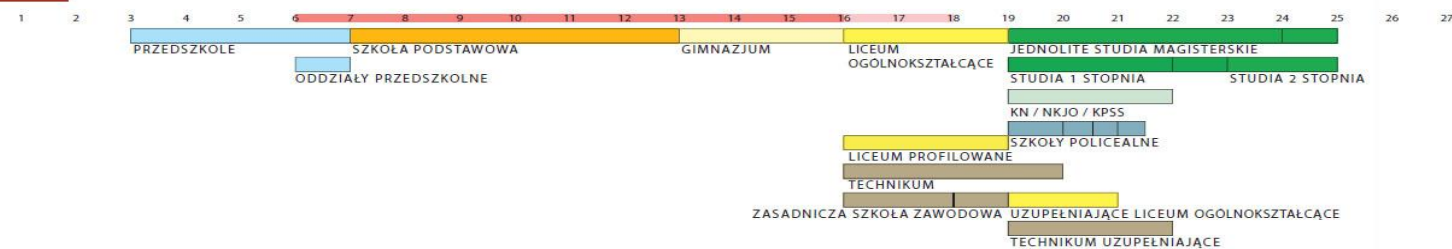
Germany

Hungary

Poland

Příloha č. 3 – Kategorie dosažitelného vzdělání v České republice

Tabulka 16 – Kategorie dosažitelného vzdělání

kód	druh vzdělání	forma zakončení	doklad absolutoria	typ školy	dobu edukace	ISCED
B	základní	-	vysvědčení	základní 1. stupeň	5	1
B	základní	-	vysvědčení	základní 2. stupeň	4	2A
B	střední	-	vysvědčení	8 leté gymnázium	8	2A
B	střední	-	vysvědčení	8 letá konzervatoř	8	2A
B	střední	-	vysvědčení	6 leté gymnázium	6	2A
C	střední	závěrečná zkouška	vysvědčení	praktická škola	1 - 2	2C
J	střední	závěrečná zkouška	vysvědčení	odborné učiliště	2	2C
E	střední	závěrečná zkouška	výuční list	střední odborné učiliště	2 - 3	3C
H	střední	závěrečná zkouška	výuční list	střední odborné učiliště	2 - 3	3C
L	střední	závěrečná zkouška	maturitní vysvědčení	střední odborné učiliště	4	3A
L	střední	závěrečná zkouška	maturitní vysvědčení	střední odborné učiliště	3	3A
K, M	střední	závěrečná zkouška	maturitní vysvědčení	gymnázia, odborné školy	4	3A
N	vyšší odborné	absolventská zkouška	titul DiS.	vyšší odborné školy	2 - 3,5	4A, 5B
P	vyšší odborné	absolventská zkouška	titul DiS.	konzervatoř	3	4A
	vysokoškolské	státní zkouška	titul Bc.	bakalářské studium	3	5B
	vysokoškolské	státní zkouška	titul Mgr., Ing., MUDr., MUDr.	magisterské studium	4 - 5	
	vysokoškolské	státní zkouška	titul Mgr., Ing.	magisterské navazující studium	2	5A
	doktorandské	státní zkouška	titul Ph.D., JUDr.	doktorské studium	2 - 3	6

Příloha č. 4 – Částečný přehled zákonů České republiky v oblasti bezpečnosti

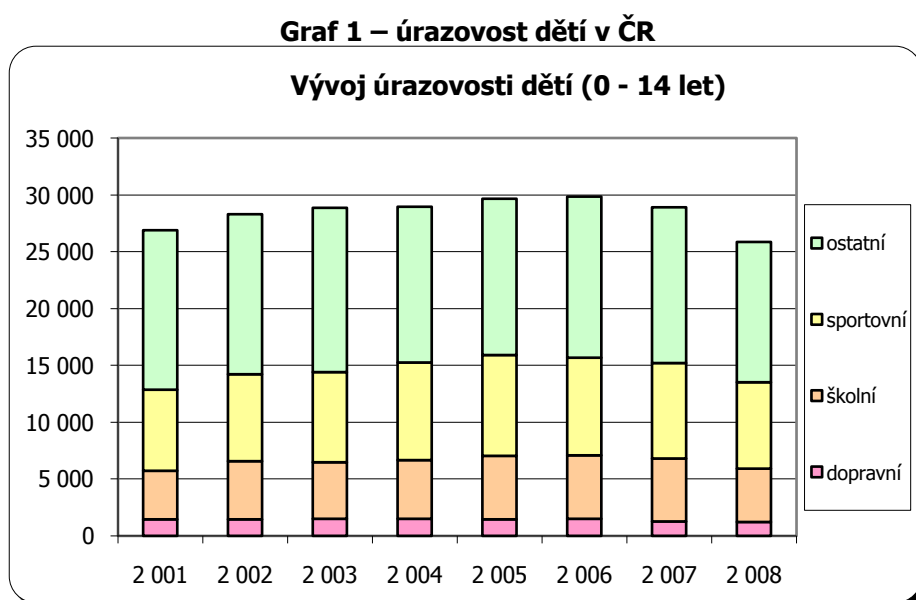
Tabulka 17 – Částečný přehled zákonů v oblasti bezpečnosti

typ dokumentu	číslo	rok	název	pozn.
ústavní zákon	1	1993	Ústava České republiky	definuje válečný stav
ústavní zákon	2	1993	Listina základních práv a svobod	omezení základních práv
zákon	110	1998	o bezpečnosti České republiky	definuje krizové stavy, vnitřní bezpečnost
zákon	222	1999	o obraně České republiky	vnější bezpečnost
zákon	2	1969	kompetenční zákon	ústřední orgán státní správy - Ministerstvo vnitra
zákon	239	2000	o integrovaném záchranném systému	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	133	1985	o požární ochraně	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	59	2006	o prevenci závažných havárií	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	254	2001	o vodách	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	258	2000	o péči o zdraví lidu	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	17	1992	o životním prostředí	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	183	2006	stavební zákon	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	76	2002	o integrované prevenci	ochrana obyvatelstva a životního prostředí
zákon	273	2008	o Policii České republiky	vnitřní bezpečnost
zákon	128	2000	o obcích	vnitřní bezpečnost - včetně obecní policie
zákon	129	2000	o krajích	vnitřní bezpečnost
zákon	216	2002	o ochraně státních hranic	vnitřní bezpečnost
zákon	61	1988	o hornické činnosti	vnitřní bezpečnost
zákon	49	1997	o civilním letectví	vnitřní bezpečnost
zákon	40	2009	trestní zákoník	vnitřní bezpečnost
zákon	97	1993	působnost Správy státních hmotných rezerv	ochrana ekonomiky
zákon	189	1999	o ropné nouzi	ochrana ekonomiky
zákon	458	2000	o podnikání v energetice	ochrana ekonomiky
zákon	274	2001	o vodovodech a kanalizacích	ochrana ekonomiky
zákon	166	1999	o veterinární péči	ochrana ekonomiky
zákon	326	2004	o rostlinolékařské péči	ochrana ekonomiky
zákon	218	2000	o rozpočtových pravidlech	ochrana ekonomiky
zákon	219	2000	o rozpočtech územních celků	ochrana ekonomiky
zákon	12	2002	o státní pomoci při obnově území	ochrana ekonomiky
zákon	241	2000	o hospodářských opatřeních pro krizové stavy	vnitřní a vnější bezpečnost
zákon	585	2004	branný zákon	vnější bezpečnost
zákon	219	2000	o ozbrojených silách České republiky	vnější bezpečnost

Příloha č. 5 – Úrazovost dětí v České republice věk 0 – 14 let

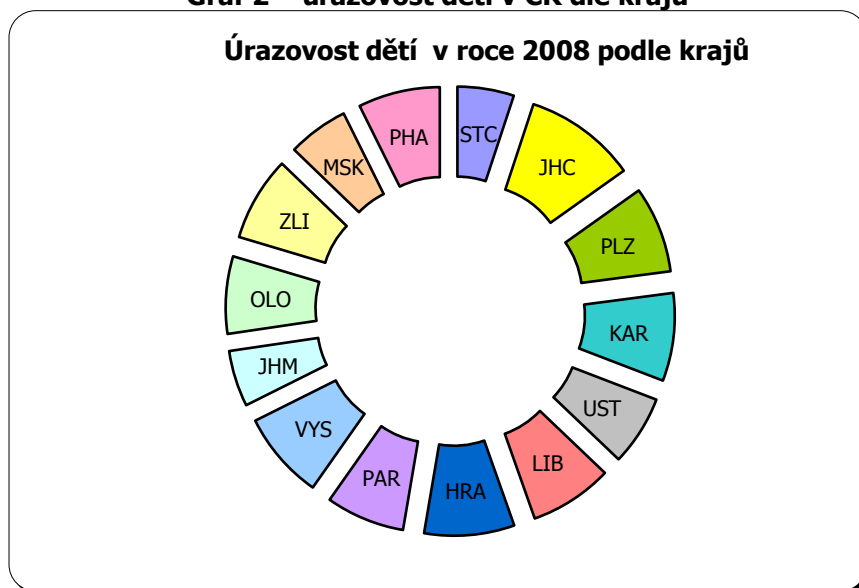
Úrazem je v odborné terminologii každé náhlé poškození organismu vnější příčinou. Z dat získaných od Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR a od Českého statistického úřadu vyplývá, že nejrizikovější skupinou jsou děti v mateřských a základních školách, tedy ve věku do čtrnácti let. Pro lepší názornost jsou tři nejčastější druhy úrazů, sportovní, školní a dopravní, znázorněny graficky na časové ose tak, jak ukazuje graf č. 1.

Z grafu č. 1 vyplývá, že každoročně se v rámci školních aktivit zraní více než 5100 dětí (stanoveno průměrem sledovaných období). Během sportovních aktivit se zraní průměrně více než 8100 dětí a při dopravních nehodách přes 1400 dětí ve věku do 14 let. Tyto hodnoty jasně vypovídají o nutnosti připravovat děti již od raného věku na situace, při kterých mají ošetřit zranění a zavolat pomoc, popřípadě poskytnout první pomoc.

Velmi zajímavé výsledky ukázal rozbor úrazovosti dětí v roce 2008 podle jednotlivých krajů ČR (graf č. 2) a dále procentní podíl úrazovosti dětí z téhož roku v krajích v přepočtu na počet obyvatel v kraji žijících (graf č. 3).

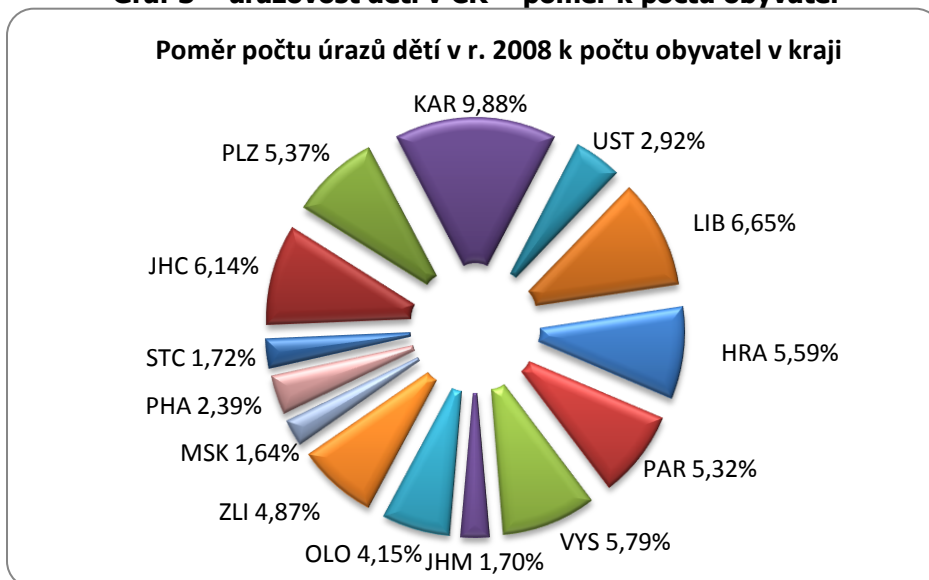
Graf 2 – úrazovost dětí v ČR dle krajů

Graf č. 2 vypovídá o víceméně vyrovnaném počtu dětí zraněných v roce 2008 při školních, sportovních, dopravních a ostatních situacích. Celkem bylo zraněno při těchto situacích téměř 383,5 tis. dětí. Nejméně zraněných dětí je v kraji Středočeském, Moravskoslezském a Jihomoravském a nejvíce zraněných dětí je v kraji Jihočeském, kde dosahuje 10 % ze všech zraněných dětí v tomto roce.

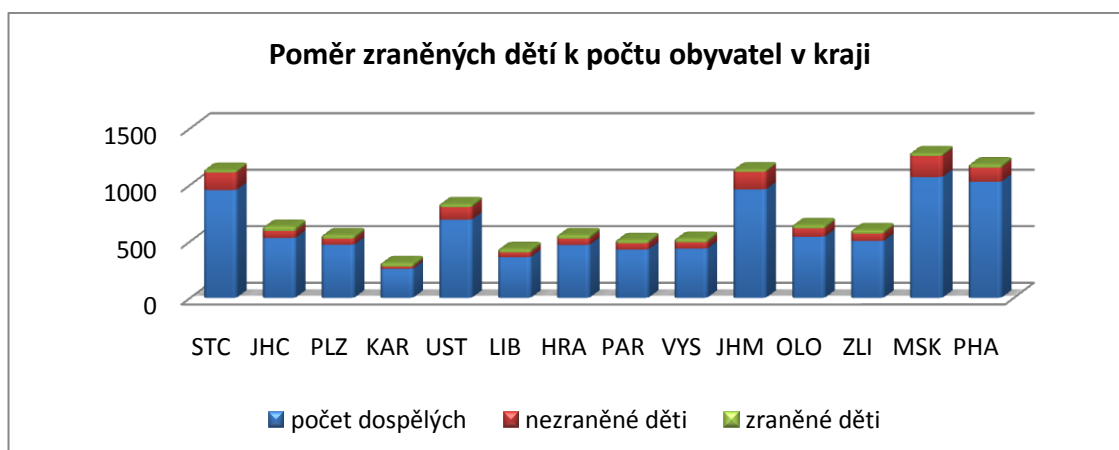
Mnohem zajímavější informaci však poskytuje graf č. 3, který pracuje kromě krajů a počtu zraněných dětí s údaji Českého statistického úřadu o počtu obyvatel. Pakliže se použije přepočet zraněných dětí na počet obyvatel, vycházejí jako nejbezpečnější kraje (ze zmiňovaného hlediska) opět kraj Moravskoslezský, Jihomoravský a Středočeský, kde se hodnota pohybuje pod 2 % dětí vzhledem k počtu obyvatel. Naopak Jihočeský kraj, který v předchozím grafu č. 2 byl označen jako kraj s nejvyšším procentem zraněných dětí, je po přepočtu na počet obyvatel třetí od konce a nejhorším krajem je kraj Karlovarský, kde je 9,88 % dětí, kteří utrpí úraz v poměru k počtu obyvatel.

Graf 3 – úrazovost dětí v ČR - poměr k počtu obyvatel

Jako nejvíce vypovídající se jeví graf č. 4, který znázorňuje podle jednotlivých krajů počet zraněných dětí v poměru k počtu dětí žijících v kraji. I z toho grafu vyplývá, že Karlovarský kraj dosahuje nejvyšších hodnot. Podle statistik na území Karlovarského kraje o rozloze 3.314 km² žije 306.887 obyvatel, z toho 50.023 dětí ve věku 0 – 14 let. V této věkové kategorii bylo zraněno v roce 2008 30.314 dětí, přičemž přibližně polovina byla zraněna při školních a sportovních aktivitách a při dopravních nehodách, což činí 60,6% zraněných dětí ze všech dětí žijících v kraji. Jelikož se jedná o třetí nejmenší kraj v ČR, bylo by vhodné se nad těmito údaji zamyslet a podrobit je důkladnější analýze, která by podrobně rozpracovala příčiny úrazů a vysvětlila disproporci oproti ostatním krajům.

Graf 4 – úrazovost dětí v České republice v roce 2008 dle krajů

Příloha č. 6 – Současné přístupy ke vzdělávání v oblasti přípravy obyvatelstva na mimořádné události ve vybraných zemích Evropské unie

Spolková republika Německo

Školský systém: Povinná školní docházka

Popsat školský systém Německa způsobem, který by umožnil srovnání se systémem České republiky je téměř nemožné. A to zejména z toho důvodu, že vzdělávání ve spolkové republice je řízeno jednotlivými spolkovými vládami, podmínkami škol a učebními osnovami, které se mnohdy v jednotlivých zemích liší. V Německu existuje velká řada škol různých typů a vzdělávacích úrovní. Spolková vláda pouze reguluje a koordinuje profesní přípravu, vědecký výzkum a podporuje rozvoj vysokých škol. Vytváří tedy jakýsi společný vzdělávací rámec.³⁶

Aby byla zajištěna kontinuita vzdělávacích programů, a stupňů mají všechny spolkové země stanovenou povinnou školní docházku, která začíná šestým rokem dítěte a trvá devět až deset let. Na ni navazuje tříletá částečná docházka pro učené. Dále je studentům umožněno studovat ještě jeden rok školy, jehož absolvováním se zakončuje úplné střední vzdělání. Spolková republika Německo, stejně jako Republika Rakousko, kopírují systém stanovený ISCED³⁷ a rozlišují jednotlivé stupně vzdělání.

Předškolní výchova

Mateřské školy v Německu nejsou součástí školského systému. Mohou je navštěvovat děti od tří do šesti let a jejich základním posláním je péče o děti. Zřizovatelem bývá velmi často církev nebo město.

Základní vzdělání

Primární stupeň je tvořen základní školou (Grundschule), která trvá čtyři roky. V deseti letech se dítě musí rozhodnout, který obor či školu bude studovat dále. Výjimkou je spolková země Braniborsko (Brandenburg) a Berlín, kde existuje šestiletá základní škola. Pátý a šestý ročník jsou tzv. orientační. Tyto stupně jsou buď nezávislé na formě školy, nebo jsou vázány na školy nižšího sekundárního stupně.

Nižší sekundární vzdělání je poskytováno ve třech druzích škol. Hlavní škola (Hauptschule) poskytuje v pěti až šesti letech všeobecné vzdělání a po jejich ukončení je možné pokračovat v dalším vzdělávání. Tento typ školy je určen především pro méně nadané děti a v současnosti tyto školy navštěvují převážně děti imigrantů, které nemají dobrou znalost němčiny.³⁸

Reálná škola (Realschule) je šestiletou školou a její absolvování je předpokladem pro další studium na všeobecných i odborných gymnáziích a středních školách.

V některých zemích jsou integrované školy (Gesamtschule), v Sasku existuje desetiletá Mittelschule³⁹, v Durynsku Sekundarschule aj.⁴⁰

³⁶ Národní informační centrum pro mládež [online]. Německý vzdělávací systém. Dostupný na [www: <http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system>](http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system).

³⁷ ISCED je mezinárodní standardní klasifikací vzdělání, kterou již v roce 1976 vypracovala UNESCO jako nástroj pro shromažďování, třídění a zpracování statistických dat informací o vzdělání.

³⁸ Národní informační centrum pro mládež [online]. Německý vzdělávací systém. Dostupný na [www: <http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system>](http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system).

³⁹ Schule und Ausbildung [online]. Dostupný na [www: <http://www.sachsen-macht-schule.de/schule/164.htm>](http://www.sachsen-macht-schule.de/schule/164.htm).

⁴⁰ Národní informační centrum pro mládež [online]. Německý vzdělávací systém. Dostupný na [www: <http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system>](http://www.icm.cz/nemecky-vzdelavaci-system).

Střední vzdělání

Jediným typem školy, která poskytuje jak nižší, tak vyšší sekundární vzdělání je gymnázium (Gymnasium). Studium na této škole trvá devět let, zahrnuje obvykle pátý až třináctý ročník a je zakončeno závěrečnou zkouškou maturitou (Abitur). Tento druh zkoušky a zejména její výsledek je předpokladem pro studium na vysokých školách. Skládá se ze čtyř předmětů, na které se studenti připravují poslední tři roky. Dva z předmětů jsou na základní (Grund) a dva na pokročilé (Leistung) úrovni.

Vyšší sekundární vzdělání ve spolkové zemi umožňuje více než 15 druhů a typů škol všeobecných (Gesamtschule), odborných i učňovských.

Vysokoškolské vzdělání

V Německu je po složení maturity možné studovat různé typy škol a to jak univerzitní, tak neuniverzitní, státní i soukromé. V Německu existují i tzv. vyšší odborné školy (Fachhochschulen), které na rozdíl od škol se stejným názvem v České republice, poskytují plnohodnotné terciální vzdělávání zakončené závěrečnou zkouškou a obdržením akademického titulu. První stupeň vysokoškolského studia (Grundstudium – základní) trvá minimálně dva roky, je ukončován závěrečnou zkouškou a student získává Vordiplom. Při magisterském studiu se skládá tzv. Zwischenprüfung (postupová zkouška). Druhý stupeň (Hauptstudium - hlavní) je možné absolvovat během dvou až čtyř let a na závěr je udělen v technických a ekonomických oborech a v sociálních vědách Diplom, v humanitních oborech se uděluje akademický titul Magister Artium. Třetím stupněm (doktorský/doktorandský) je tzv. Aufbaustudium (nástavbové) v délce dvou let. Na závěr je studentům udělen titul Doktor.

Civilní ochrana obyvatelstva

Podle Základního zákona (Grundgesetz) Spolkové republiky Německo je ochrana obyvatel před mimořádnými událostmi (Bevölkerungsschutz) záležitostí spolkových zemí. Pouze v případě ozbrojeného konfliktu se civilní ochrana stává civilní obranou (Zivilverteidigung) a odpovědnost za řešení situace přebírá spolková vláda. Znamená to, že v případě mimořádné události se každá země řídí svým zákonem o ochraně při katastrofách, ochraně před požáry a poskytování zdravotnické pomoci. Za ochranu obyvatel (Zivilschutz) jsou odpovědné místní úřady ve velkých městech a krajské správní úřady.⁴¹

V případě mimořádné události přesahující hranice spolkové země je koordinacním orgánem Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách (Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe)⁴², který zároveň zajišťuje kontinuitu nouzových plánů a ostatních aktivit v této oblasti. Civilní ochrana obyvatelstva zahrnuje nejen samotnou civilní ochranu, ochranu před katastrofami, ale i pomoc při katastrofách včetně zabezpečení potřebnými věcnými prostředky, a v podstatě koresponduje s obsahem nouzového plánování Severoatlantické aliance. Mezi základní úkoly civilní ochrany se řadí sebeochrana, systém varování před nastalou mimořádnou událostí, ochrana životů, zdraví, majetku a kulturních hodnot. Velký důraz se klade, stejně jako v okolních státech, na sebeochranu.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Jako ústřední orgán působící v civilní ochraně obyvatelstva je možné označit již zmíněný Spolkový úřad pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách, který je složkou Spolkového ministerstva vnitra.

Spolkový úřad je zřizovatelem a provozovatelem Společné ohlašovací a vysílací centrály států a zemí (Gemeinsame melde und Lagezentrum von Bund und Ländern)⁴³, který spolu s Informačním systémem pro nouzová opatření (deutsche Notfallvorsorge Informationssystem –

⁴¹ NOVÝ, Petr. Help in Danger [online]. Krizové řízení v jiných zemích. Dostupný na [www: <http://www.hid.cz/clanky/krizove_rizeni_jinde.html>](http://www.hid.cz/clanky/krizove_rizeni_jinde.html).

⁴² Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe. [online]. Dostupný na [www: <http://www.bbk.bund.de/>](http://www.bbk.bund.de/).

⁴³ Gemeinsame melde und Lagezentrum von Bund und Ländern. [online]. Dostupný na adrese: [www: <http://www.bbk.bund.de/nn_402294/DE/02__Themen/05__Krisenmanagement/03__GMLZ/GMLZ__node.html__nnn=true>](http://www.bbk.bund.de/nn_402294/DE/02__Themen/05__Krisenmanagement/03__GMLZ/GMLZ__node.html__nnn=true).

deNIS II plus⁴⁴) zajišťuje v případě rozsáhlých katastrof funkci monitorovacího, vyhodnocovacího, informačního a spojovacího střediska. Systém deNIS II. jako systém podporující systémy varování se využívá satelitního systému (Satellitengestützte Warnsystem)⁴⁵, který v případě mimořádné události vysílá varovné signály. V roce 2006 však nedisponoval pokrytím po celém území.⁴⁶ Tak jako ve všech zemích střední Evropy tvoří hasiči základní zásahovou složku v případě vzniku mimořádné události. Jsou považováni za prvoplánový prostředek nasazení, který kromě boje s požáry a záchrany občanů, částečně poskytuje rychlou zdravotní pomoc a transport pacientů. Každá obec je ze zákona povinna zřídit a vybavit na své náklady protipožární jednotku, která bude schopna zasahovat v místě. Zákon také umožňuje obcím uplatnění práva povinné služby u hasičů.

Další institucí plnící funkci „celostátního druhoplánového prostředku“⁴⁷ je Technická pomocná služba (THW).⁴⁸ Jejími hlavními úkoly jsou poskytování technické pomoci při katastrofách, nouzových situacích a mimořádných událostech velkého rozsahu, pomoc v zahraničí při humanitárních akcích spolkové vlády a činnosti v rámci opatření civilní ochrany. Technická pomocná služba mimo jiné disponuje jednotkami rychlého nasazení pro vyprošťování, záchranu a zásobování vodou v cizině. THW se podílí i na vytváření mezinárodních systémů poskytování pomoci v nouzi a rozvoji mezinárodních standardů ochrany obyvatelstva v rámci International Search and Rescue Advisory Group.

V oblasti civilní ochrany obyvatelstva se aktivně podílí nevládní organizace Pracovní samaritánský svaz (Arbeiter-Samariter-Bund)⁴⁹. Jeho činnost spočívá především v poskytování první pomoci, v péči o seniory a hendikepované občany a v osvětě. Pracovní samaritánský svaz realizuje projekty v rámci humanitární pomoci jak na území Německa, tak v zahraničí a pro tyto mise vzdělává své pracovníky jak v oblasti civilní ochrany, tak v oblastech odborných.⁵⁰

Dalšími nevládními organizacemi působícími v této oblasti je Německý Červený kříž (Deutsches Rotes Kreuz)⁵¹, Johanitánská úrazová pomoc (Johanner Unfall Hilfe)⁵², Maltézská pomocná služba (Malteser-Hilfsdienst – MHD)⁵³ a Německá společnost pro záchranu života (Deutsche Lebensrettungsgesellschaft).⁵⁴

Jako ve všech zemích Německý Červený kříž plní úkoly civilní ochrany obyvatel v teoretické i praktické rovině, disponuje pátrací službou po pohřešovaných osobách a propaguje mezinárodní humanitární právo. Dobrovolníci Červeného kříže pracují v záchranné službě, ve zdravotnictví a v sociální oblasti.⁵⁵

Německá společnost pro záchranu života je jednou z největších organizací specializující se na vodní záchranářství. Mezi její hlavní úkoly patří záchrana osob, zvířat a majetku před vodním živlem, práce pod vodou a spolupráce s ostatními zásahovými složkami. Samozřejmou činností společnosti je vysílání plavčků k velkým vodním rekreačním plochám a střediskům, ale i k bazénům, vyhledávání pohřešovaných dětí u vody a podobně.

Příslušníci Maltézské pomocné služby a dobrovolníci Johanitánské úrazové pomoci pracují především v sanitní a pečovatelské službě. Zabývají se osvětou v oblasti poskytování první pomoci a v sociálních službách. Johanitánská úrazová pomoc zajišťuje mimo jiné rychlou záchrannou službu a transport pacientů sanitkami a letecky. Disponuje rychlými zásahovými jednotkami, do kterých jsou začleněni i externí odborníci využitelní pro specifické krizové situace.

⁴⁴ Dostupný na adrese: http://www.bbk.bund.de/nn_402322/DE/03_Aktuelles/01_Meldungen/Nachrichten/2010/25081230_deNIS-unterstuetzung-hochwasser-neisse.html.

⁴⁵ BUNDESMINISTERIUM DES INNERN, [online]. Dostupný na [www: <http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Standardartikel/DE/Themen/Sicherheit/Katastrophenschutz/Sat_Komm_System.html?nn=106192>](http://www.bmi.bund.de/SharedDocs/Standardartikel/DE/Themen/Sicherheit/Katastrophenschutz/Sat_Komm_System.html?nn=106192).

⁴⁶ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1 z roku 2006, str. 13.

⁴⁷ LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil; Ochrana obyvatelstva ve vybraných Evropských zemích, 2. přepracované vydání; Praha 2009, str. 69, 70.

⁴⁸ KRULÍK, Oldřich, Technisches Hilfswerk: Fungující inspirace od sousedů; in: 112, 11/2007, s. 30-31. Bundesanstalt Technisches Hilfswerk <<http://www.thw.de>>.

⁴⁹ Arbeiter-Samariter-Bund [online]. Dostupný na [www: <http://www.asb.de>](http://www.asb.de).

⁵⁰ Pracovní samaritánský svaz realizuje odborné semináře, jak pro své zaměstnance, tak pro zájemce ze široké veřejnosti, v oblastech profesního, osobnostního rozvoje a manažerských dovedností v sociální sféře.

⁵¹ Deutsches Rotes Kreuz [online]. Dostupný na [www: <http://www.drk.de/>](http://www.drk.de/).

⁵² Johanner Unfall Hilfe [online]. Dostupný na [www: <http://www.johanniter.de/>](http://www.johanniter.de/).

⁵³ Malteser in Deutschland [online]. Dostupný na [www: <http://www.malteser.de/>](http://www.malteser.de/).

⁵⁴ Deutsche Lebensrettungsgesellschaft [online]. Dostupný na [www: <http://www.dlrg.de/>](http://www.dlrg.de/).

⁵⁵ Úkoly Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce vychází z Ženevských úmluv a Statutu Mezinárodního hnutí Červeného kříže. První Mezinárodní konference Červeného kříže proběhla již v roce 1867 v Paříži.

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

Dokumentem, který lze označit strategií ochrany obyvatelstva a který definuje bezpečnostní situaci a bezpečnostní politiku Spolkové republiky, je Bílá kniha o bezpečnostní politice Německa a budoucnosti armády. Dalším dokumentem je Nová strategie ochrany obyvatelstva v Německu⁵⁶, jejímž podkladem je analýza bezpečnostních rizik s názvem Přezkoušení ochrany před katastrofami. Tato analýza podrobně zkoumá problematiku ohrožení nevojenského charakteru včetně dopadů na civilní složku státu. Jako největší hrozbu stanovuje jevy spojené s nelegální migrací a terorismem. Na základě Nové strategie ochrany obyvatelstva v Německu mají být odstraněny nedostatky v technickém vybavení speciálních složek, především dekontaminačních jednotek. Dovybavením zasahujících složek byl pověřen Zásobovací úřad Spolkového ministerstva vnitra. Nová strategie počítá s větší spoluprací s občany. Zejména prostřednictvím všudypřítomných informací o možných rizicích chce spolková vláda docílit požadované informovanosti občanů a zvýšení jejich schopnosti sebeochrany a akceschopnosti.

Civilní ochrana ve školách

Již několik let má univerzita v Bonnu akreditován studijní program Prevence a management katastrof (Masterstudiengang Katastrophenvorsorge – Katastrophenmanagement)⁵⁷, který probíhá v rámci jednoletého nebo dvouletého studia. Jeho cílem je vybavit studenty, kteří pocházejí ve valné většině z řad úředníků veřejné správy, záchranářů a zájemců ze soukromého sektoru, potřebnými znalostmi a kompetencemi pro správné zhodnocení přijatých hlášení a pokynů v případě řešení mimořádné události⁵⁸.

Další institucí poskytující odborné vzdělání je Akademie pro krizový management, nouzové plánování a civilní ochranu (AKNZ BBK)⁵⁹. Jedná se o Akademii Spolkového úřadu pro ochranu obyvatelstva a pomoc při katastrofách s ambicí stát se centrální institucí odborné přípravy v oblasti spolkové civilní ochrany obyvatelstva. Studijní program je zaměřen na otázky civilních bezpečnostních opatření a posílení schopnosti rozhodování na všech úrovních státní správy. Jedním z cílů Akademie bylo vytvoření virtuální akademie ochrany obyvatelstva, která by prostředím internetu využila pro harmonizaci evropského vzdělávacího systému v oblasti ochrany obyvatelstva, pro optimalizaci výuky při dálkovém studiu, realizaci učebních plánů Evropské Unie s modulární strukturou a pro vybudování základny jednotné sítě výměny informací, sjednocení úkolů a jejich řešení pro různé skupiny v různých oblastech.⁶⁰

Akademie AKNZ BBK pořádá semináře a speciální kurzy pro představitele mezinárodních institucí včetně zaměstnanců velvyslanectví v oblasti krizového managementu. Tím vytváří prostor pro výměnu mezinárodních zkušeností a (svým způsobem) zajišťuje připravenost té skupiny lidí, která se dlouhodobě na území spolkových republik zdržuje, mohla by být ohrožena mimořádnou událostí a s největší pravděpodobností nemá informace jak během takovéto situace reagovat.

V oblasti práce s dětmi a mládeží se aktivně podílí všechny dobrovolnické záchranářské organizace. Německý Červený kříž podporuje bezpečnostní aktivity ve školách a v mimoškolních programech mládežnického červeného kříže⁶¹. Pracovní samaritánský svaz pořádá semináře, soutěže a letní tábory pro děti se zaměřením na dobrovolnickou práci. Německá společnost pro záchranu života pořádá závody a soutěže na vodě (např. v roce 2010 proběhl již 8. ročník záchranářské soutěže) a na svých stránkách nabízí online kvízy ze

⁵⁶ LINHART, PETR. Ochrana obyvatelstva v Německu [online]. Dostupný na [www: http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/112/0407/linhart_info.html](http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/2003/casopisy/112/0407/linhart_info.html).

⁵⁷ Katastrophenvorsorge und katastrophenmanagement [online]. Dostupný na [www: <http://www.kavoma.de/studiengang.html>](http://www.kavoma.de/studiengang.html)

⁵⁸ Katastrophenvorsorge und katastrophenmanagement [online]. Dostupný na [www: <http://www.kavoma.de/>](http://www.kavoma.de/)

⁵⁹ Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe [online]. Dostupný na [www: <http://www.bbk.bund.de/cn_027/nn_398896/DE/02_Themen/13_Aus_undWeiterbildung/01_Die_20Akademie/Die_20Akademie_node.html_nnn=true>](http://www.bbk.bund.de/cn_027/nn_398896/DE/02_Themen/13_Aus_undWeiterbildung/01_Die_20Akademie/Die_20Akademie_node.html_nnn=true)

⁶⁰ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1 z roku 2006, str. 16.

⁶¹ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1 z roku 2008, str. 15.

záchranářství aj. Děti a mládež jsou cílovou skupinou Německé společnosti pro záchranu života. Ve spolupráci s Ministerstvem školství a školami připravuje kurzy plavání, záchranářství, přednášky o bezpečnosti na vodě.

Občanům slouží jako zdroj informací a naučných materiálů řada internetových stránek, které jsou provozovány jak soukromými organizacemi, tak organizacemi vládními⁶².

Za zmínku určitě stojí, že ve Spolkové republice Německo žije celkem 82 milionů obyvatel, přičemž v dobrovolnické službě u hasičů je více než 1 milion dospělých a 250 000 mládežníků. V rámci Německého Červeného kříže se angažuje více než 4,8 milionu obyvatel. Německá společnost pro záchranu života má více než 550 tisíc členů, Johanitánská úrazová pomoc přibližně 1,5 milionu členů, Maltéžská pomocná služba 35 tisíc aktivních členů a Pracovní samaritánský svaz 1,15 milionů dobrovolníků. Z uvedeného vyplývá, že téměř 9,285 milionů obyvatel Spolkové republiky – tedy přibližně 11 % všech obyvatel – je aktivně dobrovolně činných v záchranářské službě, což činí.

Zahraniční odborný tisk z roku 2009 deklaroval potřebu Spolkové republiky Německo postavit civilní ochranu obyvatelstva na vědeckých základech a konstatoval, že Německo potřebuje ve zvýšené míře kvalitní, na vědeckém základě sestavené studijní programy a programy dalšího vzdělávání. Absolventi těchto studijních programů musí současné formy managementu katastrof propagovat mezi nejširší veřejností.⁶³

S touto strategií a při faktu, že přibližně každý 10 člověk ve Spolkové republice je činný v dobrovolnické záchranářské službě, má Německo šanci stát se jedním z nejbezpečnějších států Evropy, který má v maximální možné míře informované a připravené obyvatele.

Maďarská republika

Školský systém: Povinná školní docházka

V Maďarsku byla povinná školní docházka prodloužena z deseti let na dvanáct. Tato zákonná povinnost se vztahuje na děti, které školní docházku započaly v roce 1998. To znamená, že rok 2010 je prvním rokem, kdy ukončují studenti povinnou dvanáctiletou školní docházku. Od roku 1998 byl zaveden národní základní učební plán (tzv. NAT – Nemzeti Alaptanterv)⁶⁴, který zpracovává každá škola pro svůj pedagogický program a schvaluje jej zřizovatel školy. Prvních deset ročníků vyučovaných podle NAT je zaměřeno všeobecně a poslední dva oborově.

Do roku 1993 byl školský systém v Maďarsku velmi nepřehledný. Zákony o národním školství, o učňovském školství a o vysokém školství, které vstoupily v platnost 1. září 1993, přesně stanovily úkoly jednotlivých typů škol základního, středního a vysokého školství a celý systém stabilizovaly.

Předškolní výchova

Předškolní výchova je kromě posledního roku nepovinná. Rodičům je umožněno umístit své dítě do mateřské školy od tří let věku až do doby, kdy dítě dosáhne školní zralosti, maximálně do sedmi let. Před nástupem do prvního ročníku základní školy musí dítě absolvovat jeden rok předškolní výuky. Během tohoto roku si dítě zvyká na kolektiv a učí se soustředit na řízenou činnost, která probíhá minimálně 4 hodiny denně.

Základní vzdělání

Páteří základního vzdělávání je osmiletá základní škola, která zahrnuje primární a nižší sekundární úroveň vzdělávání stanovené podle ISCED. Do prvního ročníku jsou přijímány děti ve věku šesti, výjimečně pěti, let. Po absolvování 1. stupně, který trvá čtyři roky, mohou děti pokračovat v 2. stupni na téže škole nebo začít studovat osmileté gymnázium, jež je součástí středního vzdělávání. Zajímavostí je klasifikování znalostí dětí, které je v opačném trendu než v České republice. Děti nejsou známkovány od 1 (výborně) po 5 (nedostatečně), ale od 5 bodů

⁶² např. [www: <http://www.denis.bund.de>](http://www.denis.bund.de).

⁶³ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 4 z roku 2009, str. 16.

⁶⁴ Nemzeti erőforrás minisztérium [online]. [cit. 2010-09-25]. Dostupný na [www: <http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/nemzeti-alaptanterv-nat>](http://www.nefmi.gov.hu/kozoktatas/tantervek/nemzeti-alaptanterv-nat).

(výborně) do 1 bodu (nedostatečně). Do systému základního vzdělávání patří také obecná škola, která je desetiletá.

Střední vzdělání

Systém středního vzdělávání je rozdělen obdobně jako v České republice. Skládá se ze všeobecných gymnázií, a to jak osmiletých, tak i šestiletých a čtyřletých, kde je studium zakončováno závěrečnou zkouškou a dosažením úplného středního vzdělání. Cílem studia na gymnáziích je připravit studenty na pokračování ve studiu na vysokých školách.

Dalším typem středních škol jsou střední odborné školy poskytující úplné střední odborné vzdělání a jsou ukončovány složením závěrečné zkoušky. Tyto školy je možné rozdělit do tří skupin. První skupinu tvoří pětileté střední odborné školy, jejichž absolventi v praxi nachází uplatnění jako technici střední úrovně. Druhou skupinu tvoří čtyř nebo pětileté střední odborné školy zaměřené na přípravu k povolání v sektoru poskytování služeb. A třetí skupinu tvoří čtyřleté střední odborné a technické školy, kde kromě závěrečné zkoušky získává student i doklad o odborné pracovní kvalifikaci.

Pro přímou přípravu k odborné kvalifikaci je určena tříletá technická škola pro technické pracovníky. Na této škole absolvent neskládá závěrečnou zkoušku, pouze získává doklad o odborné pracovní kvalifikaci.

Úroveň sekundárního vzdělávání v Maďarsku je nadprůměrná a většina absolventů středních škol je přijímána na vysoké školy. Ti, kteří nepokračují ve studiu na vysoké škole, mají možnost se oborově profilovat na vyšších odborných školách a získat neakademický titul diplomovaný specialista DiS.

Vysokoškolské vzdělání

Terciální vzdělávání je poskytováno prostřednictvím veřejných a soukromých vysokých škol a tzv. college, které získaly akreditaci a jsou formálně uznány státem za poskytovatele této úrovně vzdělání. Instituce poskytující terciální vzdělání jsou univerzitního i neuniverzitního typu. Maďarsko přijalo systém stanovený Sorbonnskou deklarací a zaváděný Boloňským procesem sladování systémů evropských vysokých škol a nabízí svým studentům terciální vzdělávání ve třech stupních.

Bakalářské studijní programy, jejichž absolvováním je studentům udělen akademický titul Bakalář Bc., jsou maximálně tříleté a po jejich ukončení je umožněno pokračovat v navazujícím magisterském studiu, které trvá nejméně jeden a nejvýše tři roky. Po úspěšném ukončení magisterského studia je absolventům udělován akademický titul v závislosti na typu studijního programu inženýr s titulem Ing., magistr s titulem Mgr., doktor všeobecného lékařství MUDr., doktor zubního lékařství MDDr. a doktor veterinárního lékařství MVDr. Třetím stupněm terciálního vzdělávání je doktorské (doktorandské) studium, které trvá maximálně pět let a po jehož absolvování je studentům udělován akademicko-vědecký titul PhD., nebo ArtD.

Civilní ochrana obyvatelstva

Civilní ochrana v Maďarsku je vymezena především zákonem XXXVII. o civilní ochraně z roku 1996 (1996. évi XXXVII. Törvény a polgári védelemről)⁶⁵ jako „systém organizace, úkolů a opatření, který tvoří součást národní obrany, zaměřený na ochranu životů obyvatelstva v případě ozbrojeného konfliktu, katastrof nebo jiných mimořádných situací, k zabezpečení podmínek pro přežití a k přípravě veřejnosti na likvidaci následků těchto událostí“.⁶⁶ Tento zákon vymezuje civilní ochranu v souladu s evropskou koncepcí jako ochranu životního prostředí, prevenci katastrof, jadernou bezpečnost a ochranu obyvatelstva a majetku. Civilní ochrana je celospolečenský úkol, který je nutno řešit jak na celostátní, tak na regionální (župní) úrovni. Být připraven k sebeochraně je zároveň zákonnou povinností každého občana.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

⁶⁵ Dostupný na www.otm.gov.hu/kok/inside/joganyagok/1996_XXXVII.pdf.

⁶⁶ LINHART Petr, ŠILHÁNEK Bohumil, Ochrana obyvatelstva ve vybraných evropských zemích, 2009, s. 58.

Orgány civilní ochrany je možné rozdělit do dvou skupin: na vládní organizace a nevládní organizace. Ústředním orgánem civilní ochrany je Generální ředitelství ochrany před katastrofami Ministerstva vnitra Maďarské republiky. Generálnímu ředitelství podléhá 19 župních (regionálních) ředitelství ochrany před katastrofami a 6 ředitelství ochrany před katastrofami statutárních měst a města Budapešti, letištní hasičský sbor hlavního města a hasičský sbor parlamentu. Dalšími orgány ochrany před katastrofami na úrovni žup a měst jsou Jednotky pro civilní nouzový management, ochranu, záchranné služby, materiální a finanční záležitosti.⁶⁷

Požární ochranu a prevenci před požáry zajišťují požárníci. Ochrana před požáry je zajišťována jak na státní a samosprávné úrovni, tak na úrovni podnikové a dobrovolné. Za normální situace, tedy před vyhlášením mimořádného stavu, jsou profesionální požárníci podřízeni městům a obcím. Při vyhlášení mimořádného stavu jsou podřízeni a řízeni Ministerstvem vnitra nebo župami, na jejichž území mimořádná situace vznikla.

V každé obci je jedna osoba odpovědná za civilní ochranu. Touto osobou je starosta, který v případě mimořádné události rozhoduje o jednotlivých opatřeních. Pokud obec svými prostředky situaci nezvládá, požádá starosta o pomoc vyšší územní celek.

Všechny výše uvedené orgány jsou vládními organizacemi. Mezi nevládní organizace patří především dobrovolní požárníci, Maďarský červený kříž (Magyar Vöröskereszt)⁶⁸ a Maďarská aliance civilní ochrany (Magyar Polgári Védelemi Szövetség)⁶⁹.

Dobrovolní požárníci zabezpečují spolu s profesionálními požárníky pokrytí celého území svými jednotkami tak, aby byla zajištěna co nejkratší dojezdová doba. Červený kříž je nevládní nepolitickou organizací, která se zabývá poskytováním humanitární pomoci, sociálních a zdravotních služeb, pátrací službou po nezvěstných osobách, prevencí, výukou první pomoci a řadou dalších činností. Mezi určité specifikum této mezinárodní organizace patří zabezpečení poskytování první pomoci u jezera Balaton v období letních měsíců. Působnost Červeného kříže v Maďarsku je upravena zákonem o Maďarském Červeném kříži.

Dalším subjektem působícím v civilní ochraně obyvatelstva je Maďarská aliance civilní ochrany. Aliance je samostatná, dobrovolná, nepolitická a nezisková organizace, která spolupracuje se všemi orgány civilní ochrany. Mezi její hlavní úkoly a cíle patří rozvíjení civilní ochrany jako nejlepšího způsobu prevence katastrof, spolupráce ve vědě a výzkumu v oblasti ochrany obyvatelstva, zlepšování public relations ve prospěch civilní ochrany. Aliance přebírá některé úkoly ve vzdělávání starostů obcí a aktivně se podílí na přípravě obyvatelstva na zvládnutí mimořádných událostí.⁷⁰

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

V roce 2003 byla vypracována strategická koncepce ochrany obyvatelstva na úrovni státu. Tato koncepce identifikuje stálá rizika a hrozby na území Maďarska. Těmi jsou především záplavy a následky nepříznivých meteorologických podmínek, havárie v chemickém průmyslu a jaderných zařízeních, přeprava nebezpečných látek, terorismus, ilegální migrace a narušení kritické infrastruktury. Mezi základní úkoly vyplývající z této strategie patří zejména prevence. Tedy předcházení katastrofám, rozvoj systémů ke zvládnutí katastrof a prohloubení spolupráce mezi všemi orgány, které se na ochraně obyvatelstva podílejí.

Civilní ochrana ve školách

Zároveň se vznikem Generálního ředitelství ochrany před katastrofami Ministerstva vnitra Maďarské republiky bylo v roce 2000 zřízeno Výcvikové středisko ochrany před katastrofami. Hlavním úkolem střediska je výchova specialistů - techniků zajišťujících ochranu před požáry a ochranu před katastrofami. V současné době zajišťuje vzdělání a výcvik i pro sekční úředníky a starší sekční úředníky ochrany před požáry a ochrany před katastrofami.

Většina již zmíněných organizací se podílí na doškolování pedagogů v oblasti připravenosti obyvatel na mimořádné události. Pro pedagogy platí zákonná povinnost absolvovat třikrát v roce čtyřdenní doškolovací kurz a každých sedm let 120 hodin dalšího vzdělávání v této

⁶⁷ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 4 z roku 2005, str. 14.

⁶⁸ A Magyar Vöröskereszt BAZ [online]. Dostupný na [www: <http://old.redcross.hu/index.php>](http://old.redcross.hu/index.php).

⁶⁹ Magyar Polgári Védelemi Szövetség [online]. Dostupný na [www: <http://www.mpvsh.hu/>](http://www.mpvsh.hu/).

⁷⁰ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 6 z roku 2001, str. 9.

oblasti.⁷¹ Kromě tohoto povinného vzdělávání pedagogů jsou vydávány metodické listy pro učitele všech úrovní škol (od mateřských po střední) a problematika civilní ochrany je zařazena do školních učebních osnov.

Pro děti jsou vydávány grafické materiály, kvízy, testy a další pomůcky pro výuku, procvičování a testování znalostí civilní ochrany. V budoucnu se předpokládá navýšení počtu vyučovacích hodin, které by byly věnovány praktickým nácvikům evakuace, první pomoci a dalším zásadám sebeochrany.

V průběhu školního roku pořádá již zmíněná Aliance ve spolupráci s Generálním ředitelstvím ochrany proti katastrofám celostátní mládežnickou soutěž na téma ochrany obyvatelstva. V roce 2010 byla soutěž například zaměřena na tísňové volání a použití mezinárodní evropské tísňové linky 112.⁷²

Polská republika

Školský systém: Povinná školní docházka

Školský systém v Polsku je odlišný od školských systémů ve střední Evropě. Rozdílná je struktura škol i systém hodnocení žáků. Povinná denní školní docházka v Polsku je desetiletá. Začíná od 6 let věku dítěte nástupem do prvního ročníku základní školy a končí 16 rokem, maximálně v 18 letech věku. Od září 2004 se šestileté děti povinně účastní předškolního vzdělávání, tzv. nultého ročníku, které je provozováno buď mateřskou školou, nebo je přiřčeno ke škole základní. Dále povinná školní docházka pokračuje v šesti ročnících primární školy (szkola podstawowa) a třech ročnících nižší sekundární školy (gimnazjum). Podle Ústavy polské republiky však povinné vzdělávání ať ve školní nebo v mimoškolní formě trvá až do 16 let věku.⁷³

Předškolní výchova

Preprimární vzdělávání je, stejně jako v ostatních zemích střední Evropy, zajišťováno mateřskými školami od tří let věku dítěte do šesti let. Cílem předškolní výchovy je podpora a stimulace dětského rozvoje. Předškolní výchova není povinná kromě již zmíněného nultého ročníku, který připravuje děti na vstup do základní školy. V nultém ročníku probíhá řízená činnost minimálně pět hodin denně. Tato časová dotace by měla zajistit plynulý přechod k primárnímu vzdělávání. Zároveň se nultý ročník zaměřuje na výuku základních dovedností, základů čtení a počítání.

Mateřské školy a nulté ročníky připojené k základním školám se řídí některým ze tří souborů vzdělávacích programů, které vycházejí ze základního učiva a jsou schválené Ministrem národního vzdělávání a sportu. Od roku 2002 je zaveden tzv. „Základní vzdělávací program pro předškolní výchovu v mateřských školách a v předškolních odděleních primárních škol“, který definuje oblasti činností učitelů a dětí. Jsou jimi získávání znalostí a pochopení sebe sama a světa, získávání dovedností prostřednictvím činností, nalezení vlastního místa ve skupině vrstevníků a ve společnosti a vytváření systému hodnot.

Základní vzdělání

Základní škola (szkola podstawowa) zahrnuje šestileté primární vzdělávání pro děti ve věku od 7 do 12 let. Soustředí se na předávání základních dovedností a na výchovu ve spolupráci s rodiči. Základní škola je ukončena zkouškou, která by měla pouze informovat rodiče a žáka o výsledcích primárního vzdělávání a odhalovat nedostatky, které je třeba odstranit. Tato zkouška je srovnatelná ve všech základních školách v Polsku.

Základní škola je rozdělena do dvou stupňů po třech letech. Na prvním stupni je vyučování maximálně přizpůsobeno dětem. Délka vyučovacích hodin a přestávek je ovlivněna pozorností a aktivitou dětí. Většina předmětů v tomto stupni je sloučena do integrovaného

⁷¹ LINHART Petr, ŠILHÁNEK Bohumil, Vzdělávání v ochraně obyvatelstva v Evropě, 2006, s. 27.

⁷² Na stránkách <http://www.mpvzs.hu/> je občanům k dispozici řada výchovně vzdělávacích materiálů v sekci „veřejné informační materiály“ na témata cestovní bezpečnosti, co dělat v případě bouřky a blesku, jak identifikovat nebezpečné látky, co dělat při dopravních nehodách atd. V sekci „profesionální výukový materiál“ jsou k dispozici metodické listy, výukové materiály na různá témata jako např. havarijní plány, orgány civilní ochrany, ochrana před katastrofami, připravenost na mimořádné události a schopnost reakce a řada dalších, které usnadňují orientaci v dané problematice.

⁷³ EUROSKOP, Vzdělávání v Polsku. Dostupné na [www: <http://www.euroskop.cz/470/sekce/vzdelavani/>](http://www.euroskop.cz/470/sekce/vzdelavani/).

vyučování, tzn. do tematicky zaměřených vzdělávacích bloků. Součástí povinného vzdělávání v Polsku je i výuka náboženství. Druhý stupeň již obsahuje výuku předmětů podle stanoveného učebního plánu.

Hodnocení na základních školách je na prvním stupni prováděno slovně a na druhém stupni za pomoci bodů, kterých je šest. 6-ti body je hodnocení výborné, 5 – velmi dobré, 4 – dobré, 3 – dostatečné, 2 – přijatelné a 1 – nedostatečné.

Po absolvování primárního vzdělávání na základní škole následuje nižší sekundární studium na všeobecně vzdělávacím gymnáziu (gimnazjum), které trvá tři roky a je určeno pro děti ve věku 13 až 15 let. V tomto druhu školy jsou vyučovány na základní úrovni různorodé předměty, mezi něž ředitelé škol vkládají tzv. mezipředmětová témata typu evropské vzdělávání, zdravotní výchova či civilní obrana. Po absolvování třetího ročníku gymnázia skládá student externí standardizovanou zkoušku, kterou provádí regionální zkušební komise. Výsledky této zkoušky jsou uvedeny na závěrečném vysvědčení. Po jejím složení je student oprávněn studovat ve vyšším typu sekundárního vzdělávání.

Střední vzdělání

Studenti, kteří úspěšně ukončili studium na gymnáziu, pokračují ve vyšším sekundárním vzdělávání v některém ze čtyř typů středních škol. A to buď na tříletém všeobecně vzdělávacím lyceu, nebo na tříletém specializovaném lyceu. Na obou druhách lyceí student v závěru skládá maturitní zkoušku, která je nezbytnou podmínkou pro přijetí na vysokou školu. Lycea absolvují studenti ve věku 18 – 20 let. Studenti mohou také absolvovat čtyřletou odbornou školu (technikum), která kromě všeobecného vzdělání poskytuje i odbornou přípravu. Studium na této škole je také zakončeno maturitní zkouškou. Posledním typem střední školy je dvou až tříletá základní profesní škola (obdobu českého učňovského střediska).

Absolventi této, posledně zmiňované, školy ve většině případů nastupují rovnou do praxe. Mají však možnost doplnit si střední vzdělání v některém doplňujícím lyceu, které umožňuje složení maturitní zkoušky. Studentům, kteří ukončili dvou až tříletou profesní školu, je určena dvouletá doplňovací všeobecně vzdělávací vyšší sekundární škola nebo tříletá doplňovací vyšší sekundární odborná škola.

V případě, že se student všeobecně vzdělávací školy rozhodne pro oborovou profilaci, může využít dvou a půlletou postsekundární školu, po jejímž absolvování a úspěšném složení zkoušky obdrží student diplom profesní kvalifikace a titul kvalifikovaného dělníka nebo technika.

Vysokoškolské vzdělání

Terciální vzdělávání je v Polsku zajišťováno řadou vysokých škol, které lze rozdělit do dvou kategorií, a to na vysoké odborné školy a vysoké školy akademického typu. Obě dvě kategorie nabízejí jak tříleté až čtyřleté terciální vzdělání prvního stupně (absolventům je udělován akademický titul licencjat), tak ucelené čtyř až šestileté magisterské studium, poskytující vzdělání terciálního vzdělání druhého stupně (absolventům je udělován akademický titul inżynier nebo magister). V oborech lékařství a dalších specializacích, kde studium trvá šest let, je absolventům udělován akademický titul lekarz a uvedena specializace podle studovaného oboru. Absolventi prvního stupně terciálního vzdělávání mohou absolvovat doplňkové magisterské studium v délce dvou až dvou a půl let. Po absolvování druhého stupně je možné pokračovat studiem doktorským (doktorandským) v délce tří až čtyř let. Úspěšným absolventům je udělován vědecký titul doktor.

Civilní ochrana obyvatelstva

Vývoj civilní ochrany obyvatelstva (v Polsku se používá termín civilní obrana) prochází již řadu let procesem zrodu. Základním a letitým problémem je nedostatečná a nejednotná právní úprava v této oblasti, která znemožňuje vytvoření jednotného systému civilní ochrany. Mezi první úspěšné počiny směřující k funkčnímu systému ochrany obyvatelstva je možné zařadit zákon o krizovém řízení z roku 2007, zákon o Státním středisku bezpečnosti z roku 2008, zákon o

centru pro řízení krizových situací z roku 2009 a zákon o státním Hasičském záchranném sboru z roku 1991.⁷⁴

Důležitou právní součástí civilní ochrany obyvatelstva je zákon o ochraně obyvatelstva, jehož návrh byl dne 31. srpna 2009 předložen ke schválení. Ten nahrazuje historický zákon z roku 1967 o všeobecné povinnosti obrany Polské republiky. Zákon o ochraně obyvatelstva vymezuje pravidla organizace a fungování civilní ochrany a úkoly s ní spojené, stanovuje orgány odpovědné za civilní ochranu a další subjekty plnící úkoly v této oblasti, způsoby a principy informování, varování a varování před nebezpečím a vzdělávání veřejnosti, dále vymezuje práva a povinnosti občanů v oblasti civilní ochrany a stanovuje pravidla pro financování civilní ochrany. Za zmínku stojí článek 20 tohoto zákona, který orgánům činným v civilní ochraně obyvatelstva stanovuje povinnost zajistit na regionální úrovni vzdělávání veřejnosti a předávání informací o vhodném chování při mimořádných událostech.⁷⁵

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Všechny orgány civilní ochrany obyvatelstva v Polsku jsou součástí Státního záchranného a protipožárního systému. Ústředním orgánem státní správy v oblasti civilní ochrany obyvatelstva je Hlavní velitelství Státní požární ochrany, které je součástí Ministerstva vnitra. Hlavní velitelství zajišťuje civilní ochranu jak na celostátní, vojvodské (vyšší územně samosprávné celky) i okresní úrovni. Při spolupráci všech tří úrovní se využívá principu subsidiarity.⁷⁶

Součástí Státního záchranného a protipožárního systému je řada vládních a nevládních orgánů a institucí. Primární úlohu mají hasiči, jejichž jednotky jsou plošně rozmístěny po celém území státu. Spolu s těmito jednotkami Státní požární ochrany působí i jednotky dobrovolných hasičů, které jsou organizovány ve Svazu dobrovolných požárníků. Další vládní organizací působící v systému je letecký pluk, který je součástí Letecké záchranné služby podřízené Ministerstvu obrany. Tak jako ve většině zemí, působí na území Polské republiky Červený kříž, jehož hlavním posláním je organizování dobrovolnické činnosti v oblasti ochrany života a zdraví, poskytování humanitární pomoci, sociální pomoci, vyhledávání pohřešovaných osob a práce s mládeží. V Polsku jsou jako součást Polského Červeného kříže vytvořeny specializované záchranné skupiny spolupracující s ostatními institucemi Státního záchranného a protipožárního systému. Za zmínku určitě stojí záchranné skupiny silniční, lékařská a speciální záchranná skupina. Dalšími institucemi působícími v systému jsou záchranné služby působící v oblasti Tater (Tatranská dobrovolná záchranná služba⁷⁷), v ostatních horských oblastech působí Horská dobrovolná záchranná služba⁷⁸ a v oblastech hlubinných dolů působí Baňská záchranná služba.

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

V roce 2006 byla náčelníkem civilní obrany státu vydána Směrnice ve věci zásad organizace a způsobu provádění školení v oblasti ochrany obyvatelstva a civilní obrany, která rozděluje systém vzdělávání v oblasti civilní ochrany do čtyř kategorií. První kategorie je poskytována na vysokých školách formou speciálních studijních programů zaměřených na krizové řízení, ochranu obyvatelstva a civilní obranu. Druhá kategorie zahrnuje školení a odborné kurzy pořádané Státní požární ochranou v jejich školících a výcvikových střediscích. Třetí zabezpečuje cvičení na regionálních úrovních a čtvrtá kategorie je zabezpečena ostatními semináři, konkurzy, konferencemi apod.⁷⁹ Všechny čtyři kategorie vzdělávacího systému sledují tři základní cíle. A to zajištění připravenosti pracovníků veřejné správy, právnických a fyzických osob podílejících se na civilní ochraně, prohloubení odborných znalostí v oblasti ochrany obyvatelstva a civilní obrany a zajištění informovanosti pracovníků veřejné správy o způsobech

⁷⁴ Good Humanitarian Donorship [online]. Dostupný na [www: <http://www.goodhumanitarianandonorship.org/documents/ghd-may-2010-summary-newcomers.docx>](http://www.goodhumanitarianandonorship.org/documents/ghd-may-2010-summary-newcomers.docx).

⁷⁵ V současné době funguje internetový informační server www.ock.gov.pl, který informuje občany nejen o právních dokumentech, orgánech civilní ochrany, školeních, ale i o způsobech evakuace lidí a zvířat v případě velkého ohrožení, o systému varování obyvatel při nastalé mimořádné události aj.

⁷⁶ Princip subsidiarity má zajistit, aby všechna opatření byla přijímána co nejbližší občanům, tedy na nejnižším stupni správy, který umožňuje jejich realizaci nebo výkon.

⁷⁷ Tatranská dobrovolná záchranná služba. Dostupná na [www: <http://www.topr.pl>](http://www.topr.pl).

⁷⁸ Górskie ochotnicze pogotowie ratunkowe. Dostupná na [www: <http://www.gopr.pl>](http://www.gopr.pl).

⁷⁹ INSTYTUT OCHRANY OBYWATELSTWA, Łądzne Bohdaneć, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1 z roku 2009, str. 5.

krizové komunikace a součinnosti orgánů veřejné správy, státní správy a územních samospráv, vládních i nevládních organizací včetně dobrovolnických.

Civilní ochrana ve školách

Výuka civilní ochrany (obran) je součástí výuky již v rámci nižšího sekundárního vzdělávání na všeobecně vzdělávacím gymnáziu (gimnazjum) jako mezipředmětové téma. V tematických blocích jsou dětem ve věku 13 – 15 let vštěpovány zásady správného chování s ohledem na zdraví a bezpečnost, základy zdravotní péče a civilní obrany. Jak uvádí Monitor zahraničního odborného tisku, vydávaného Institutem ochrany obyvatelstva, je cílem této výuky mimo jiné vytváření podmínek k formování cíleného chování, které pozitivně působí na zdraví a bezpečnost, získání základních znalostí v oblasti péče o zdraví, získání znalostí správného chování při styku s nebezpečnými látkami, nabývání znalostí o přírodním a civilizačním ohrožení a ochraně před nimi.⁸⁰

V rámci středoškolského vzdělávání je do učebních osnov zařazen samostatný předmět s názvem civilní obrana. Tento předmět si klade za cíl rozšířit vědomosti získané v předchozím, nižším typu, vzdělávání a upevnit návyky správného chování v situacích, kdy dochází k ohrožení životů, zdraví, majetku nebo jiným škodám. V civilní obraně se vyučují témata, která mají umožnit adekvátně reagovat v případě nutnosti ochrany před povodněmi, před následky požárů a dalších ohrožení a vyučovány jsou i zásady poskytování první pomoci.

V průběhu školního roku 2009/2010 byl zakončen šestý ročník vzdělávacího programu „bezpečný život“, kterého se účastnily některé základní a střední školy. Cílem tohoto programu bylo šíření znalostí a dovedností nutných pro zvládnutí mimořádných událostí a zvýšení povědomí o bezpečnosti. Jako speciální témata byla zařazena například bezpečnostní pravidla během hry venku, pomoc při autonehodě, chování při a po požáru, ochrana a zabezpečení domovů, způsoby jak přivolat pomoc, pravidla chování během mimořádných situací ohrožující životy a zdraví.⁸¹

Pro děti a mládež organizují soutěže a další volnočasové aktivity i místní jednotky Svazu dobrovolných požárníků s cílem přiblížit činnosti požárníků při záchranných akcích, naučit děti a mládež správným způsobům reakce při neočekávané mimořádné události a základním pravidlům při poskytování první pomoci. Další institucí organizující osvětové akce pro děti a mládež je Polský Červený kříž, který každoročně pořádá letní dětské tábory se zaměřením na ochranu zdraví, v roce 2010 byla pořádána akce pod názvem „Stop alkoholu a drogám v našich životech“ a řada dalších.⁸²

⁸⁰ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 2 z roku 2003, str. 11.

⁸¹ Obrona Cywilna Kraju [online]. Program edukacyjny Bezpieczne Życie. Dostupný na [www: <http://www.ock.gov.pl/portal/ock/80/Program_educacyjny_Bezpieczne_Zycie.html>](http://www.ock.gov.pl/portal/ock/80/Program_educacyjny_Bezpieczne_Zycie.html).

⁸² Polski czerwony krzyż [online]. [cit. 2010-08-16]. Dostupný na [www: <www.pck.pl>](http://www.pck.pl).

Republika Rakousko

Školský systém: Povinná školní docházka

Školský systém v Rakousku je velmi podobný školskému systému v Německu. Oba plně korespondují se systémem nastaveným ISCED. Povinná školní docházka v Rakousku je devítiletá a začíná šestým rokem dítěte. Rodiče mohou volit mezi školami státními, na kterých se neplatí školné, a soukromými. V Rakousku se klade velký důraz na práci s dětmi vyžadujícími speciální přístup a to ať z hlediska velmi nadaných dětí, tak z hlediska opačného.

Předškolní výchova

Stejně jako ve většině zemí mohou rodiče umístit své dítě od tří let věku do předškolního zařízení. Preprimární vzdělání je poskytováno jak v mateřských školách, jejichž zřizovateli jsou obce, tak v soukromých „miniškolkách“. Odlišností od ostatních evropských zemí je to, že rakouská předškolní zařízení nejsou součástí školského systému.

Základní vzdělání

Povinná školní docházka v Rakousku začíná v šesti letech věku zahájením primárního vzdělávání, které trvá čtyři roky. Je poskytováno na základních školách, na školách speciálních a školách inkluzivního vzdělávání. Základní školy (obecné) poskytují všem dětem stejné vzdělání a kladou si za cíl vybavit děti sociálními, emocionálními, intelektuálními a fyzickými dovednostmi tak, aby úspěšně pokračovaly dalším stupněm vzdělávání. Po absolvování primárního vzdělávání postupuje dítě do dalšího, nižšího sekundárního vzdělávání v délce čtyř let. Ačkoliv je tento stupeň studia stále ještě všeobecně zaměřený, před jeho zahájením si děti vybírají ze dvou druhů škol. Školy měšťanské (obdobu českého 2. stupně základní školy) a školy všeobecně vzdělávací (nižší stupeň všeobecně vzdělávací vyšší školy). Měšťanské školy připravují děti na pracovní proces, nicméně po jejich absolvování je možné pokračovat ve studiu.

Speciální škola (zvláštní) je určena především dětem vyžadujícím zvláštní přístup a pomalejší tempo výuky. Tento typ škol je osmiletý.

Střední vzdělání

V devátém ročníku, respektive ve čtrnácti letech dítěte, se vzdělávací systém rozděluje. Student, který chce následně studovat odbornou školu nebo učební obor (Polytechnische Schule), absolvuje tzv. přípravný ročník. Po jeho absolvování následuje dvou až čtyřleté studium na učilišti, které je zakončené závěrečnou učňovskou zkouškou.

Po ukončení nižšího sekundárního vzdělávání mají studenti možnost pokračovat ve škole všeobecně vzdělávací (gymnáziu, reálném gymnáziu či hospodářsko-reálném gymnáziu) nebo na škole odborné.

Střední odborné školy navazující na hlavní (měšťanskou školu) nabízí jedno až čtyřleté studijní obory, které jsou taktéž zakončeny závěrečnou učňovskou zkouškou. Pouze čtyřletý vyšší stupeň všeobecně vzdělávací vyšší školy a pětiletá vyšší odborná škola nabízí zakončení závěrečnou zkouškou a složením maturity, která je předpokladem pro studium na vysoké škole.

Vysokoškolské vzdělání

Úspěšné zakončení předchozího stupně vzdělání odbornou nebo všeobecnou závěrečnou zkouškou (maturitou) umožňuje přístup na akademie a nástavy, odborné vysoké školy a univerzity. Od podzimu 2001 se platí na odborných vysokých školách a na univerzitách školné. Odborné vysoké školy a univerzity poskytují možnost studovat tříleté bakalářské studium a navazující 1-2 leté magisterské/ inženýrské studium. Absolventi magisterského nebo inženýrského studia mají možnost studovat doktorský (doktorandský) obor.⁸³

Civilní ochrana obyvatelstva

⁸³ Ústav pro informace ve vzdělávání [online]. Školské systémy v některých evropských zemích. [cit. 2010-08-19]. Dostupný na [www: <http://www.uiv.cz/clanek/516/954>](http://www.uiv.cz/clanek/516/954).

Civilní ochranou obyvatelstva v Rakousku se rozumí velmi dobře propracovaný systém nejen profesionálních, ale především dobrovolnických organizací zaměřených na prevenci, osvětu a pomoc v běžných i mimořádných situacích (katastrofách). Základním dokumentem, který řeší problematiku vnitřní a vnější bezpečnosti spolkového státu, je Bezpečnostní a obranná doktrína z roku 1987. Jiný dokument právního nebo koncepčního charakteru pro oblast civilní ochrany obyvatelstva v celostátním měřítku neexistuje. V průběhu let se objevily snahy zastřešit jednotlivé koncepční a zákonné dokumenty státních útvarů Spolkové republiky Rakousko jedním zákonem o civilní ochraně obyvatelstva. Nicméně tyto snahy neměly dlouhého trvání s tím, že současná úprava na regionální úrovni je dostatečná a v případě mimořádné situace takového rozsahu, která by vyžadovala koordinovanou spolupráci na celostátní úrovni je jisté, že dojde k dohodě o postupu.⁸⁴ V současné době je každá z devíti spolkových zemí kompetentní k řešení mimořádných situací v rámci své země, a to včetně preventivní činnosti v civilní ochraně. Zároveň je Spolkovým ministerstvem vnitra vytvořena síť kompetenčních středisek, díky nimž je v případě potřeby zajištěno pokrytí celého území zásahovými jednotkami.⁸⁵

Jiná situace je nastolena pro řešení mimořádných událostí vojenského charakteru. Ty jsou řešeny armádou jako základní složkou na spolkové úrovni a odpovědnost za řešení nese vláda.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Ústředním celostátním orgánem civilní ochrany obyvatelstva je Spolkové ministerstvo vnitra (Bundesministerium für Inneres) a jeho Státní management pro krize a ochranu před katastrofami (Staatliches Krisen und Katastrophenschutzmanagement – SKKM)⁸⁶, který zajišťuje propojenost jednotlivých kompetenčních orgánů veřejné správy spolkových zemí a zasahujících orgánů při mimořádných událostech. Jednou ze složek fungujících pod Spolkovým ministerstvem vnitra je Spolková varovací centrála (Bundeswarnzentrale)⁸⁷, která propojuje operační středisko Generálního ředitelství veřejné bezpečnosti, zemské varovací centrály, požárníky, Červený kříž a další orgány podílející se na ochraně obyvatelstva. Po celém spolkovém území je funkční třístupňový varovací a vyznamňovací systém, který varuje obyvatele o nastalé mimořádné situaci a o stupni vážnosti významu ohrožení.

Významné postavení mezi orgány civilní ochrany obyvatelstva má Rakouský svaz pro civilní ochranu (Österreichischer Zivilschutzverband), který za pomoci svých regionálních orgánů (9 zemských svazů) vydává velké množství osvětových publikací, plakátů a doporučení.⁸⁸

Jedním z nejzásluhnějších počínů, které v poslední době Rakouský svaz pro civilní ochranu v rámci civilní ochrany obyvatelstva udělal, je zřízení Bezpečnostních informačních středisek v rakouských obcích. Budovy, v nichž jsou tato střediska umístěna, jsou ve vlastnictví obcí a starostové jsou zároveň střediskovými vedoucími. Mezi hlavní úkoly středisek patří poskytování informací občanům v oblasti sebeochrany a sousedské pomoci jak během mimořádných událostí a katastrofách, tak i v případě kriminality a jiných negativních situací. Bezpečnostní informační střediska vytváří prostor pro jednání a komunikaci mezi Rakouským svazem pro civilní ochranu, zásahovými organizacemi, bezpečnostními úřady, policií, armádou a občany. Objekty středisek jsou vybaveny i pro fyzické informování, školení a vzdělávání obyvatel, které zajišťují lektoři jednotlivých zásahových a pomocných organizací, příslušných úřadu a specialistů na konkrétní problematiku.⁸⁹ Fungování středisek a především jejich blízkost občanům pomáhají zvyšovat důležitost a naléhavost tématu civilní ochrany mezi obyčejnými lidmi a vytváří povědomí o nutnosti být připraven na řešení negativních událostí.

⁸⁴ LINHART, Petr; ŠILHÁNEK, Bohumil. Ochrana obyvatelstva ve vybraných Evropských zemích, 2. přepracované vydání; Praha 2009, ISBN 978-80-86640-63-1, str. 111.

⁸⁵ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 1 z roku 2009, str. 3.

⁸⁶ Staatliches Krisen und Katastrophenschutzmanagement Dostupné na [www: <http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Zivilschutz/mehr_zum_thema/SKKM.aspx>](http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Zivilschutz/mehr_zum_thema/SKKM.aspx).

⁸⁷ Bundeswarnzentrale, Dostupné na [www: <http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Zivilschutz/mehr_zum_thema/Bundeswarnzentrale.aspx>](http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Zivilschutz/mehr_zum_thema/Bundeswarnzentrale.aspx).

⁸⁸ Österreichischer Zivilschutzverband. Dostupné na [www: <http://www.zivilschutzverband.at/>](http://www.zivilschutzverband.at/).

⁸⁹ INSTITUT OCHRANY OBYVATELSTVA, Lázně Bohdaneč, Monitor zahraničního odborného tisku č. 2 z roku 2006, str. 11.

Vedle dalších nevládních organizací podílejících se na civilní ochraně obyvatel je nutno zmínit Rakouský požární svaz (Österreichischer Feuerwehrverband)⁹⁰. Podle spolkové Ústavy je i ochrana před požáry záležitostí jednotlivých spolkových zemí. V převážné většině obcí jsou zřízeny zásahové jednotky složené z dobrovolníků, kteří zajišťují jak samotný zásah proti ohni, tak poskytování první, předlékařské, pomoci zraněným a jejich transport. Profesionální hasiče je možné nalézt pouze ve velkých městech a průmyslových střediscích.

Dalšími organizacemi participujícími na civilní ochraně obyvatel jsou Rakouský Červený kříž⁹¹ (Österreichisches Rotes Kreuz), Pracovní samaritánský svaz Rakouska (Arbeiter-Samariter-Bund Österreich)⁹², Rakouská záchrana v horách, Johanitánská úrazová pomoc (Johanniter-Unfall-Hilfe in Österreich)⁹³ a Maltézská nemocniční služba (Malteser Hospitaldienst Austria)⁹⁴.

Rakouský Červený kříž plní funkci lékařské záchranné služby na celém území Rakouska a to včetně transportu nemocných a zraněných prostřednictvím vlastní letecké záchranné služby. Tak jako v ostatních zemích plní Rakouský Červený kříž humanitární úkoly, poskytování pomoci zraněným, disponuje pátrací službou po pohřešovaných osobách, provádí osvětu v oblasti humanitárního práva a ženevských úmluv a osvětu o civilní ochraně obyvatel mezi mládeží.

Pracovní samaritánský svaz Rakouska poskytuje jak sociální služby a transport pacientů, tak se i podílí na záchranně osob a provádí zdravotnické služby.

Johanitánská úrazová pomoc je nevelkou organizací působící především ve Vídni, Innsbrucku a v Patergassenu. Hlavní úkol, který tato organizace plní, je poskytování první pomoci, ambulantní péče o nemocné v jejich domovech a pomoc při nehodách a katastrofách.

Stejně jako Johanitánská úrazová pomoc je i Maltézská nemocniční služba nevelkou organizací působící v oblasti civilní ochrany obyvatel. Její činnost se také skládá z poskytování první pomoci, sociálních služeb, záchranné zdravotnické služby a z kurzů první pomoci.

Koncepce preventivně výchovné činnosti: Strategie ochrany obyvatelstva

V předchozí kapitole bylo uvedeno, že jediným dokumentem, který je možné považovat za celostátní strategii ochrany obyvatelstva, je Bezpečnostní a obranná doktrína. Civilní ochrana obyvatelstva v jednotlivých spolkových zemích je realizována pomocí opatření zemských úřadů, jako je například příprava zákonů, různé formy mezinárodní spolupráce, koordinace zásahových jednotek a systém varování a informování obyvatel. Dále je civilní ochrana prováděna pomocí zásahových jednotek a jejich vzájemné spolupráce, podporou dobrovolnických organizací, které mají zásadní a nezastupitelný podíl na úspěchu osvěty v oblasti ochrany obyvatelstva v Rakousku.

Civilní ochrana ve školách

Základní a střední školství v Rakousku pravděpodobně ve svých učebních osnovách tematiku civilní ochrany obyvatelstva neobsahuje. Veškeré informace, které se k dětem dostanou, jsou poskytovány prostřednictvím rodin a dobrovolnických organizací, především Rakouského svazu pro civilní ochranu. Tematika krizového managementu a civilní ochrany obyvatelstva se objevuje ve studijních programech na vysokých školách a v institucích zaměřených na školení a profesní vzdělávání odborníků. Příkladem takové školy může být Bezpečnostní akademie Spolkového ministerstva vnitra.

Občané spolkových zemí Rakouska vnímají jako jedno z největších ohrožení teroristický útok a ohrožení z jaderných energetických zařízení provozovaných okolními státy. K řešení těchto situací je vytvořen speciální školící program ve spolkové ABC – škole ochrany proti jaderným, biologickým a chemickým zbraním rakouské armády, kde se pravidelně školí specialisté ze záchranných složek.

Již zmíněný Rakouský svaz pro civilní ochranu přispívá k informovanosti obyvatel a k jejich schopnosti adekvátní reakce při mimořádné události (sebeochraně). Činnost svazu se zaměřuje na nejohroženější skupiny obyvatel – děti a seniory. Jejich publikace a letáky jsou

⁹⁰ Österreichischer Feuerwehrverband. Dostupný na [www: <http://www.bundesfeuerwehrverband.at/oebfv/index.php?id=1>](http://www.bundesfeuerwehrverband.at/oebfv/index.php?id=1).

⁹¹ Österreichisches Rotes Kreuz [online]. Dostupný na [www: <http://www.rotekreuz.at/preload.html>](http://www.rotekreuz.at/preload.html).

⁹² Arbeiter-Samariter-Bund Österreich. Dostupný na [www: <http://www.samariterbund.net/site/content/frontpage.php>](http://www.samariterbund.net/site/content/frontpage.php).

⁹³ Johanniter-Unfall-Hilfe in Österreich. Dostupný na [www: <http://www.johanniter.at/>](http://www.johanniter.at/).

⁹⁴ Malteser Hospitaldienst Austria. Dostupný na [www: <http://www.malteser.at/>](http://www.malteser.at/).

psány jednoduše formou otázek a jednoduchých pokynů tak, aby bylo zajištěno pochopení informací v nich uvedených jak dětmi, tak staršími lidmi.

Slovenská republika

Školský systém: Povinná školní docházka

Na rozdíl od České republiky zůstala ve Slovenské republice desetiletá povinná školní docházka. Zahrnuje 9 ročníků základní školy a 1 ročník střední školy. Účelem desátého roku povinné školní docházky je alespoň částečná oborová profilace dítěte. Do prvního ročníku základní školy může být přijato dítě, které ke dni zahájení školního roku dovršilo šest let věku. Povinná školní docházka končí s koncem školního roku, kdy student dovrší šestnáct let.

Předškolní výchova

Děti se mohou účastnit preprimárního vzdělávání v mateřských školách od tří let věku, výjimečně, umožňuje-li to vybavení a prostředky školy, již od dvou let. Pro vstup do mateřské školy nejsou dány žádné podmínky, ale upřednostňují se děti v předškolním věku od 5 let a děti, které mají odloženou školní docházku. Cílem předškolní výchovy je doplnění rodinné péče a příprava dětí na primární a nižší sekundární edukaci v základních školách.

Základní vzdělání

Základní vzdělání se člení na primární vzdělání a nižší střední vzdělání. Tato terminologie koresponduje s prvním a druhým stupněm základní školy. První stupeň absolvují žáci od 1. do 4. třídy, tedy ve věku šest až deset let. Druhý stupeň absolvují žáci ve věku deset až patnáct let v 5. až 9. třídě. Dokladem o ukončení primárního vzdělání i nižšího středního vzdělání je vysvědčení s doložkou. Nižší střední vzdělání je možné absolvovat také úspěšným ukončením prvního ročníku pětileté střední školy, do které jsou přijímáni žáci z osmých tříd základní školy, úspěšným ukončením čtvrtého ročníku osmiletého studijního programu ve speciálních školách nebo také ukončením třetího ročníku praktické školy.

Střední vzdělání

Střední vzdělání se ve Slovenské republice rozděluje do více skupin. Nižší střední odborné vzdělání (nižší sekundární) získává student absolvováním závěrečné zkoušky a obdržáním výučního listu ve dvouletém vzdělávacím programu na střední odborné škole nebo odborném učilišti. Střední odborné vzdělání (sekundární) získává student úspěšným absolvováním třetího nebo čtvrtého ročníku střední odborné školy. Dokladem o ukončení středního odborného vzdělání je také výuční list. Úplné střední všeobecné vzdělání nebo úplné střední odborné vzdělání (vyšší sekundární) získává student složením maturitní zkoušky na čtyř až osmiletých gymnáziích nebo čtyř až pětiletých středních odborných školách. Ve výjimečných případech může být dokladem o úplném středním vzdělání výuční list.

Školský systém Slovenské republiky zná i postsekundární vzdělání, které je možné získat po absolvování dvou až tříleté vyšší odborné školy, složením absolventské zkoušky a udělením neakademického titulu DiS – diplomovaný specialista.

Vysokoškolské vzdělání

Nejvyšší vzdělání student získává absolvováním vysokoškolského studia. Stejně jako u nás, jsou na Slovensku vysoké školy státní, veřejné a soukromé. Podle druhu školy a získané akreditace je na nich možné absolvovat vysokoškolské vzdělání ve třech stupních.

Absolvováním prvního stupně, bakalářského studia, je studentovi udělen akademický titul Bakalář (Bakalár). První stupeň je možné absolvovat v tří nebo čtyřletém studijním programu.

Druhý (vyšší) stupeň vysokoškolského vzdělání je možné získat absolvováním magisterského nebo inženýrského studijního programu a úspěšnému studentovi bývají uděleny tituly magistr Mgr., inženýr Ing., doktor všeobecného MUDr., zubního MDDr. nebo veterinárního

lékařství MVDr. Druhý stupeň vysokoškolského vzdělání je možné získat v průběhu navazujícího studia, které trvá jeden až tři roky.

Třetím stupněm je doktorský (doktorandský) studijní program, po jehož úspěšném absolvování je studentu udělen vědecký titul PhD. nebo ArtD. Doktorský studijní program trvá maximálně pět let.

Civilní ochrana obyvatelstva

Civilní ochranu obyvatelstva upravuje ve Slovenské republice zákon Slovenské národní rady č. 42/1994 Z. z., o civilní ochraně obyvatelstva.⁹⁵ Ten ji definuje jako systém úkolů a opatření, jež jsou zaměřené na ochranu chráněných zájmů. Těmito zájmy jsou život, zdraví a majetek. Civilní ochrana spočívá především v analýze možného ohrožení a v přijímání opatření na snižování rizik, v určení postupů a činností při odstraňování následků mimořádných událostí a jejím cílem je i vytváření podmínek pro přežití během mimořádné události. Mimořádnou událostí se rozumí období působení těchto rizik a působení následků mimořádné události. Konkrétně tento zákon definuje mimořádnou událost jako živelní pohromu, havárii nebo katastrofu.

Rozdílně od naší republiky je řešen systém varování obyvatelstva o nastalé mimořádné události. Všeobecné varování se provádí dvouminutovým kolísavým tónem sirén při ohrožení nebo při vzniku a při možnosti rozšíření následků události. Speciální signál je pro ohrožení vodou, a to šestiminutový stálý tón sirén. Konec ohrožení je ohlašován dvouminutovým stálým tónem a hlášením „konec ohrožení“.

Orgány civilní ochrany obyvatelstva

Ústředním orgánem státní správy pro civilní ochranu je Sekce krizového managementu a civilní ochrany Ministerstva vnitra Slovenské republiky. Zákon přesně stanovuje povinnosti a činnosti, které Ministerstvo vnitra prostřednictvím této Sekce vykonává. Například vypracovává koncepci organizace a rozvoje civilní ochrany, analýzu území republiky z hlediska možných mimořádných událostí, organizuje a řídí informační systém civilní ochrany, koordinuje přípravu na civilní ochranu a zabezpečuje rozvoj mezinárodní spolupráce na úseku civilní ochrany. Ministerstvo vnitra se podílí i na řízení a výkonu záchranných prací a evakuaci. Stejně jako v České republice je na Slovensku Správa státních hmotných rezerv. Přesné kompetence vymezuje zákon o civilní ochraně obyvatelstva obvodnímu úřadu v sídle kraje, samosprávnému kraji a obci.

Velmi důležitou úlohu má Integrovaný záchranný systém, jehož působnost, organizaci a úkoly upravuje zákon č. 129/2002 Z. z., o integrovaném záchranném systému.⁹⁶ Tento zákon definuje integrovaný záchranný systém jako koordinovaný postup jeho složek při zabezpečování jejich připravenosti a při vykonávání činností a opatření souvisejících s poskytováním pomoci v tísni. Složkami jsou, kromě Ministerstva vnitra Slovenské republiky a krajských úřadů, záchranné složky. Integrovaný záchranný systém Slovenské republiky se skládá ze základních záchranných složek a ostatních záchranných složek.

Základní záchrannou složkou je Hasičský a záchranný sbor a Městský hasičský a záchranný sbor hlavního města Slovenské republiky Bratislavy⁹⁷. Další základní složkou je Záchranná zdravotní služba⁹⁸, útvary Policejního sboru, letecký útvar Ministerstva vnitra⁹⁹,

⁹⁵ Elektronická zbierka zákonov Slovenskej republiky, dostupná na [www: <http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=12795&FileName=94-z042&Rocnik=1994&AspxAutoDetectCookieSupport=1>](http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=12795&FileName=94-z042&Rocnik=1994&AspxAutoDetectCookieSupport=1).

⁹⁶ Organizace integrovaného záchranného systému Slovenské republiky je velmi podobná českému integrovanému záchrannému systému. Právní úprava je dostupná na [www: <http://www.hzs.sk/src/zakon/zakon_129.pdf>](http://www.hzs.sk/src/zakon/zakon_129.pdf).

⁹⁷ Hasičský a záchranný sbor byl zřízen zákonem zákonem č. 315/2001 Z. z., o Hasičském a záchranném sboru, jako organizační složka Ministerstva vnitra Slovenské republiky. Tvoří jej prezidium, osm krajských ředitelství, padesát jedna okresních ředitelství, Hasičský a záchranný útvar hlavního města Slovenské republiky Bratislavy, pět zařízení a pracoviště. Internetové stránky Hasičského a záchranného útvaru jsou dostupné na [www: <http://www.hazu.sk/>](http://www.hazu.sk/).

⁹⁸ Operační středisko záchranné zdravotní služby Slovenské republiky. Dostupný na [www: <http://www.emergency-slovakia.sk/>](http://www.emergency-slovakia.sk/).

⁹⁹ Po rozdělení ČSFR zřídilo Ministerstvo vnitra Slovenské republiky vlastní letecký útvar, jehož skladba je velmi podobná letecké službě PČR. Jedinou výjimkou je provozování letecké záchranné služby, která je zabezpečována soukromými provozovateli. Informace jsou dostupné na [www: <http://www.vrtulniky.sk/organizacie/letecky-utvar-ministerstva-vnitra-sr-v-bratislave/>](http://www.vrtulniky.sk/organizacie/letecky-utvar-ministerstva-vnitra-sr-v-bratislave/).

vojenské záchranné útvary civilní ochrany (transformované do záchranných brigád sboru)¹⁰⁰ a kontrolní chemické laboratoře civilní ochrany a báňská záchranná služba¹⁰¹. Ostatními záchrannými složkami jsou Armáda Slovenské republiky¹⁰², obecní (městské) hasičské sbory, podnikové hasičské útvary, podnikové hasičské sbory, pracoviště vykonávající státní dozor anebo činnosti podle zvláštních předpisů, horská služba a Spolek horských vůdců, jednotky civilní ochrany, obecní policie, útvary Železniční policie, Slovenský Červený kříž¹⁰³ a ostatní právnické a fyzické osoby, které se poskytováním pomoci při ochraně života, zdraví a majetku profesně zabývají.

Koncepce preventivně výchovné činnosti

V květnu 2008 přijala vláda Slovenské republiky Koncept organizace a rozvoje civilní ochrany do roku 2015. Jako hlavní úkol je vnímána potřeba uvést civilní ochranu Slovenska do souladu s politickou a koncepční orientací Evropské unie. Jedenáct základních vytyčených cílů této Koncepce zahrnuje implementaci nových poznatků a skutečností, které vyplynuly z analýz rizik pro území celého státu, do činností orgánů státní správy a územní samosprávy. Především zvýšení účinnosti odborné přípravy a připravenosti orgánů pravidelnými cvičeními, vytvoření systému, který by umožnil účelné využití prostředků individuální ochrany, v rámci kolektivní ochrany zkvalitnit odborné vzdělávání, zlepšit komunikační i informační systémy, jejichž prostřednictvím se zabezpečuje systém varování, zajistit lepší vybavení jednotek civilní ochrany, rozvíjet spolupráci s členskými státy Evropské unie respektive Severoatlantické aliance, zejména se podílet na budování kapacit civilní ochrany pro zabezpečení rychlé reakce na teroristický útok. V oblasti Integrovaného záchranného systému je nutné vytvořit podmínky pro koordinovanou činnost jednotlivých složek a v neposlední řadě Koncepce klade důraz na rozvoj spolupráce s Ministerstvem obrany Slovenské republiky.

Celý systém civilní ochrany je směřován především k prevenci vzniku mimořádných událostí a k připravenosti obyvatel na sebeochranu. Přípravu na civilní ochranu vykonávají obvodní úřady, právnické osoby, fyzické podnikající osoby, samosprávné kraje, obce a sdružení humanitního zaměření.

Civilní ochrana ve školách

Na základě dotazu jakým způsobem je ve Slovenské republice zajišťována výchova a vzdělávání v oblasti připravenosti obyvatelstva na mimořádné události, který byl směřován Ministerstvu vnitra Slovenské republiky, se podařilo získat oficiální postoj v následujícím znění: Zákon Národní rady Slovenské republiky č. 42/1994 Z. z., o civilní ochraně obyvatelstva¹⁰⁴, stanovuje pro ministerstva, v jejichž působnosti je řízení výkonu státní správy na úseku školství, zabezpečit, aby obsah výchovy a vzdělávání na všech stupních a typech škol v přiměřeném rozsahu zahrnoval i otázky civilní ochrany. Ministerstvo školství Slovenské republiky tuto povinnost dosud realizovalo na základních a středních školách prostřednictvím učiva Ochrana člověka a přírody a ve školním roce 2008/2009 i prostřednictvím učiva Ochrana života a zdraví.¹⁰⁵

Pro zkvalitnění, případně pro zavedení nových forem vyučování daného učiva vznikla při Státním pedagogickém ústavu v Bratislavě pracovní skupina složená ze zaměstnanců Úřadu vlády, ministerstev, některých ústředních orgánů státní správy a neziskových organizací, kteří mají danou problematiku v náplni své činnosti.¹⁰⁶

Sekce Krizového managementu a civilní ochrany Ministerstva vnitra Slovenské republiky prostřednictvím Vzdělávacího a technického ústavu Slovenská Ľupča přišla s okamžitou pomocí pro školy a jejich učitele. Do plánu příprav na rok 2010 byly zařazeny kurzy pro učitele. Civilní ochrana pro primární vzdělávání obsahuje kurz Ochrana života a zdraví – řešení mimořádných

¹⁰⁰ Záchranné brigády zboru. Dostupný na [www: <http://www.minv.sk/?historia-zbm>](http://www.minv.sk/?historia-zbm).

¹⁰¹ Hlavní báňská záchranná stanice. Dostupný na [www: <http://www.hbzs.sk/>](http://www.hbzs.sk/).

¹⁰² Ozbrojené síly Slovenskej republiky. Dostupný na [www: <http://www.mil.sk/>](http://www.mil.sk/).

¹⁰³ Slovenský červený kříž. Dostupný na [www: <http://www.redcross.sk/>](http://www.redcross.sk/).

¹⁰⁴ Elektronická zbierka zákonov Slovenskej republiky, dostupná na [www: <http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=12795&FileName=94-z042&Rocnik=1994&AspxAutoDetectCookieSupport=1>](http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=12795&FileName=94-z042&Rocnik=1994&AspxAutoDetectCookieSupport=1).

¹⁰⁵ Např. Učebné osnovy Ochrana člověka a přírody. Ministerstvo školstva Slovenskej republiky. Dostupné na [www: <http://www.ksuza.sk/doc/metodika/bozp/11.doc>](http://www.ksuza.sk/doc/metodika/bozp/11.doc).

¹⁰⁶ Štátny pedagogický ústav. Dostupný na [www: <http://www.statpedu.sk/sk/sections/view/o-nas/o-spu>](http://www.statpedu.sk/sk/sections/view/o-nas/o-spu).

událostí. Civilní ochrana pro sekundární vzdělávání obsahuje kurz Ochrana života a zdraví – řešení mimořádných událostí. Zároveň sekce Krizového managementu a civilní ochrany poskytla pomoc školám vydáním mimořádného čísla revue Civilní ochrana pro základní školy, zaměřené právě na učivo Ochrana života a zdraví, doplněné o multimediální DVD.¹⁰⁷ Nabízené kurzy a mimořádné vydání revue mají za cíl zdokonalit připravenost učitelů základních škol na vyučování části Řešení mimořádných událostí – civilní ochrana v učivu Ochrana života a zdraví ve smyslu platné právní úpravy a učebních osnov.

Povinné učivo Ochrana života a zdraví se na základních školách realizuje prostřednictvím vyučovacích předmětů státního vzdělávacího programu a obsahem samostatných organizačních forem vyučování – didaktických her a účelových cvičení. Aplikuje se v nich učivo, které bylo v minulosti součástí Ochrany člověka a přírody. Z jeho obsahu byla vyloučena ochrana přírody a dopravní výchova do jiných vzdělávacích oblastí státního vzdělávacího programu. Ochrana člověka a jeho zdraví integruje postoje, vědomosti a dovednosti zaměřené na ochranu života a zdraví v mimořádných situacích také při pobytu a pohybu v přírodě, které vznikají vlivem nepředvídaných skutečností ohrožujících člověka a jeho okolí.

Povinné učivo, které není samostatným předmětem, je součástí výchovy a vzdělávání žáků základních škol. Poskytuje žákům potřebné teoretické vědomosti, praktické poznatky a formuje jejich vztah k problematice ochrany svého zdraví a života a také zdraví a životů jiných lidí.

Probrané učivo zahrnuje individuální, mezilidské aspekty a pokrývá formy jednání, které jednotlivec využívá při efektivní a konstruktivní účasti na společenském životě v případech řešení konfliktů.

Kromě výuky na školách se vytvářejí v některých okresech Slovenské republiky v Centrech volného času mládeže kroužky mladých záchranářů. Cílem projektu je zvýšit vědomostní úroveň a praktickou zručnost víceoborového učiva Ochrana života a zdraví a hlavně jeho části mimořádné události – civilní ochrana, které se zavedlo do učebních osnov transformací branné výchovy. Potřeba tohoto kroužku vyplývá z nutnosti připravit děti a mládež na ochranu zdraví, společnosti, přírody a na výchovu k bezpečnému chování se při práci a při mimopracovních činnostech.

Také soutěže mladých záchranářů patří mezi aktivity, které učí žáky základních škol a osmiletých gymnázií, jak se zachovat v čase než přijedou záchranné složky integrovaného záchranného systému přivolané přes telefonní linku tísňového volání. Dále připravují žáky na možná rizika vyplývající z působení následků živelných pohrom, havárií, katastrof nebo teroristických útoků.¹⁰⁸

---

¹⁰⁷ MINISTERSTVO VNITRA SLOVENSKE REPUBLIKY, *časopis Revue*. 2009. Dostupné na [www: <http://www.minv.sk/?revue-civilnej-ochrany&subor=19796>](http://www.minv.sk/?revue-civilnej-ochrany&subor=19796).

¹⁰⁸ Ing. Marián Jediný, oficiální stanovisko Ministerstva vnitra Slovenské republiky.